

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 87 · 30. mai
Sesjonen 2022–2023

Møte tirsdag den 30. mai 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 87):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Helge André Njåstad om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende (Innst. 453 S (2022–2023), jf. Dokument 8:190 S (2022–2023))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i integreringsloven mv. (presiseringer) (Innst. 399 L (2022–2023), jf. Prop. 73 L (2022–2023))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidige endringer i integreringsloven (utveksling av kompetanseopplysninger) (Innst. 424 L (2022–2023), jf. Prop. 110 L (2022–2023))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i sameloven (endringer i språkregler) (Innst. 441 L (2022–2023), jf. Prop. 58 L (2022–2023))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om Digitaliseringsdirektoratets tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret (Innst. 411 L (2022–2023), jf. Prop. 85 L (2022–2023))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad, Grete Wold og Ingrid Fiskaa om marine grunnkart i kystsona (Innst. 446 S (2022–2023), jf. Dokument 8:220 S (2022–2023))
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Ola Elvestuen, Kristoffer Robin Haug, Birgit Oline Kjerstad og Kjell Ingolf Ropstad om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima (Innst. 455 S (2022–2023), jf. Dokument 8:184 S (2022–2023))
8. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grete Wold og Tobias Drevland Lund om granskning av hvordan enslige mindreårige asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak og omsorgssentre (Innst. 429 S (2022–2023), jf. Dokument 8:117 S (2022–2023))
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Guri Melby og Ane Breivik om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere (Innst. 430 S (2022–2023), jf. Dokument 8:124 S (2022–2023))
10. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om reform av UNE (Innst. 392 S (2022–2023), jf. Dokument 8:210 S (2022–2023))
11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og frister ved frihetsberøvelse av mindreårige) (Innst. 421 L (2022–2023), jf. Prop. 103 L (2022–2023))
12. Innstilling fra justiskomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Baneheia-utvalget) (Innst. 362 L (2022–2023), jf. Prop. 98 L (2022–2023))
13. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i angrerettloven (pengespill) (Innst. 355 L (2022–2023), jf. Prop. 53 L (2022–2023))
14. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i gravplassloven m.m. (digitalisering av gravferdsmeldinga og behandling av personopplysningar) (Innst. 356 L (2022–2023), jf. Prop. 55 L (2022–2023))
15. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/2161 (Innst. 439 S (2022–2023), jf. Prop. 50 LS (2022–2023))
16. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i markedsføringsloven og angrerettloven mv. (gjennomføring av moderniseringsdirektivet) (Innst. 438 L (2022–2023), jf. Prop. 50 LS (2022–2023))
17. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven m.m. (formidling av opplysninger, meldinger om ufødte barn, politiattest)

(Innst. 444 L (2022–2023), jf. Prop. 64 L (2022–2023))

18. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgstest)

(Innst. 400 L (2022–2023), jf. Prop. 79 L (2022–2023))

19. Referat

Presidenten [10:00:14]: Representantene Øystein Mathisen og Dagfinn Henrik Olsen, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Oslo, Michael Tetzschner, tar nå sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Sverre Myrli og Åslaug Sem-Jacobsen om permisjon onsdag 31. mai – begge for å delta på reise med delegasjonen til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa og ASEANs interparlamentariske forsamling, til Brussel
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Even A. Røed onsdag 31. mai
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Mona Nilsen fra og med 30. mai og inntil videre
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Willfred Nordlund onsdag 31. mai
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Erlend Larsen fra og med 30. mai og inntil videre
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Ingjerd Schou onsdag 31. mai for å delta på møte i Europarådets parlamentarikerforsamling i Paris

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus: Tobias Hangaard Linge

For Buskerud: Solveig Vestenfor

For Nordland: Sigurd Myrvoll og Hans Gunnar Holand

For Telemark: Olav Urbø

For Vestfold: Henning Wold

For Østfold: Fredrik Holm

Presidenten [10:01:34]: Sigurd Myrvoll og Henning Wold er til stede og vil ta sete.

Statsråd Marte Mjøs Persen overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Valg av settepresidenter

Presidenten [10:02:38]: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Stein Erik Lauvås og Heidi Greni. – Andre forslag foreligger ikke, og Stein Erik Lauvås og Heidi Greni anses enstemmig valgt som settepresidenter for denne ukens møter.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:03:04]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Helge André Njåstad om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende (Innst. 453 S (2022–2023), jf. Dokument 8:190 S (2022–2023))

Presidenten [10:03:26]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Mette Prestrud (Sp) [10:03:57] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for godt samarbeid om denne innstillingen i kommunal- og forvaltningskomiteen vedrørende representantforslaget fra stortingsrepresentanter i Fremskrittspartiet. Forslaget handler om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende. Man foreslår at Stortinget skal be regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre krav om selvforsørgelse ved sekundærflytting, slik at flyktninger må bo i første bostedskommune inntil de er selvforsørgende.

Det er ikke vanskelig å være enig med Fremskrittspartiet i at det er utfordringer – ja, også problemer – som følge av at flyktninger flytter fra distriktene og inn til sentrale strøk, hvor de har venner og familie. Det er veldig forståelig, men noen flytter til byene selv om de ikke kjenner noen. Dette har uansett negative konsekvenser for integreringen.

Den uheldige følgen av tilflyttingen til byene er også mer press på tjenestetilbudet fra Nav og kommunene i form av bosettingstilbud, språkopplæring og arbeidsformidling. I tillegg vil skolene i byene oppleve langt flere elever i klassene, elever som har behov for ekstra støtte til norskopplæring.

Den andre uheldige følgen er at distriktene trenger disse menneskene der de først ble bosatt. Vi har et sterkt behov for å øke befolkningen ute i distriktene for å opprettholde tjenestetilbudet nær folk. Distriktskommunene har også vist seg å være svært dyktige til å integrere flyktninger. Hvis ikke husene fylles opp, mister skoler og barnehager grunnlaget for å drive, og når skoler og barnehager forsvinner, forsvinner også andre tjenestetilbud som er viktige for at andre blir boende i lokalsamfunnet.

Problemet med forslaget er at det er litt for mange praktiske utfordringer med å støtte det. Vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet må vite at en lovendring vil fungere i praksis, noe annet ville være uansvarlig. Hva hvis f.eks. kun den ene i familien har fått jobb et annet sted, men ikke den andre? Hva hvis vedkommende gifter seg med en som har arbeid et annet sted i landet? Og hva hvis flyktningen flytter for å være omsorgsperson for en nærstående som er syk? Det ville jo avlaste Navs omsorgstilbud.

Heldigvis viser nasjonal statistikk at færre flytter fra den første bosettingskommunen. Senterpartiet og Arbeiderpartiet har derfor ut fra en samlet vurdering kommet fram til at representantforslaget ikke vedtas. Dette støttes også av komiteens flertall.

Mari Holm Lønseth (H) [10:07:13]: Den norske modellen for bosetting av flyktninger har vært viktig for å sikre bedre integrering. At vi har en styrt og spredt bosetting hvor det ikke er opp til hver enkelt de første årene å velge bostedskommune selv – dersom de skal ha rett på en rekke tilbud som f.eks. introduksjonsprogram og annen støtte – gjør at flyktninger bosettes i hele landet. Det kan gi bedre grunnlag for integrering gjennom at man kommer til områder hvor det er grunnlag for arbeid, og hvor det er et stort lokalmiljø som kan bidra til å lære den enkelte norsk og også de mer uskrevne reglene i norsk arbeids- og samfunnsliv.

Forskning viser f.eks. at innvandrere som har et større norsk nettverk, har større sannsynlighet for å være i arbeid enn de som ikke har det. Det er også viktig at flyktninger matches godt med arbeidsmarkedet i den kommunen de kommer til. Derfor er f.eks. kompetansekartlegging av den enkelte viktig, men ikke minst også at man har god oversikt over arbeidsmarkedet i den kommunen man blir bosatt i, slik at man vet at det er mulighet for å komme seg ut i arbeid der.

For Høyre er det viktigste at kommunens resultater i integreringspolitikken vektlegges når flyktninger skal bosettes. Det er store forskjeller på i hvilken grad kommunene lykkes med å få flyktninger ut i arbeid. Det er viktig at man fortsetter å vektlegge kvalitet. Det er også viktig at bosettingen er spredt. Derfor er det også viktig for Høyre at man ikke bosetter flyktninger i områder med store levekårsutfordringer eller som har en høy innvandrерandel fra før.

Jeg har stor forståelse for den utfordringen Fremskrittspartiet tar opp i dette representantforslaget. Det er enkelte kommuner som opplever større utfordringer med såkalte sekundærflyktninger enn andre. Det er flyktninger som flytter etter at femårsperioden er over og ikke er godt nok integrert, hvor mange da heller blir avhengige av ytelse, og står utenfor arbeidslivet. Den utfordringen mener Høyre primært må løses med en bedre integreringspolitikk heller enn ved å gjennomføre det Fremskrittspartiet selv omtaler som flyttenekt. Jeg forstår imidlertid forslaget fra Fremskrittspartiet slik at dette ikke går på at man skal nektes å flytte, men at man ikke vil motta ytelse eller ha rett til det etter femårsperioden hvis man velger å flytte. Det kan også by på noen utfordringer, f.eks. hvis man flytter for å få tilgang på et bedre arbeidsmarked. Derfor støtter Høyre ikke dette forslaget fra Fremskrittspartiet i dag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:09:57]: Det å være ærlig og redelig er noe alle bør være, men spesielt politikere må være det, for alt vi gjør, alle vedtak vi fatter, har konsekvenser.

Fremskrittspartiet var i mange år alene om å ønske å få frem kostnader og fakta knyttet til innvandringspolitikken som føres. Det er viktig, uavhengig av hvilket syn man har på innvandring, slik at man får opp konsekvensene og kan veie kostnadene opp mot andre tiltak – også for å se om innvandringspolitikken man fører, faktisk hjelper dem som reelt sett har behov for beskyttelse, eller om det er velferdsmigranter som nyter godt av det.

Etter mange års kamp har Fremskrittspartiet via Statistisk sentralbyrå fått regnet på dette. Vi vet at kostnadene med å hente én flyktning i et livsløpsperspektiv er på over 20 mill. kr. Henter man f.eks. 3 000 kvoteflyktninger ett år, påfører vi nåværende og fremtidige skattebetalere 58 mrd. kr i livsløpskostnader.

Det er mange som hevder at kommunene får dekket sine kostnader når de bosetter flyktninger. Det er ikke korrekt. De første årene får riktignok kommunen dekket en vesentlig del av sine kostnader, men etter at introduksjonsprogrammet er avsluttet, får man ikke dekket kostnadene.

Selv om mange lykkes, blir integrert og jobber og forsørger seg selv og sin familie, ser vi at det er mange

som dessverre ikke gjør det. Statistikken er krystallklar: Innvandrere, også innvandrere med lang botid og deres etterkommere, kommer dessverre dårlig ut på statistikker knyttet til yrkesdeltagelse og kriminalitet. Noe fungerer åpenbart ikke godt nok.

Et stort problem som Fremskrittspartiet tar opp i vårt forslag i dag, handler om at mange flytter fra kommunen de er bosatt i, til områder som har en altfor høy innvandrersandel. Dette er også et problem som flere andre partier anerkjenner, men de velger å stikke hodet i sanden i stedet for å ta nødvendige grep.

Det er en sammenheng mellom antall innvandrere i et område og hvor mange man evner å få integrert. Kommunene vurderer hvert år hvor mange de mener de har kapasitet til å ta imot, men så kommer sekundærflyktningene, som da påfører kommunen kostnadene, og det hemmer integreringen.

På bakgrunn av det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [10:12:54]: Representanten Erlend Wiborg har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [10:13:08]: Rødt og SV støtter ikke forslaget fra Fremskrittspartiet her i dag. For enkelte kommuner kan høy tilflytting av sekundærflyktninger være utfordrende med tanke på kommuneøkonomien, men Rødt mener likevel at slik forslaget framstiller det, vil dette utgjøre en uforholdsmessig og usaklig forskjellsbehandling samt kunne være i strid med menneskerettighetene, særlig FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 12.

Rødt deler oppfatningen av forslagene som kommer til uttrykk i svarbrevet fra statsråden, om at å hindre eller nekte personer å flytte etter integreringstilskuddsperioden også kan bidra til det motsatte av hva jeg oppfatter er intensjonen til forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet, nemlig å hemme integreringen og deltakelsen i arbeids- og samfunnslivet. Isteden må det satses på mer og bedre integrering og på en styrket kommuneøkonomi som setter kommunene i bedre stand til å løse disse problemstillingene. Vi må inkludere flere i arbeidslivet og tilrettelegge introduksjonsprogrammet slik at det blir lettere å kombinere det med arbeid, og slik at man kan ta introduksjonsprogrammet over flere år, noe Rødt og SV senest foreslo på Stortinget i forrige uke.

Det er også viktig å ha klart for seg at disse menneskene det er snakk om, som kommer til Norge som flyktninger, også er ressurser for stor- og lokalsamfunnet. Dette er mennesker som ofte kan og vil bidra og må settes i stand til nettopp det. Noen kommer hit med høyere utdanning som det er vanskelig å få godkjent i Norge. Det må vi gjøre mye enklere, for å tilgjengeliggjøre den kompetansen som velferdsstaten vår trenger. Det må bli

lettere å få på plass godkjenningsordninger for slik kompetanse i framtiden, noe også Rødt og SV tidligere har foreslått på Stortinget.

Norge som storsamfunn har også et ansvar for at de som flykter hit, føler seg hjemme, ved å bekjempe rasisme og fordommer som ofte rammer innvandrere på arbeidsmarkedet. Her trengs det en mye mer offensiv politikk. Vi vet f.eks. at de med utenlandskklingende navn oftere ikke blir innkalt til jobbintervju.

I svarbrevet til komiteen skriver statsråden at hun også ser dette i sammenheng med stortingsmeldingen om levekår i byer og byområder og den varslede gjennomgangen av inntektssystemet til kommunene. Det vil etter Rødts syn være riktig at denne problemstillingen også adresseres der.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:15:52]: Ved inngangen til 2023 var andelen av befolkningen i Norge med flyktningbakgrunn på om lag 5 pst. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre utgjorde rundt 20 pst. av befolkningen. At en økende andel av Norges befolkning har innvandrerbakgrunn, gir både muligheter og utfordringer.

Vi vet at en for stor andel flyktninger ikke kommer inn i arbeidslivet, eller at de faller ut av arbeidslivet etter noen år. Særlig kvinner er i for stor grad utenfor arbeidsstyrken. For mange innvandrere har også for dårlige norskkunnskaper, og vi vet at mange jobber i utsatte bransjer med dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Vi vet også at det er for mange barn med innvandrerbakgrunn som lever i familier med vedvarende lavinntekt, og at for mange blir utsatt for negativ sosial kontroll.

Svaret på integreringsutfordringer bør ikke være å begrense flyktningsmulighet til å flytte til en ny kommune utover det som gjelder i dag. Å hindre flyktninger i å flytte, vil like gjerne kunne bidra til å redusere deltakelse i arbeids- og samfunnsliv, som det motsatte. Et slikt forbud vil også kunne utgjøre usaklig forskjellsbehandling og være i strid med Grunnloven og menneskerettighetene. Jeg mener det må være en mulighet til skjønnsmessig å innrømme hjelp til livsopphold for flyktninger, på samme måte som for andre innbyggere.

Jeg er kjent med at enkelte tilflyttingskommuner ser på sekundærflytting blant flyktninger som utfordrende. I juni vil regjeringen fremme en melding til Stortinget om levekår i byer og byområder. Meldingen vil omhandle regjeringens politikk for å legge til rette for gode levekår og gode oppvekst- og nærmiljøer i byer og byområder. Jeg vil også minne om at Kommunal- og distriktsdepartementet jobber med en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene.

Jeg mener at svaret på integreringsutfordringer er å jobbe for bedre integrering. Det viktigste er derfor den

innsatsen vi gjør for å integrere flyktningene når de har fått opphold og blir bosatt i en kommune. Regjeringens mål for integreringsarbeidet er å få flere i arbeid, bygge sterkere fellesskap og gode fellesarenaer, fremme likestilling og bekjempe negativ sosial kontroll.

Målet må være at alle skal ha like muligheter i Norge, uavhengig av bakgrunn og bostedskommune. Da må vi sørge for at vi lykkes bedre med å integrere dem som kommer, og som bor i alle deler av landet. Når kommunene avtaler bosetning, tar de samtidig på seg ansvar for integrering. Vi må legge til rette for at flyktninger skal gis en reell mulighet til å delta i arbeidet og samfunnet ellers.

De store ankomstene av flyktninger det siste året understreker viktigheten av at integreringsarbeidet er effektivt og målrettet. Derfor er det også viktig at vi tar en fot i bakken. Hva har fungert, og hva har fungert mindre bra? For å ruste oss enda bedre for fremtiden, har regjeringen satt i gang arbeidet med en stortingsmelding om integrering, som etter planen skal legges fram våren 2024.

Presidenten [10:18:48]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Wiborg (FrP) [10:18:59]: Statsråden hevder at forslaget kan være i strid med Grunnloven og menneskerettighetene. Jeg må minne statsråden på at et krav som likner det som Fremskrittspartiet her foreslår, allerede eksisterer i dagens lovverk, knyttet til de fem første årene man er bosatt. Det er reelt sett snakk om å utvide det kravet som allerede finnes.

Arbeiderpartiordfører i Sarpsborg og nåværende sentralstyremedlem Sindre Martinsen-Evje har tatt opp denne problemstillingen gjentatte ganger og vist hvor stort problemet er. Han har sagt:

«Staten har et ansvar her og nå må vi riste dem ut av naiviteten eller uvitenheten de opererer etter.»

Er statsråden enig med sin partifelle?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:19:55]: Representantforslaget går ut på å utvide den tidsperioden da en flyktning må være selvforsørgende for å kunne flytte til en annen kommune, utover de fem første årene, når kommunen mottar integreringstilskudd. Dette kan være i strid med menneskerettighetene, for alle som er lovlig bosatt i Norge, har rett til å velge sitt bosted og rett til ikke å bli utsatt for usaklig forskjellsbehandling. Rettighetene kan begrenses i noen grad, med begrunnelse i økonomiske og integreringsmessige hensyn, slik at kommunen mottar integreringstilskudd, men et forslag om et flytteforbud som skal gjelde utover de fem årene integreringstilskuddet varer, vil trolig ikke være forholdsmessig. Derfor står jeg fullt og helt inne for at dette vil kunne være et brudd på både Grunnloven og menneskerettighetene.

Så mener jeg vi har et felles ansvar for å integrere flyktningene som kommer hit. Kommunene har påtatt seg sitt ansvar, og staten har sitt ansvar. Det er fordelt.

Erlend Wiborg (FrP) [10:20:56]: Jeg registrerer at statsråden har problemer med å si seg enig med sin partifelle, som er ordfører og sentralstyremedlem, og som viser til naiviteten eller uvitenheten man opererer etter. La meg ta et annet spørsmål.

Er statsråden i utgangspunktet enig i at dagens system er ganske uforutsigbart for kommunene? Kommunene finner hvert år, i forbindelse med budsjettbehandlingen, ut hvor mange flyktninger de mener de har kapasitet til å integrere og bosette. Man vedtar å ta imot f.eks. 20 personer, men så kan man risikere at det kommer 100 eller 200 personer, som sekundærflyktninger, som da vil legge beslag på kommunale velferdstjenester og hemme integreringen av dem man allerede har tatt imot. Ser statsråden det som et problem?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:21:48]: Når det gjelder det å ta imot flyktninger, er det, som representanten påpeker, kommunene selv som avgjør om man skal gjøre det eller ikke. Dette er basert på et frivillig system. Når vi snakker om sekundærflytting, gjelder det flyktninger som på eget initiativ flytter til en annen kommune. Det kan være ulike årsaker til det. Det kan være et tilbud om arbeid. Det kan være av velferdsgrunner, f.eks. at man har familie eller nære slektninger som bor et annet sted. Jeg ser at det kan være en utfordring, men samtidig kan vi ikke dele samfunnet inn på en slik måte at noen regler gjelder for én del av befolkningen, mens andre kan flytte fritt rundt i dette landet. Det må gjelde for alle.

Erlend Wiborg (FrP) [10:22:43]: Jeg registrerer at statsråden fortsatt ikke vil bekrefte eller avkrefte om hun støtter sin partifelle, som viser til at dagens system er basert på naivitet eller uvitenhet. Statsråden har gjentatte ganger skrytt av yrkesdeltakelsen til flere innvandrergupper. Fremskrittspartiet har gått ganske grundig inn i Statistisk sentralbyrås statistikk for å se hvor stor yrkesdeltakelsen egentlig er. Regjeringen definerer, gjennom Statistisk sentralbyrå, at man regnes som yrkesaktiv hvis man jobber én time i uken – én time.

Mener statsråden at man er yrkesaktiv hvis man jobber én time i uken, eller er statsråden enig med Fremskrittspartiet i at det er juks med statistikk?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:23:38]: Jeg skal ikke gå inn på hvordan SSB regner seg fram til sysselsettingen blant innvandrere, men vi så, bl.a. i SSBs oversikt over sysselsettingen blant innvandrere i 2022, en økt sysselsetting i flyktningedominerte grupper. Innvan-

drere fra Syria, Eritrea, Somalia og Etiopia hadde i 2022 en økning på 3–3,3 prosentpoeng i sysselsettingsgrad. Dette er grupper som i hovedsak består av flyktninger og familiegjenforente.

Jeg har ikke lyst til å slippe dette helt. Det kunne jo være fristende å spørre om det ikke ville være direkte diskriminerende om en flyktning ikke kunne flytte etter at integreringstilskuddsperioden endte, eller etter at den enkelte har fått norsk statsborgerskap.

Tobias Drevland Lund (R) [10:24:48]: Statsråden og jeg deler oppfatningen om at en riktigere måte å løse problemstillingene forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet tar opp her, er å sikre at flere kommer i arbeid. Det er dessverre et kjent fenomen at personer med utenlandsk klingende navn sjeldnere innkalles til jobbintervju. Noen bytter faktisk navn for ikke å havne i slike situasjoner. Arnfinn H. Midtbøen har forsket på dette siden 2012. For ti år siden fant han at et utenlandsk navn reduserer sannsynligheten for å bli kalt inn til jobbintervju med om lag 25 pst. I 2021 foretok han en ny studie, denne gangen med utgangspunkt i data fra utlandet, men det inkluderte også tre norske undersøkelser. Det viser seg at lite har endret seg på ti år. Midtbøen sier:

«Det vi finner er mer eller mindre de samme resultatene over tid. Det er ikke noe tegn til nedgang i omfanget av diskriminering.»

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hvordan arbeider regjeringen med å forhindre slik diskriminering, som vi vet finner sted?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:25:51]: Jeg takker for både spørsmålet og engasjementet for dette. Vi arbeider nå med en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. De to hovedområdene vi jobber med i den forbindelse, er diskriminering og rasisme som skjer på vei inn i arbeidslivet og på vei opp i arbeidslivet. Alle de innspillene vi har fått ved å reise rundt og snakke med ulike organisasjoner og enkeltpersoner over hele landet, men også de innspillene som er kommet fra forskningsmiljøer, vil være relevante når vi skal legge fram tiltak mot diskriminering. Det andre hovedområdet er også viktig. Det gjelder rasisme og diskriminering som barn og unge utsettes for, og det vil være tiltak som er rettet mot de arenaene som barn og unge oppholder seg på.

Presidenten [10:26:46]: Replikskordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:26:48]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i integreringsloven mv. (presiseringer) (Innst. 399 L (2022–2023), jf. Prop. 73 L (2022–2023))

Presidenten [10:27:00]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:27:29] (ordfører for saken): Med dette legger vi fram noen presiseringer i integreringsloven. Bakgrunnen for det er spørsmål som har oppstått om forståelsen og praktiseringen av loven, og noen endringer på områder der loven ikke er godt tilpasset de faktiske forholdene. Det foreslås også å oppheve enkelte bestemmelser i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19, fordi bestemmelsene ikke lenger er aktuelle.

Det foreslås noen presiseringer om målgruppen for introduksjonsprogrammet, herunder hvilke personer med begrenset oppholdstillatelse som har rett og plikt til å delta i programmet, og om unntaket fra kravet om å være bosatt etter avtale for noen grupper.

Videre foreslås det at fristen for gjennomføring av opplæring i norsk og samfunnskunnskap og prøver i samfunnskunnskap regnes fra den datoen deltageren har fått tilbud om oppstart av opplæringen, istedenfor fra tidspunktet retten og plikten til å delta i opplæringen inntreer.

Så presiseres det videre hvem som har ansvaret for opplæringen i norsk og samfunnskunnskap når deltagerne går i opplæringsløp som kombinerer grunnskoleopplæring og videregående opplæring. Det foreslås at fylkeskommunen skal sørge for opplæringen i norsk og samfunnskunnskap dersom fylkeskommunen har hovedansvaret for opplæringstilbudet etter opplæringsloven. Dersom det ikke kan fastslås hvem som har hovedansvaret for opplæringstilbudet etter opplæringsloven, er utgangspunktet at fylkeskommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap, med mindre kommunen og fylkeskommunen har avtalt noe annet.

Videre foreslås det å tydeliggjøre at private aktører kan få utlevert personopplysninger gjennom tilgangen til nasjonale personregistre etter integreringsloven § 43. Det foreslås også justeringer i definisjonen av asylsøker etter loven og i begrepsbruken i bestemmelsen om slutt-mål for introduksjonsprogrammet.

Så foreslås det å oppheve enkelte bestemmelser om utvidet introduksjonsprogram og norskopplæring i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19.

Det er også viktig å understreke at personer uten avklart identitet som en klar hovedregel ikke har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet, og at det er viktig at systemet legger til rette for at nyankomne skal samarbeide om å oppklare egen identitet.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:30:13]: Nå har jo sakens ordfører gått gjennom dette på en glimrende måte, men Stortinget behandler altså i dag to lovproposisjoner om endringer i integreringsloven. Den ene gjelder flere mindre endringer i integreringsloven, og den andre gjelder en midlertidig forskriftshjemmel om utveksling av kompetanseopplysninger.

Endringene i integreringsloven gjøres for å tilpasse den til de faktiske forholdene. Vi foreslår bl.a. presiseringer når det gjelder målgruppen for introduksjonsprogrammet og begrepsbruk. For å sikre at ingen får kortere tid til å gjennomføre opplæring etter loven, foreslår vi at fristen for rett til gratis opplæring skal regnes fra oppstart av opplæringen. Vi foreslår også å presisere i loven hvem som har ansvaret for opplæring i norsk og samfunnskunnskap når deltakerne kombinerer grunnskole og videregående opplæring.

Vi foreslår også å oppheve noen bestemmelser i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19, fordi de ikke er aktuelle lenger.

For å bidra til å opprettholde gode offentlige tjenestetilbud kan det bli aktuelt å ta i bruk tilgjengelige ressurser blant fordrevne fra Ukraina. Vi foreslår en midlertidig forskriftshjemmel for å legge til rette for at mulige arbeidsgivere kan få informasjon om hvilken kompetanse den enkelte har.

Forslaget har sammenheng med at det skal utarbeides en nasjonal plan for mobilisering av ressurser. Vi vet ikke hva som er det endelige reguleringsbehovet, og foreslår derfor en forskriftshjemmel. Vi vil understreke at informasjon om den enkeltes kompetanse i stor grad kan innhentes og videreformidles ved bruk av samtykke. Det er ikke noe i veien for at også arbeidsgivere i privat sektor mobiliserer ressurser blant de fordrevne. Siden dette er en tidsbegrenset situasjon, foreslår vi en tidsbegrenset hjemmel som varer til 1. juli 2024.

Med disse endringene blir integreringsloven tydeligere, og vi legger til rette for å utnytte ressursene som finnes blant de fordrevne fra Ukraina, når det er nødvendig. Jeg er glad for at komiteen stiller seg bak lovforslaget fra regjeringen.

Presidenten [10:32:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:32:15]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidige endringer i integreringsloven (utveksling av kompetanseopplysninger) (Innst. 424 L (2022–2023), jf. Prop. 110 L (2022–2023))

Presidenten [10:32:29]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [10:32:33]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i sameloven (endringer i språkregler) (Innst. 441 L (2022–2023), jf. Prop. 58 L (2022–2023))

Presidenten [10:32:44]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:33:10] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke komiteen for godt samarbeid. Denne proposisjonen er en oppfølging av NOU 2016: 18, Hjertespråket, og forslag om endringer i same洛vens språkregler ble sendt på høring i august 2021.

Hensikten er å tilpasse samelovens språkregler til dagens organisering av offentlig sektor og til behovene og språksituasjonen i de ulike kommunene i forvaltningsområdet. Det skal også legges til rette for at flere kommuner ønsker seg inn i forvaltningsområdet for samiske språk, da dette kan bidra til å bevare og utvikle de samiske språkene.

Situasjonen for samisk er svært forskjellig i ulike kommuner. Samiske språkbrukere er i flertall i noen kommuner, mens de er i mindretall i andre. Forvaltningsområdet for samiske språk vil fra nå av bli delt inn i tre ulike kommunekategorier, kalt språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner. De to førstnevnte kategoriene skal ha det høyeste rettighetsnivået og tilsvarer kommuner som i dag er med i forvaltningsområdet. Den sistnevnte kategorien, språkstimuleringskommuner, vil være for kommuner hvor den samiske befolkningen i hovedsak er tilflyttet og ikke har samme tilknytning til samisk språk.

Kautokeino, Karasjok, Nesseby og Tana vil være de fire kommunene som foreslås som språkutviklingskommuner, alle fra nordsamisk område. Her skal samisk være likestilt med norsk internt i kommuneadministra-

sjonen og i kommunestyret. Det er ingen kommuner fra lulesamisk eller sørsamisk område som foreslås som språkutviklingskommuner, men heller som språkvitaliseringskommuner.

Ni kommuner er lagt inn i kategorien «språkvitaliseringskommuner». I disse kommunene vil ikke innbyggerne ha rett til samtidig muntlig svar på samisk, og det er ikke noe krav om intern bruk av samisk i kommunen. Innbyggerne i disse kommunene vil allikevel ha rett til skriftlig svar på samisk, til å bruke samisk i domstolen, i husleietvistutvalget, overfor politi og påtalemyndighet og i kriminalomsorgen. De vil også ha rett til å bli betjent på samisk i offentlige helse- og omsorgsinstitusjoner og barnevernsinstitusjoner.

Språkstimuleringskommuner skal sørge for at et samisk språk- og kulturtilbud blir tilgjengelig for barn, unge og eldre.

Det er ikke en samlet komité som står bak tilrådingen. Flertallet i komiteen mener at de endringene som er foreslått, vil bidra til at de samiske språkene får mulighet til å utvikle seg, og til at vi på sikt får flere aktive språkbærere som vil sørge for at språkene både opprettholdes og utvikles, og at samisk kultur og næringsliv styrkes.

Heidi Greni (Sp) [10:36:18]: I proposisjonen foreslås det endringer i samelovens språkregler. Det foreslås at forvaltningsområdet for samiske språk deles inn i tre ulike kommunekategorier: språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner. Lovforslaget bygger på utredningen fra samisk språkutvalg, NOU 2016: 18, Hjertespråket.

I arbeidet med lovforslaget har departementet lagt vekt på å utforme et regelverk som er tilstrekkelig fleksibelt til å ta høyde for at situasjonen for samiske språk varierer veldig fra sted til sted, og at kommunene og språkbrukerne har ulike utfordringer og ulike behov. Derfor mener jeg tilnærmingen er rett, og at det er viktig for å komme fram til tiltak som er egnet også i sørsamiske områder.

Språkstimuleringskommuner er en kategori for eventuelle nye kommuner der den samiske befolkningen i hovedsak er tilflyttet og ikke har samme tilknytning til samisk språk, eller der området er sterkt fornorsket. Språkstimuleringskommuner er ikke forpliktet til å gi svar på samisk verken skriftlig eller muntlig. I den kommunekategorien foreslås det at kommunene skal sørge for et språk- og kulturtilbud på samisk til både barn, unge og eldre. Det å bli språkstimuleringskommune kan være en start for kommuner som på sikt ønsker å utvikle seg ytterligere som en kommune for det samiske språket.

Språkvitaliseringskommuner er foreslått som kommunekategorien med det nest høyeste rettighetsnivået. I en språkvitaliseringskommune har det typisk vært tra-

disjonell samisk bosetting med et samiskspråklig miljø. Samisk språk brukes av et ikke ubetydelig mindretall av innbyggerne, men det er samtidig behov for å vitalisere språket.

I språkutviklingskommuner foreslås det at samisk skal være likestilt med norsk internt i kommuneadministrasjonen og i kommunestyret.

For øvrige kommuner er det opp til kommunestyret å bestemme at samisk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den interne kommunale administrasjonen.

Kravene for å bli kategorisert som språkutviklingskommune, slik forslaget er her, gjør at fire kommuner i det nordsamiske området tilfredsstillt kravene, og at ingen kommuner i lulesamisk eller sørsamisk område gjør det.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet mener det er en fornuftig endring, som tar hensyn til ulikhetene i språksituasjonen og behovene i de ulike kommunene i forvaltningsområdet. Det samme gjelder forslaget om kommunal og fylkeskommunal språkplanlegging for å styrke og synliggjøre samisk språk.

Et viktig poeng i proposisjonen er at samelovens språkkapittel gjelder samiske språk i flertall, ikke bare ett samisk språk. Både sørsamisk og lulesamisk er regnet som alvorlig truede språk, mens nordsamisk er regnet som et truet språk.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:39:33]: Det har teke si tid, men i dag skal endeleg Prop. 58 L for 2022–2023, om endringar i samelova og språkreglar, handsamast i Stortinget, slik at samelova blir tilpassa offentleg sektor slik han er organisert i dag.

SV og Raudt står saman om merknader til lovforslaget, som begge partia støttar.

Utgreiinga «Hjertespråket» frå 2016 var utgangspunktet og danna grunnlaget for dette lovarbeidet. Framlegget til lovendring skal gjere det lettare å bruke samiske språk rundt om i kommunane, slik at samiske språk kan overleve og utviklast. Vi håper at lovforslaget om å innføre tre ulike kommunekategoriar vil opne for at fleire kommunar legg til rette for bruk og utvikling av samiske språk.

I denne saka er det oppnådd semje om lovforslaget gjennom god kontakt med Sametinget, og prosessen bak proposisjonen bør i så måte stå som eit godt døme på korleis ein kan samarbeide for å få gode lovprosessar i samiske spørsmål. Dette er eit godt oppspark til ein måte å arbeide på med oppfølginga av rapporten frå sannings- og forsoningskommisjonen, som er venta no i juni.

Det er bra at forslaget frå regjeringa til ny § 3-14 gjev høve til å stille krav til samiskspråkleg kompetanse ved tilsetjingar, og bra med lovframlegget til § 3-7 om å lov-

feste rett til utdanningspermisjon for personar i offentlege organ som treng meir språkkompetanse.

Vi håper at denne lovendringa vil vere med og auke rekrutteringa av personar som kan og bruker samisk i kommunane. Samtidig er det truleg ikkje nok. Det vil trengast fleire tiltak. Mellom anna meiner vi, slik som Sametinget, at ein treng å opprette samiskspråklege ressurscenter for dei ulike språka som kan støtte kommunane i språkarbeidet. Samtidig deler vi Sametingets uro over at ei støtteordning som baserer seg på tal på elevar i grunnskulen som i dag har rett på samiskspråkleg undervisning, sementerer dagens situasjon snarare enn å leggje til rette for utvikling av dei samiske språka.

Det vil også bli avgjerande at lovendringar blir fylgt opp i etterkant med resursar i budsjetta i åra som kjem, slik at nødvendige tiltak kan gjennomførast.

Til slutt kan eg ikkje la vere å nemne at utvikling av samiske språk og samisk kultur er heilt avhengig av at storsamfunnet forstår og respekterer retten til bruk av naturressursar på tradisjonelt vis. Det betyr at lovendring kan vere til lita nytte dersom store areal blir industrialiserte på ein måte som pressar ut lokalbefolkninga og primærnæringane, til fordel for internasjonal kapital sine investeringar, jf. Fosen-saka, som slår fast at vindkraftutbygginga er ein trussel mot den sørsamiske kulturutøvinga i området – og dermed indirekte også mot språket, som er så nært knytt til arbeidsoperasjonen og naturarealet.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:42:56]: Miljøpartiet De Grønne mener at det språklige mangfoldet i Norge er en kulturell verdi og en ressurs som må ivaretas og dyrkes. Vi jobber for å la språkmangfoldet synes og høres i hverdagen og utnytte mulighetene det gir. Derfor er jeg glad for at de foreslåtte endringene i språkreglene til sameloven etter alle solemerker kommer på plass i dag.

De nye endringene innfører tre ulike kommunekategorier, slik at flere kommuner kan legge til rette for både bruk og utvikling av samiske språk. Dette blir f.eks. brukt når det gjelder hvorvidt man har rett til svar på samisk. Ved skriftlige henvendelser vil denne retten gjelde for alle tre kommunekategorier, mens rett til muntlig svar kun vil gjelde i språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner. I språkutviklingskommuner foreslås det i tillegg at samisk skal være likestilt med norsk internt i den kommunale administrasjonen og i kommunestyret.

Dette er gode forslag. Miljøpartiet De Grønne er enig i at bruk av samisk språk i offentlig sammenheng er viktig for å heve språkernes status. Samtidig er det viktig å påpeke at ingen av kommunene i lulesamisk eller sørsamisk område tilfredsstillter kravene til å bli kategori-

sert som språkutviklingskommune. Miljøpartiet De Grønne mener at sørsamisk og lulesamisk samt samisk i kystområdene trenger et særskilt løft i samepolitiske spørsmål. Derfor støtter vi SV og Rødt i at det er en god idé med språkressurscenter for de ulike samiske språkene, som kan betjene kommuner rundt omkring i forvaltningsområdet.

Norge har en lang vei å gå for å styrke urfolks og minoriteters vilkår i samfunnet vårt. Det er ingen tvil om at vi trenger konkrete tiltak for å bøte på den rasismen og diskrimineringen som samer og nasjonale minoriteter har blitt og blir utsatt for. Her ønsker jeg å løfte fram saken om vindparkutbyggingen på Fosen, som vitner om at vi har lært svært lite om hvordan vi som stat skal oppføre oss overfor den samiske befolkningen, som har rett til å utøve sin kultur på norsk jord.

Miljøpartiet De Grønne mener at Stortinget kan gjøre mer for at samiske stemmer og perspektiver skal komme fram. Vi håper derfor å se et enda nærmere og tettere samarbeid mellom Sametinget og Stortinget framover. Endringene som her foreslås i sameloven, er et godt oppspark til sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, som kommer på torsdag.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:45:41]: Dei samiske språka er heilt sentrale for framtida til den samiske kulturen. Regjeringa ønskjer å gje gode rammevilkår for å styrkje dei samiske språka og føreslår difor endringar i språkreglane i samelova. Lovforslaget byggjer på utgreiinga til samisk språkutval, «Hjertespråket».

Eit hovudgrep i forslaget er å dele inn forvaltingsområdet for samiske språk i tre kommunekategoriar der reglane er ulike. I dag har alle kommunane i forvaltingsområdet like reglar, sjølv om språksituasjonen er ulik kommunane imellom. Regjeringa ønskjer difor ei ordning som tek omsyn til dette. Ved å innføre tre kommunekategoriar vil regjeringa tilpasse språkkrettane til språksituasjonen i kommunane.

Kategorien «språkutviklingskommune» vil vere for kommunar der samisk står sterkt. Her skal det vere nok samisk språkkompetanse til at språket er samfunnsberande på dei fleste samfunns- og tenestoområde.

Kategorien «språkvitaliseringskommune» vil vere for kommunar som har tradisjonell samisk busetnad og eit samiskspråkleg miljø, der samisk vert brukt av eit ikkje ubetydeleg mindretal, men der det likevel vil vere behov for språkvitalisering.

I begge kategoriar vil dei samiske språkkrettane anten verte noko styrkte eller vere uendra frå dagens situasjon. Dei kommunane som er i forvaltingsområdet i dag, kjem til å gå inn i ein av desse to kategoriane.

Kommunane i forvaltingsområdet har ei avgjerande rolle i arbeidet med å styrkje samisk språk og kultur. Re-

gjeringa ønskjer difor å leggje til rette for at fleire kommunar vert innlemma i forvaltingsområdet. Med kategorien «språkstimuleringskommune» legg regjeringa til rette for å senke terskelen for kommunar som ønskjer å verte med.

Denne kategorien skal femne mange ulike kommunar, m.a. bykommunar. Desse kommunane vil få plikt til å sørge for å etablere eit samisk språk- og kulturtilbod til barn, unge og eldre.

Retten til svar på samisk er viktig for samiske språkbrukarar. Berekraftige og levande språk føreset bruk på flest moglege samfunnsområde. Regjeringa ønskjer at samisktalande nyttar retten til å kommunisere med offentlege organ på samisk. Difor foreslår vi at offentlege instansar som skal svare på samisk, aktivt skal informere om språkrettane.

Regjeringa foreslår vidare at kommunar og fylkeskommunar i forvaltingsområdet skal planleggje for å styrkje samisk språk. Planlegging er viktig for rekruttering av samiskspråkleg kompetanse og for å tilpasse det samiskspråklege tilbodet i kommunane.

Eg meiner at eit meir differensiert regelverk vil styrkje det samiske språkarbeidet i kommunane og er difor glad for at forslaget til nye språklege reglar i kapittel 3 i samelova har fått brei støtte i komiteen.

Presidenten [10:48:46]: Det blir replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:49:04]: Sametinget seier i høyringsinnspillet til denne saka at dei føreslegne lovendringane er ein milepæl for samisk språk. Dei understrekar samtidig at lovfesting av kommunekategoriar ikkje er nok for å løyse utfordringane for språksituasjonen til dei samiske språka, og at tilskot til tospråklege kommunar og fylkeskommunar vil vere svært viktig for at desse skal kunne oppfylle forpliktingane i lova.

Sametinget peiker på at per i dag er ingen sørsamiske og lulesamiske kommunar innlemma i kategorien «språkutviklingskommune». Dette er ei ekstra utfordring, og det vil vere viktig for dei samiske språka nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk å opprette språkressensenter.

Mitt spørsmål til statsråden er om regjeringa har planar om å opprette slike språkressensenter i desse ulike områda.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:50:04]: Eg takkar for spørsmålet. Eg trur eg vil starte med å seie at noko av det som er viktig med denne saka og inndelinga i ulike kommunekategoriar, er at ein ved å etablere kategorien «språkstimuleringskommune» skal gjere terskelen inn lågare, slik at ein då kan få fleire kommunar med og etter kvart byggje opp ein større kompetanse i kommu-

nen sin. I utgangspunktet handlar det om å leggje til rette for språk- og kulturtilbod for både barn, unge og eldre. Etter kvart kan ein kanskje ta skrittet vidare til språkvitalisering og språkutvikling.

Så er vi opptekne av, i god dialog med Sametinget, å leggje til rette for at ein skal få ei god utvikling av det samiske språket både gjennom dei ulike kommunekategoriene vi har, og gjennom å sjå på andre verkemiddel for å leggje til rette for utvikling av språket.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:51:00]: Eg takkar for svaret. Samtidig er eg litt utolmodig, for det vil kanskje ta tid før kommunane i dei sørsamiske områda, dei lulesamiske områda, melder seg på for å vere med på dette arbeidet. Det å bruke språket, møtast og utvikle kulturen – at unge og gamle kan møtast, at ein utviklar litteratur, og at kommunen kan spele på lag med eit fagmiljø – tenkjer eg er veldig viktig, og ikkje minst det å utvikle læremiddel i eit slikt miljø. Kva tenkjer statsråden om læremiddel? Ungar og ungdom er kanskje dei som meir enn nokon skal føre desse språka vidare. Korleis jobbar regjeringa med å utvikle gode læremiddel for barnehage og skule i desse ulike språka?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:51:49]: Det som representanten tek opp her, er eit kjempeviktig poeng, og det er utruleg viktig at ein skal kunne få lære om språket, òg gjennom læremiddel på sitt eige språk. Det som er den største utfordringa per i dag, handlar eigentleg om at ein har gode resursar i enkeltpersonar som tek eit stort ansvar når det gjeld å utvikle læremidla, men at det ikkje er så mange av dei i dei ulike språkkategoriene med kompetanse til å utvikle gode læremiddel. Difor er det viktig å ta vare på dei gode kreftene vi har, og i godt samarbeid med både Sametinget og andre instansar jobbe for ei utvikling av det samiske språket.

Presidenten [10:52:34]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [10:52:40]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om Digitaliseringsdirektoratets tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret (Innst. 411 L (2022–2023), jf. Prop. 85 L (2022–2023))

Presidenten [10:52:54]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 6 [10:52:58]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Birgit Oline Kjerstad, Grete Wold og Ingrid Fiskaa om

marine grunnkart i kystsona (Innst. 446 S (2022–2023), jf. Dokument 8:220 S (2022–2023))

Presidenten [10:53:15]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:53:49] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for arbeidet. Vi har i dette arbeidet samlet oss om et forslag fra SV. Alle partiene på Stortinget har samlet seg om forslaget som handler om å sette fart på arbeidet med marine grunnkart. Det er et vellykket pilotprosjekt med marine grunnkart i kystsonen som har vært gjennomført, og som har vist at det er mulig å få på plass et bedre kunnskapsgrunnlag enn før – nye kartgrunnlag, som gir raskere og bedre avklaringsprosesser i forvaltningen av kystsonen. Når vi får vite mer om terreng, miljø under havoverflaten og oseanografi, blir kommunene bedre planleggere, og samfunnet vil spare store ressurser.

Marine grunnkart er et godt verktøy for å bedre miljøovervåkingen. Erfaringene så langt er spennende resultater, med mye mer nøyaktige data, og ulike etater som sammen finner fram til nye løsninger og tester ut teknologi og nye metoder.

En viktig tanke bak pilotprosjektet for marine grunnkart som allerede er gjennomført, er at dataene skal gi kommunene og lokalsamfunn ressurser og kunnskap om egne forutsetninger i møte med næringsinteresser og statlige etater, slik at felles kunnskapsgrunnlag vil gi færre konflikter. Det kommer til å skje mye langs norskekysten i årene som kommer knyttet til vindmøller og oppdrett, og de marine grunnkartene kan bidra til en kunnskapsbasert utvikling av disse næringene.

Det er gevinster å hente ved å kartlegge kysten med marine grunnkart, så nå må vi holde tempoet oppe i arbeidet med teknologien og effektene av disse pilotene.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:55:46]: Regjeringen Solberg satte i gang et pilotprosjekt for kartleggingen av marine grunnkart for kystområdene i Stavanger, Ålesund/Giske og Skjervøy/Kvænanngen i 2019. Det ble gjennomført i perioden 2020–2022. Pilotprosjektet ble finansiert på tvers av flere departementer, kommuner og fylkeskommuner.

Det er av stor betydning for de kystnære havområdene og for havneinfrastrukturen at det utarbeides gode marine grunnkart. Marine grunnkart vil kunne være av-

gjørende for fiskeriene langs hele norskekysten og i alle kystområder, for framtidig miljøovervåking og ikke minst for effektivt og bærekraftig fiskeri.

Høyre mener at arbeidet med å kartlegge kystområdene bør gjøres gjennom en prioritert liste over hva som skal kartlegges, når, i tett samarbeid med de berørte kommuner, fylkeskommuner, fagmiljøer og departementer, og vi er veldig glad for at resten av komiteen er enig med oss i det.

Det er også bra at en enstemmig komité ber regjeringen sette fart på arbeidet med å utarbeide de gode marine grunnkartene som trengs langs hele vår lange kystlinje, samtidig som vi mener det er viktig at arbeidet baserer seg på erfaringene fra pilotprosjektene som ble gjennomført i fjor.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:57:22]: Kystlinja kommunane forvaltar, er 83 000 km lang, og det er 100 000 km² sjøområde innanfor grunnlinja – fem gonger så stort areal som det samla arealet av ferskvatn i Noreg. Dette er blant dei mest produktive sjøområda i verda.

Det meste av arealet i sjøen er fleirbruksområde. Med stor vekst i nye havnæringar og styrkte ambisjonar om å ta vare på biologisk mangfald er det stort behov for å få betre og meir detaljerte og brukarvenlege kart. Det er bruk for slike kart anten ein skal leggje ein kabel og treng å vite om rasfare eller grunnforhold, eller ein skal vurdere ein søknad om å plassere eit oppdrettsanlegg.

Kystøkologien er lite kartlagd og forstått. Vi har ikkje nøyaktige data for meir enn 5 pst. av livet under vatn, vi kjenner berre 10 pst. av geologien og har djupedata for 37 pst. Når vi veit kor viktig livet i havet er for både klima, biologisk mangfald og verdiskaping, hastar det med å skaffe fram eit betre og mykje meir brukarvenleg kart, slik at ein kan forvalte kystområda betre.

I perioden 2019 til 2022 blei pilotprosjektet «Marine grunnkart i kystsonen» gjennomført i tre pilotområde. Prosjektet var eit tverrfagleg samarbeidsprosjekt gjennomført av Kartverket, Norges geologiske undersøkelse og Havforskningsinstituttet. Fleire departement og fagmiljø samt aktuelle kommunar og fylkeskommunar var med på å finansiere pilotprosjektet. Ein samla inn strukturerte data frå mange instansar og føretok intervjua med dei målgruppene som har bruk for karta, slik at ein fekk eit godt brukargrensesnitt. Piloten synte korleis ein kan lage ein heildekkjande digital terrengmodell for land og sjø, og korleis ein kan formidle informasjonen brukarane treng, på ein forståeleg og enkel måte. Dette er kart som er lette å bruke til planlegging, forvaltning og fiskeri.

Eg meiner det er svært viktig å fortsetje dette arbeidet no, og difor har eg føreslått denne saka for Stortinget.

Eg er veldig glad for at komiteen og statsråd Gjelsvik i sine svar er veldig positive til å få fart på arbeidet med marine grunnkart. Eg trur dette er ei veldig god sak for Noreg, og eg ser fram til at ein får gjort dette viktige arbeidet for kysten og kystmiljøet.

Med det tek eg opp forslaget SV er ein del av.

Presidenten [11:00:10]: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:00:29]: Noreg er ein kystnasjon. Vi har verdas nest lengste kystlinje etter Canada. Vi har alltid levd av dei verdiane som finst under havoverflata, og det er svært viktig at vi har framdrift på arbeidet med kartlegging av kyst- og havområda og nyttiggjering av den kunnskapen som kjem fram gjennom det arbeidet.

Kommunane er lokal planmyndigheit og rår over sine sjøområde ut til ei nautisk mil utanfor grunnlinja, men kjennskapen om desse områda er mykje lågare enn den vi har for landområda, samstundes som interessekonfliktane kring desse areala er aukande.

For at kommunane skal fatte gode avgjerder for ei berekraftig utvikling langs kysten, må dei ha eit godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag. Dei blå næringane er i vekst, og det er avgjerande for lokalsamfunn i ei rekkje distriktkommunar langs kysten at arealplanane gjev sunne hav og god næringsutvikling.

Tanken bak marine grunnkart er at data skal samanstilla til kartprodukt som lett kan nyttiggjerast av kommunane i planlegginga deira. Slik får kommunane og lokalsamfunna resursar og kunnskap om eigne føresetnader i møte med næringsinteresser og statlege etatar. Eit felles kunnskapsgrunnlag vil gje færre konflikter.

Som eg har informert komiteen om, er dette ei sak som regjeringa følgjer nøye og følgjer opp tett og aktivt. Eg minner om at pilotprosjektet i Skjervøy og Kvænnangen vart gjennomført i fjor, og at arbeidet går på tvers av ulike sektorar, lovverk og teknologiar.

Marine grunnkart for heile kysten vil vere ei betydeleg investering over mange år. Delar av teknologien som er nytta i piloten, har ikkje vore brukt i stor skala under norske vêrforhold. Regjeringa er oppteken av at statlege investeringar skal kome fellesskapet til gode, og vil halde tempoet oppe i gjennomgangen av teknologibruken og effektane. Samarbeid mellom tre ulike etatar frå pilotprosjektet er eit døme til etterfølging, men vi vil òg sjå på korleis vi kan redusere kostnadene.

Det er avgjerande at vi finn dei løysingane som sikrar at kommunane kan ta i bruk dette verktøyet på ein enkel og god måte. Det er òg sentralt at vi varetek omsynet til nasjonal sikkerheit når ein kartlegg og deler informasjon om kyst- og havområda våre. Difor er det viktig å bruke nødvendig tid for å ta gode avgjerder.

Presidenten [11:03:07]: Det blir replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:03:21]: Eg er veldig glad for at statsråd Gjelsvik uttrykkjer seg så positivt til arbeidet med marine grunnkart, både i stortingssalen i dag, i svarbrev til komiteen og i interpellasjonen om digitalisering for ei viss tid sidan. Det går føre seg rettssaker i dag som er oppståtte fordi det er gjeve løyve til næringsaktivitet i nærleiken av der ein etterpå har funne at det har vore store korallrev, som m.a. er viktige for oppvekstmiljøet for fisk. Kor viktig tenkjer statsråden at marine grunnkart kan vere for å forbetre forvaltningsprosessane, og vil det vere mogleg å endre vedtekne kystsonoplanar med grunnlag i at ein får ny kunnskap om kva som er under havoverflata, når ein får på plass marine grunnkart?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:04:12]: Eg takkar representanten for spørsmålet og for eit stort og viktig engasjement for dette temaet. Eg meiner det er eit veldig sentralt tema for framtida, både fordi det ligg utruleg store utviklingsmoglegheiter langsmed kysten, og som eg sa i mitt innlegg, fordi det er utruleg viktig å ha best mogleg kunnskap for å avvege ulike interesser og ta omsyn til miljø og natur, som f.eks. korallrev, som vart nemnt i spørsmålet. Det er klart at etter kvart som ein haustar ny kunnskap, vil det vere av betydning for korleis ein skal handtere saker framover, og korleis eksisterande planar kan verte endra på. Eg trur likevel ikkje eg skal gå konkret inn på korleis det i så fall skal gjerast, for det er nok eit arbeid som må gjennomførast i dialog mellom ulike departement, men at ny kunnskap bl.a. basert på marine grunnkart vil vere viktig, er sjølvsagt heilt sentralt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:05:17]: Eg takkar for svaret. Eg er veldig oppteken av at ein verkeleg får fart på dette. Kan statsråden seie litt om korleis ein tenkjer seg å setje fart på det, og kva slags rolle staten skal ta? Når det gjeld kartlegging på land, tek Kartverket og staten ei stor rolle med å få detaljane på plass. Kan statsråden seie litt om tidsperspektivet, korleis statsråden tenkjer dette skal skje framover, og kva for rolle staten vil ta?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:05:53]: Eg takkar for spørsmålet. Som representanten heilt rett viser til, gjer Kartverket eit stort og viktig arbeid på land. Representanten viste i sitt innlegg bl.a. til den digitale høgdemodellen, som når ein kan ta det i bruk i full skala, vil revolusjonere moglegheita for god planlegging i kommunane. Det er det same vi må sørgje for i kyst- og havområda. Difor meiner eg det arbeidet ein no har gjort gjennom piloten, har vore eit godt samarbeid mellom

Kartverket, Norges geologiske undersøkelse og Havforskningsinstituttet, og at vi må gå gjennom erfaringane med det arbeidet på ein god måte og sjå på korleis ein skal organisere eit større arbeid framover. Då er sjølvstøtt finansiering ein viktig del av det vi ser på.

Presidenten [11:06:44]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [11:06:47]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Ola Elvestuen, Kristoffer Robin Haug, Birgit Oline Kjerstad og Kjell Ingolf Ropstad om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima (Innst. 455 S (2022–2023), jf. Dokument 8:184 S (2022–2023))

Presidenten [11:07:08]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:07:33] (ordfører for saken): I denne saken behandler vi et forslag om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima.

For planer saksbehandlet etter plan- og bygningsloven er det kommunen som er ansvarlig myndighet, mens det for planer og tiltak etter annet lovverk er sektormyndighetene som er ansvarlig myndighet. Ansvarlig myndighet skal ved behandling av saker etter forskrift opptre objektivt og ha tilstrekkelig fagkunnskap.

Forskriftens regler om høring og offentlig ettersyn av forslag til plan- eller utredningsprogram og av konsekvensutredninger legger til rette for en åpen prosess, hvor berørte offentlige myndigheter og andre blir hørt og kan gi innspill i en tidlig fase. Dette gjør at berørte private og offentlige myndigheter deltar i utformingen av konsekvensutredningen, og slik sett gir andre vinklinger enn utbyggers syn, samt at det gir anledning til å kritisere utredningen.

Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet arbeider løpende med å oppdatere veiledningen til konsekvensutredningsforskriften samt at de løpende vurderer behovet for endringer i forskriften. Regjeringen er nå i startfasen av et arbeid med å vurdere slike endringer videre.

Utreder må kunne jobbe uavhengig av påvirkning fra forslagsstiller eller utbygger når de utreder konsekvensene av en plan eller et prosjekt. Det er derfor grunn til å se nærmere på problemstillingen. I det kommende arbeidet med revisjon av KU-forskriften vil regjeringen utrede hvordan en best mulig kan ivareta kravet om objektive konsekvensutredninger, herunder hvordan en best kan sikre at utredningene ikke påvirkes av forslagsstiller i vurderingene av konsekvenser for miljøet.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:09:42]: Høyre forutsetter at de som utfører konsekvensutredninger, har høy faglig kompetanse på sitt fagområde, og det er i dag formalkrav til kompetanse hos dem som gjennomfører denne typen kartlegging. Vi mener at det er viktig at utrederne både må, bør og skal kunne jobbe uavhengig av påvirkning fra utbyggerne når de utreder konsekvensene av en plan eller et prosjekt.

I sitt svar til komiteen viser regjeringen til at de er i startfasen av en gjennomgang av konsekvensutredningsforskriften, og at regjeringen vil se på denne problemstillingen.

Høyre forventer at problemstillingen tas med i det videre arbeidet, og håper samtidig at arbeidet blir ferdigstilt om ikke så altfor lenge.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:10:46]: Tilliten til forvaltninga og tilliten til dei grundige og gode prosessane som skal skje i samband med store naturinngrep og store prosjekt, er kjempeviktig i eit demokrati. Vi har prosessar som skal vere opne, og der sivilsamfunnet og andre kan kome med høyringsinnspel og påverke kva som skal utgreiast, og korleis det skal skje. Vi har krava i plan- og bygningslova om konsekvensutgreiing og konsekvensutgreiingsforskrifta, og vi har veldig mykje godt lovverk.

Samtidig ser ein stadig vekk saker i media om at ein sviktar på nettopp det; kvaliteten på konsekvensutgreiingane er for dårleg. Sjølv har eg den sjeldne erfaringa med å ha gått til sak mot staten for å prøve å fjerne ein konsesjon for vindkraft, fordi eg meinte at miljøkonsekvensane var for dårleg utgreidde. I det arbeidet dukka eg og veldig mange andre ned i mange konsekvensutgreiingar, og vi oppdaga at det var veldig mykje rart der. Det var botanikarar som lagde fuglerapportar, og det var selskap som hadde store interesser i å ha prosjektansvar og gjennomføringsansvar, som også laga konsekvensutgreiingane. Banda mellom dei som laga rapportane, og dei som hadde dei økonomiske interessene, var altfor sterke.

I 2011 kom Multiconsult med ein rapport som var bestilt av Miljødirektoratet og Miljøverndepartementet, der ein gjekk igjennom konsekvensutgreiingar og såg på kvaliteten på desse og korleis saksdokumenta såg

ut. Der kom det ei rekkje forslag til ting som må forbe-
trast. For eksempel var sumverknaden av tiltak ofte vel-
dig dårleg handtert. Klimaeffekten av tiltak var dårleg
handtert. Det var ei rekkje punkt som gjer at ein må stil-
le spørsmål ved om desse konsekvensutgreiingane ei-
gentleg var eit godt nok saksgrunnlag for å gjere store
forvaltningsvedtak, og om dei blei laga på eit fagleg godt
nok grunnlag.

Ei av dei store sakene var saka om vindkraftverket
på Stadt. Der hadde ein ein rapport som var laga av godt
fagleg skolerte folk. Så bestilte ein plutselig ein ny rap-
port, laga av nye folk, som ikkje hadde den same faglege
bakgrunnen, men som blei brukt som saksgrunnlag.

Vi fremjar dette forslaget fordi vi meiner det er
kjempeviktig å få meir tillit til systemet og å få rydda opp
i dei sakene kor det er for sterke band mellom utgreiar
og utbyggjar i saksprosessen.

Presidenten [11:13:49]: Representanten Birgit Oli-
ne Kjerstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sofie Marhaug (R) [11:14:04]: Jeg slutter meg til ar-
gumentene til forrige taler, representanten fra SV. Slik
sett er det kanskje unødvendig å ta ordet.

Jeg merket meg at Høyres representant sa at partiet
forutsetter at disse utredningene foregår riktig og kor-
rekt i dag, men slik er det jo ikke. Allerede i 2007 kom
Riksrevisjonen med en ganske drepene rapport som sa
at de verdene og prinsippene som vi i utgangspunktet
legger til grunn for arealstatus og utvikling, ikke over-
holdes. Representanten Birgit Oline Kjerstad refererte
til andre rapporter, og et av de veldig mange eksemple-
ne på at utreder har følt seg presset, er eksemplet fra
Stadt. Der ble det fra utbyggers side bedt om en ny utred-
ning fordi det var rapportert om for mye sårbar natur i
den første utredningen, så vi vet at det systemet vi har i
dag, ikke fungerer godt nok. Mange utredere har stått
fram i mediasaker og fortalt om det presset de blir på-
ført. Det handler også om at utbygger får sette premisse-
ne for hva det er som skal utredes. Da har vi ikke en uav-
hengig arealforvaltning.

De som blir taperne i et slikt system, er kanskje sær-
lig to aktører, hvis vi skal kalle dem det. Den ene er lokal-
befolkningen – innbyggerne – som ikke nødvendigvis
tjener penger på at natur bygges ned. Den andre er natu-
ren, som ikke er en like aktiv aktør, men som blir bygget
ned bit for bit.

Jeg tror ikke at det å få mer uavhengige konsekvens-
utredninger løser alle problemer knyttet til naturned-
bygging, men det er et skritt i riktig retning. Vi har for-
pliktet oss til å verne mer av naturen, og vi vet at bit-for-
bit-nedbygging er en stor trussel mot naturen. Da er vi
nødt til å ha mekanismer og styringssystemer som vir-
ker mot naturnedbygging.

Det er flott og bra at regjeringen sier at de vil se på
konsekvensutredningsforskriften, men jeg skulle ønske
de hadde tatt med seg forslaget vi, SV og Rødt, fremmer i
dag, og som støttes av Miljøpartiet De Grønne og Kriste-
lig Folkeparti. Vi fremmet det i forrige stortingssesjon
også. Da var vi litt færre, så vi blir flere og flere for hver se-
sjon som fremmer dette forslaget. Det er et utrolig viktig
forslag som mange forskere og jurister mener bør ved-
tas. Jeg håper at det får gjennomslag.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:17:21]: Som forslags-
stillarane peikar på, er tap av leveområde den største
trusselen for naturmangfaldet i Noreg. Vi må difor ta
gode avgjerder om korleis vi skal bruke areala våre for å
nå nasjonale og internasjonale miljømål. Konsekvens-
utgreiingar er eit avgjerande verktøy for å ta gode av-
gjerder for ei berekraftig arealforvaltning.

Konsekvensutgreiingar har i internasjonal saman-
heng vore eit sentralt verktøy i miljøforvaltninga i lang
tid. Dei norske reglane om konsekvensutgreiing gjen-
nomfører EU-direktiv om dette, bl.a. i systemet for kon-
sekvensutgreiing, som har vorte utvikla internasjonalt
gjennom dei siste tiåra, er det utbyggjar som har ansvar-
et for at ei konsekvensutgreiing vert laga. Det er følgeleg
og utbyggjar som bestiller dei utgreiingane ein treng i
konsekvensutgreiinga.

Konsekvensutgreiinga skal sikre at dei som tek av-
gjdene, har eit godt og dekkjande grunnlag for avgjer-
der når planar og tiltak vert vedtekne. Det er òg viktig at
folk har tillit til at konsekvensutgreiingane viser dei fak-
tiske konsekvensane av ein plan eller eit tiltak. Ein skal
kunne stole på at dei som tek avgjdene, vert gjevne eit
dekkjande og objektivt bilde av dei samla konsekvensane
av ei avgjerd.

Det har i utgreiingar og i medieoppslag vorte peikt
på at det kan vere uheldige band mellom utbyggjarar og
utgreiarar som påverkar innhaldet i konsekvensutgrei-
ingar. Klima- og miljødepartementet deler synet til re-
presentantane om at dette i så tilfelle er uheldig. I tillegg
til å kunne gje eit skeivt bilde av konsekvensane til dei
som tek avgjerder, kan det òg undergrave tilliten til dei
avgjdene som vert tekne.

Som det allereie er vist til i debatten, vil Klima- og
miljødepartementet – i samarbeid med Kommunal- og
distriktsdepartementet – i det komande arbeidet med
revisjon av konsekvensutgreiingsforskrifta utgreie kor-
leis vi best mogleg kan sørge for gode og objektive kon-
sekvensutgreiingar. I det arbeidet vil vi bl.a. vurdere for-
holdet mellom utgreiingskonsulentar og utbyggjarar.

Presidenten [11:19:45]: Det blir replikkordskifte.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:19:53]: Eg takkar for
statsråden sitt innlegg, og at han signaliserer at dei er

klare over problemstillinga knytt til at det er for tette band på dette området, og at det er veldig øydeleggjande for tilliten til prosessane. Det er også øydeleggjande for Noreg si evne til å bevare naturen etter dei internasjonale pliktene vi har. Spørsmåla mine er:

Når det blir avdekt at eit firma har store økonomiske interesser i å tilby prosjekttjenester, samtidig som det same firmaet skal lage naturutgreiingane, meiner statsråden det er greitt at det skal vere slik i Noreg? Og kva slags krav vil ein stille til dei som skal utgreie, når det gjeld kva slags kompetanse dei skal ha? Er det aktuelt f.eks. å gi Miljødirektoratet ei rolle i samband med å godkjenne dei rapportane som er lagde om natur og miljø, før dei blir sende til saksbehandling i f.eks. Olje- og energidepartementet?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:21:01]: Eg takkar for spørsmåla. Det er viktige problemstillingar som vert reiste, og som eg òg viste til i hovudinnlegget mitt. Samtidig er det viktig å ha med seg at det er tydelege regler og rammer ein har å halde seg til. Det er utbyggjar som har ansvaret for at det vert laga ei konsekvensutgreiing, men det er ansvarleg myndigheit som skal vurdere og gå god for innhaldet i konsekvensutgreiinga. Utgreiinga skal gjerast i tråd med anerkjent metodikk, og ho skal på høyring og leggjast fram for fagmyndigheita. Der- som det er ei anten manglande eller mangelfull konsekvensutgreiing, kan det føre til at vedtak vert ugyldige. Så dei som er ansvarleg myndigheit, har i dag eit definer- t ansvar òg for å vurdere innhaldet i den konsekvensutgreiinga som har vorte gjort, i tillegg til det ansvaret som den enkelte utbyggjar har. Vi er opptekne av å ha gode vurderingar av korleis systemet fungerer.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:22:06]: Takk for svar- et. Igjen er det tydeleg at statsråden deler bekymringa mi om at det ikkje berre handlar om utgreiingar, men òg om kompetansen i forvaltninga, som skal vere med og vurdere om ein har halde seg til § 17 i forvaltningslo- va, om å ha ei god nok saksbehandling og utgreiing av ei sak.

Det neste spørsmålet mitt blir: Kva vil statsråden gjere med det problemet at kompetansen i kommunane og statsforvaltninga kanskje er for dårleg til å handtere dette? Bør ein bruke meir resursar på det?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:22:59]: Når det gjeld plankompetanse i kommunane, er det noko vi er veldig opptekne av å vareta. Gjennom ulike utgreiingar – sei- nast i samband med generalistkommuneutvalet sitt arbeid – har ein òg sett at det er ulike situasjonar i ulike kommunar i Noreg. Det handlar til dels om at ein kan ha eit potensial når det gjeld å organisere ting betre, men av og til handlar det òg rett og slett om at det gjer-

ne skulle vore endå fleire som var utdanna med den ty- pen fagkompetanse, og som jobbar i kommunar, fylker og offentleg forvaltning elles. Det vert òg gjort eit viktig arbeid frå f.eks. statsforvaltarane si side, med å styrkje kommunar som har behov for det, når det gjeld deira ansvar på området.

Presidenten [11:23:47]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:24:02]: Represen- tanten Marhaug refererte til mitt innlegg i sitt innlegg, men jeg tror kanskje hun misforsto litt. Jeg sa ingenting om at det ikke har vært uønsket press på noen som helst måte mot dem som utreder, mot måten man leg- ger fram utredninger på, eller mot resultatene av dem. Det jeg derimot sa, var at Høyre forutsetter at de som utfører konsekvensutredninger, har høy fagkompetan- se på sitt fagområde, og at det i dag er formalkrav om kompetanse hos dem som gjennomfører denne typen kartlegging. Jeg fulgte opp med å si at vi mener det er viktig at utrederne både må, bør og skal kunne jobbe uavhengig av påvirkning fra utbyggerne når de utreder konsekvensene av en plan eller et prosjekt.

Presidenten [11:24:50]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [11:24:52]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grete Wold og Tobias Drevland Lund om gransking av hvordan enslige mindreårige asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak og omsorgssentre (Innst. 429 S (2022–2023), jf. Dokument 8:117 S (2022–2023))

Presidenten [11:25:16]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debaten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter inn- legg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Greni (Sp) [11:25:53] (ordfører for saken): Norge har et alderstilpasset omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere. Det innebærer at Utlendings- direktoratet har ansvar for å gi et botilbud til enslige mindreårige mellom 15 år og 18 år på egne asylmottak eller avdelinger som er tilpasset behovene deres. Barne-

ungdoms- og familieetaten har ansvar for å gi enslige mindreårige under 15 år et botilbud på omsorgssentre for mindreårige mens asylsøknaden behandles. Enslige mindreårige asylsøkere plasseres i åpne institusjoner.

I sin vurdering av forslaget skriver statsråden at alle europeiske land som huser enslige mindreårige asylsøkere, har erfart at en del forlater institusjonen de oppholder seg ved. Det har vist seg utfordrende å tallfeste antallet forsvinninger og vanskelig for myndighetene å fastslå hvor barna drar.

Det er alvorlig at mange enslige mindreårige har forsvunnet fra asylmottak uten at de har blitt tilstrekkelig lett etter, og det har vært for stor variasjon i rutinene for å håndtere slike savnet-saker. Enslige mindreårige asylsøkere kan være sårbare for utnyttelse, noe som gjør det nødvendig for politiet og UDI å iverksette tiltak.

NTNU Samfunnsforskning utga i 2018 en kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Forskningen viste at det var en sammenheng mellom juridisk status og forsvinning fra mottak. De som forlot mottak, var som regel asylsøkere som hadde fått avslag på søknad om asyl og risikerte å bli uttransportert til hjemlandet, men det var også andre grupper.

Tall fra UDI viser at antallet forsvinninger er kraftig redusert de senere årene. I løpet av de åtte årene fra 2015 til forrige årsskifte forsvant i alt 360 barn, hvorav 277 var afghanske borgere. Bare 12 av de 360 barna forsvant i løpet av de fire siste årene.

Gjennom behandlingen av denne saken har statsråden gjort oss oppmerksom på at Politidirektoratet og Riksadvokaten har gitt Nasjonal faggruppe for etterforskningsledelse i oppdrag å oppdatere og videreutvikle gjeldende retningslinjer i savnet-saker. Faggruppen gjennomgår enkeltsaker i Norge som gjelder savnede enslige mindreårige asylsøkere. Faggruppens arbeid skal etter planen være ferdig i juni.

Senterpartiets og Arbeiderpartiets vurdering er at antallet forsvinninger nå er på et relativt lavt nivå. Et stort antall av barna som forsvant i 2015–2019, var afghanske borgere som kom til Norge under den daværende migrasjonskrisen, og som traff et valg om å forlate mottakene for å unngå tvangsutsendelse. Vi kan vanskelig se at en granskning framstår som et nødvendig og hensiktsmessig grep for å klargjøre mulig svikt i den tidligere håndteringen av forsvinninger.

Mari Holm Lønseth (H) [11:29:13]: Flyktninger som kommer til Norge, og som har behov for beskyttelse, skal få det her i Norge. Enslige mindreårige asylsøkere er en gruppe som er sårbar for utnyttelse, og det er derfor viktig at de får et spesielt tilpasset opplegg enten i regi av UDI eller barnevernet allerede den dagen de kommer til Norge.

Det er alvorlig at mange enslige mindreårige asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak uten at de har blitt tilstrekkelig lett etter. Stortinget fattet et enstemmig vedtak i 2015 om at enslige mindreårige asylsøkere som forsvinner, skal letes etter på lik linje med andre barn. Det ble fulgt opp bl.a. ved tydelige føringer fra Politidirektoratet til de lokale politidistriktene, som er omtalt i svarbrevet fra statsråden.

En nyere gjennomgang fra Politidirektoratet, som det også vises til i svarbrevet, viser at det har vært for stor variasjon i rutiner for å håndtere savnetsaker. Etter NRKs omtale av disse sakene har politiet gjort en gjennomgang som f.eks. viser at det er gjort registreringer i flere saker enn det som er omtalt i mediene – la oss ta Nordland som et eksempel. Det er bra at politiet har skaffet seg en bedre oversikt, nettopp for at vi skal kunne lære av dette til kommende år.

Det er også viktig å understreke at det kan være at det er noen som forlater mottaket, og det trenger ikke å bety at det har skjedd noe kriminelt. Noen har f.eks. blitt hentet av andre familiemedlemmer og kanskje dratt til et annet land hvor denne familien har oppholdt seg. Det er også noen som har valgt å reise fra mottaket ettersom det har blitt avklart at de ikke har rett på opphold i Norge, noe foregående taler også nevnte.

Det pågår nå et arbeid både for å få mer kunnskap og for å sette inn tiltak for å unngå at denne situasjonen vedvarer. Det er justisministeren som har ansvaret for å følge opp de anbefalingene som eventuelt vil komme, og for raskt å sette inn tiltak. Det viktigste for Høyre er at vi lærer av situasjonen og gjør det vi kan for å forbedre det for fremtiden. Vi ser ikke behov for en egen granskning parallelt med det arbeidet. Det kan snarere forsinke det arbeidet som allerede er i gang, framfor å sette fart på det.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Erlend Wiborg (FrP) [11:31:50]: Jeg vil begynne med å gi honnør til forslagsstillerne for å ta opp en viktig problemstilling. Uavhengig av om man ønsker en streng innvandringspolitikk eller en mer naiv og liberal innvandringspolitikk, så skal vi alltid ta vare på barn. Et barn forsvunnet er like ille uavhengig av hvilket land barnet opprinnelig kommer fra. Vi vet at barn, og særlig barn som er på flukt eller reiser mellom land, er ekstra utsatt for personer som ikke nødvendigvis ønsker dem vel.

Som flere har vært inne på, har Politidirektoratet og Riksadvokaten allerede gitt oppdrag om å gå gjennom rutinene og oppdatere dem i slike savnetsaker. Fremskrittspartiet er bekymret for at en slik granskning vil

kunne forsinke arbeidet. Det er en av grunnene til at vi i dag kommer til å gå imot forslaget.

Vi vet at størstedelen av dem som forsvant i deler av den tidsperioden man primært snakker om, var afghanske asylsøkere som forlot mottaket for å unngå tvangsretur. Hele problemstillingen illustrerer noe av utfordringen vi har i Norge, ved at vi praktiserer helt åpne mottak. Personer som kommer til Norge, som vi ikke nødvendigvis kjenner identiteten til eller vet om kommer til å ha lovlig opphold, skal fritt kunne gå ute i vårt samfunn. Det er noe av begrunnelsen Fremskrittspartiet bruker for hvorfor vi ønsker at man skal være i lukket mottak frem til identiteten er avklart og man har gyldig rett på opphold i Norge.

Dessverre velger de andre partiene i denne salen å være imot de forslagene fra Fremskrittspartiet som ville kunne løse denne situasjonen. Lukkede mottak ville åpenbart vært til det beste for samfunnet, det ville kunne beskytte samfunnet i langt større grad enn dagens modell gjør, men ikke minst ville det også kunne bidra til å beskytte barn og andre som bor på asylmottak, fra folk som bedriver menneskehandel eller annen kriminalitet og ønsker å utnytte sårbare mennesker. Selv om forslaget i dag blir stemt ned, håper jeg de øvrige partiene snart vil åpne øynene og innse behovet, som i høyeste grad er der, for lukkede mottak.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:35:13]: Barn på flukt er ekstremt sårbare for å bli utnyttet og manipulerte av kriminelle nettverk og andre som vil utnytte dei. Barn og unge som flyktar åleine til Noreg, har hatt opplevingar som vi knapt kan førestille oss. Dei har måtta reise frå familie, vener og kjende omgjevnader. Dei fleste har hatt ei strabasjøs reise og ei til dels livsfarleg ferd. Kvar og ein av dei har si eiga dramatiske historie og forteljing, og det er ekstremt viktig at desse får oppleve tryggleik og omsorg i norsk offentleg omsorg, slik dei har rett på.

Det er så utruleg mykje som står på spel i utviklinga til eit barn om det ikkje får god omsorg. Omsorgssvikt er alvorleg for den einskilde, men i neste omgang er det ikkje noko som kostar meir for samfunnet enn nettopp det.

Fleire av høyringsinstansane støttar vårt forslag om ei uavhengig gransking, og SV synest ikkje svaret til statsråden om at dei fleste forsvinn frivillig, er godt nok – på langt nær. For dette er ikkje berre éi gruppe, det er mange forskjellige individ.

Noreg har fleire gonger fått kritikk frå FN's barnekomité for sin praksis overfor barn på flukt, både i 2005, i 2010 og i 2018. Gjennom denne perioden har fleire rapportar og kartleggingar vist at det ser ut til å vere mangelfulle system og rutinar for å hindre og forebygge

forsvinningar, og for å finne ut kva som er skjedd med dei som forsvinn.

Det at det er sviktande rutinar og manglande registreringar av kva som skjer, er alarmerande. Stortinget har vedteke at desse barna skal leitast etter på lik linje med andre som forsvinn. At så mange forsvinn, burde i seg sjølv føre til stor interesse for kvifor. Har det noko å gjere med korleis mottaka og omsorgsinstitusjonane fungerer? Er omsorga og helsehjelpa for dårleg ved institusjonane? Er det noko rundt korleis vi behandlar og organiserer arbeidet rundt desse sårbare menneska, som er for dårleg? Blir dei einskilde sett og respekterte, eller blir dei behandla som éi gruppe, der ingen ser individet? Statsforvaltaren i Oslo og Viken seier i sin rapport for 2023 at her er det alarmerande forhold, og ungar fortel om at dei kjenner seg utrygge og til dels truga av tilsette.

Dette er bakgrunnen for at vi ønskjer å fremje denne saka om ei ekstern gransking av desse sakene. Når eit barn bestemmer seg for å rømme, er det noko dei gjer av eige initiativ, men kvifor det skjer, er svært viktig å finne ut. Ei uavhengig gransking kunne gjeve oss viktig kunnskap og informasjon som vi kunne brukt til å gjere ein betre innsats for barn på flukt i Noreg.

Vi har vore med og fremja forslaget. Det blir dessverre ikkje vedteke, men arbeidet for å betre situasjonen for ungar på flukt kan vi ikkje stoppe. Eg tek opp forslaget frå mindretalet i saka.

Presidenten [11:38:15]: Dermed har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp det forslaget hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [11:38:22]: Siden Stortinget i 2015 vedtok at alle forsvinningssaker som omhandler barn, også enslige mindreårige asylsøkere, skulle etterforskes på lik linje med alle andre som forsvinner, har 892 asylsøkere under 18 år forsvunnet fra norske asylmottak og omsorgssentre. Tidligere kunne NRK fortelle om hvordan 432 av dem fremdeles er savnet, og ingen vet helt med sikkerhet hvor de har tatt veien, eller hvordan de forsvant. Tall fra NRK viser at enda flere barn har forsvunnet de siste to tiårene sett under ett.

Det er på ingen måte noe vi skal godta, og i hvert fall ikke uten at vi kommer skikkelig til bunns i hva som har skjedd, hvor systemet har sviktet, og hvordan vi kan forebygge og forhindre at noe lignende skal skje i framtiden. Da er det veldig merkelig at flertallet her i dag velger å stemme ned forslaget om en uavhengig gransking for å finne ut hva som har skjedd.

Barn er sårbare, og enslige mindreårige asylsøkere er i aller høyeste grad sårbare. Dette er barn som har flyktet fra krig, konflikt og andre grusomheter. De har kommet til et fremmed land uten sine primære om-

sorgspersoner, alene og redde, uten å kunne språket og ofte med store traumer.

Norge har i en årrekke høstet kritikk for omsorgen vi gir asylbarn og for forsvinningene i denne gruppen, fra flere FN-organer, herunder bl.a. menneskerettighetskomiteen, torturkomiteen og komiteen for sosiale og økonomiske rettigheter, og også FNs høykommissær for flyktninger har kritisert Norges praksis – og det til ingen nytte. Verken denne regjeringen eller den tidligere har gjort noe nevneverdig for å bedre situasjonen, rette opp i systemet eller ta ansvar for alle de barna som har forsvunnet.

Det blir sagt her at man er glad for at tallene har gått ned, men ett barn som har forsvunnet, er ett for mye. Hadde det ikke vært for NRKs gravejournalister, hadde vi muligens ikke fått vite det vi nå vet: at politiet i liten grad aktivt har leitet etter disse barna, at få saker i det hele tatt etterforskes før de henlegges, og at få eller ingen i de ansvarlige leddene har noen som helst anelse om hvor disse barna er, eller hva som har skjedd.

Flere organisasjoner har advart om at barna i denne gruppen er særlig utsatt for å havne i prostitusjon, menneskehandel eller alvorlig kriminalitet. Vi trenger en granskning, og Politidirektoratet og Politihøgskolen har selv allerede avdekket alvorlige mangler og rutinesvikt i sin gjennomgang.

Jeg skulle ønske at flertallet i denne salen gikk med på å foreta en uavhengig granskning som sørget for at vi fikk snudd hver eneste stein i denne saken, for dette er våre barn. De er også vårt ansvar, og de forsvant på vår vakt. Det er ikke godt nok; her burde alle steiner snus. Med det viser jeg til det forslaget Rødt er med på.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:41:30]: Hvert år kommer det asylsøkende barn til Norge uten omsorgspersoner. Enslige mindreårige asylsøkere er, som andre barn, sårbare, men sårbarheten deres forsterkes ytterligere av at de er i et fremmed land og uten sine primære omsorgspersoner. Alle har opplevd relasjonsbrudd, og mange er traumatiserte og utrygge. Derfor har de et særlig behov for stabil og god omsorg.

NRK har avdekket at 892 enslige barn og unge som har søkt asyl i Norge, har forsvunnet fra asylmottak og omsorgssentre siden 2015. 432 av dem er fortsatt savnet.

Barn kan ikke bare forsvinne uten at noen reagerer. 432 barn har forsvunnet siden 2015 uten at noen vet nøyaktig hva som har skjedd, eller hvor de er. Vi har sviktet disse barna, og vi må få klarhet i nøyaktig hvordan dette har kunnet skje, slik at vi kan forhindre at det skjer igjen.

Dette er ikke en ny problemstilling. FNs barnekomité har kritisert oss for ikke å forebygge nok og for ikke å finne ut hva som skjer med disse barna som forsvinner. Stortinget har sagt – tilbake i 2015 – at disse barna skal

letes etter på lik linje med andre barn. Likevel har ikke det skjedd.

Det vi allerede vet, er at mange av disse barna ikke blir meldt savnet raskt nok, og at når de først blir meldt savnet, er det ikke alltid at det finnes undersøkelser og dokumentasjon av opplysninger. Sakene blir ofte henlagt eller ikke tilstrekkelig etterforsket, og også i tilfeller hvor det er indikasjon på at barna kan være ofre for menneskehandel, skjer dette. Dette kan vi ikke være bekjent av i Norge. Vi må finne ut hvordan dette har kunnet skje, og vi må sørge for at barnevernet, UDI og politiet følger opp sine rutiner når barn forsvinner fra et asylmottak, og at de samhandler på en god måte.

Enslige mindreårige asylsøkere er barn som befinner seg i svært sårbare situasjoner. De er alene, og mange av dem har vært gjennom mye, har vært på flukt og bærer med seg traumer og tap, så dette er saker som politiet burde ta på det dypeste alvor.

Det er på sin plass med en utbedring av retningslinjer og bedre samhandling mellom etatene, men det er langt fra tilstrekkelig. Jeg synes flertallet i denne saken inntar en passiv holdning når vi bare skal flikke på rutiner og retningslinjer, men ikke ta tak i de underliggende årsakene til at disse barna forsvinner.

Det er nødvendig med en granskning som kartlegger aktører som er involvert i omsorgen for asylbarna, for å få et bilde av hvorfor disse barna forsvinner, og hva som skjer med dem. Det er selvfølgelig ingen motsetning mellom det å raskt skaffe seg en oversikt og igangsette strakstiltak og det å samtidig sørge for en større undersøkelse av problemstillingen.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:44:40]: Stortinget vedtok i 2015 at enslige mindreårige asylsøkere som forsvinner, skal letes etter på lik linje med alle andre. Likevel har 432 asylbarn forsvunnet siden 2015, uten at noen vet hvor de er. Totalt har minst 1 000 barn forsvunnet de siste 21 årene, ifølge tall fra NRK.

Norges institusjon for menneskerettigheter har kalt forsvinningene et av de tydeligste og mest eksplisitte menneskerettighetsbruddene i Norge. NRK avslørte i høst at politiet i liten grad leter aktivt etter disse barna. Miljøpartiet De Grønne har derfor gått sammen med Venstre, Kristelig Folkeparti, Rødt og SV om å foreslå at det gjennomføres en granskning av asylsystemet, for å få et bedre bilde av hvorfor barna forsvinner, og hva som skjer med dem. Siden den gang har Politidirektoratet selv avdekket alvorlige mangler ved etterforskningen av flere forsvunne asylbarn, inkludert oppfølging av grunnleggende undersøkelser. Førsteamanuensis ved Politihøgskolen Egil H. Olsvik konkluderer med at politiets manglende etterforskning av forsvunne asylbarn er «en rettssikkerhetssvikt som vi ikke bør være bekjent av».

Samtlige høringsvar, fra Redd Barna til Norges institusjon for menneskerettigheter og Juristforbundet, er tydelige på at tiltakene fra regjeringen ikke er nok, og at en granskning trengs. Hvorfor er regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet uenige i det? Hva er det de er redde for?

Så sent som i 2021 var Norges offisielle svar til FN at asylbarna forsvinner frivillig. FN har kritisert at vi ikke har dekning for den forklaringen. Det finnes ingen god offentlig statistikk på hvorfor barna forsvinner, og hvor de ender opp. Det kunne en granskning ha gitt oss bedre svar på. Har regjeringen disse svarene nå?

Regjeringen sier de er redd en granskning vil forhindre raske grep som sørger for at forsvinningssakene håndteres på en god måte, men det er ingen motsetninger her. En granskning er heller en forutsetning for å sikre at de riktige grepene tas, så problemet blir løst også på lang sikt. Det er ikke et hinder for å iverksette kortsiktige strakstiltak.

Det var et enstemmig storting som i 2015 slo fast at asylbarn som forsvinner, skal letes etter på lik linje med alle andre. Jeg har merket meg at samtlige partier sier at vi ikke kan være bekjent av at barn forsvinner uten at vi vet hvor det har blitt av dem. De partiene som faktisk mener dette, bør stemme for en granskning i dag.

Til slutt vil jeg takke medforslagsstillerne til dette forslaget for samarbeidet. Vi gir oss ikke.

Statsråd Emilie Mehl [11:47:49]: Når enslige mindreårige forsvinner fra asylmottak, er det av avgjørende betydning at de institusjoner og myndigheter som er berørt, følger fastsatte og betryggende rutiner.

Gjennom oppslag i media i fjor ble det reist tvil om dette var tilfellet. Derfor minnet Politidirektoratet, POD, i brev av 7. desember 2022 til politidistriktene om rutiner som ble fastsatt i 2016. De nevnte rutineene fastslår at politidistriktet skal undersøke om en forsvinning skyldes et straffbart forhold, herunder iverksette undersøkelser, etterlyse den savnede og eventuelt iverksette etterforskning. Dersom det er grunn til å tro at en savnet har forsvunnet som følge av en straffbar handling, må etterforskning settes i verk. Savnetmelding skal også straks registreres i aktuelle registre.

Opplysninger politiet mottar om en savnet mindreårig asylsøker fra asylmottak, skal vurderes på samme måte som enhver annen melding om en savnet mindreårig. Samtlige politidistrikt skal ha tett og løpende dialog med asylmottak i sitt distrikt og etablere gode rutiner for oppfølgingen av slike saker. Savnetsaker som omhandler asylsøkere, er utfordrende fordi informasjonen politiet mottar, ofte er begrenset. Ofte knytter det seg usikkerhet til både identitet, oppholdssteder og ID-papirer.

Politidirektoratet tok videre i vinter initiativ til å etablere en arbeidsgruppe med UDI og Bufdir for å sikre en felles forståelse av rundskriv, begrepsbruk, rutiner og praksis på feltet.

For å sikre god oversikt over omfanget av forsvinninger ble det dessuten også opprettet nye statistikkoder i politiets registre.

Savnetsaker er generelt krevende å håndtere, og politiet har fått kritikk for sin håndtering av enkeltsaker av ulik art. Politidirektoratet og Riksadvokaten ga i fjor Nasjonal faggruppe for etterforskningsledelse i oppdrag å oppdatere og videreutvikle gjeldende retningslinjer. Faggruppen innhenter forskning om savnetsaker og har foretatt en gjennomgang av 62 enkeltsaker i Norge som gjelder enslige mindreårige asylsøkere som er savnet. Gjennomgangen viser at politiet og andre aktører må forbedre sin respons når mindreårige forsvinner fra mottak. Det må utvikles en klarere felles standardhåndtering for disse sakene.

Det er, som tidligere meddelt, allerede satt ned en tverrsektoriell arbeidsgruppe bestående av UDI, Bufdir og POD for å klargjøre og styrke retningslinjene om meldinger ved forsvinninger. Det foretas nå endringer i mellderutinene slik at politiet alltid skal få beskjed innen 24 timer når en mindreårig forlater et mottak eller et omsorgssenter uten at ny adresse er kjent. På samme vis skal politiet raskt få beskjed dersom den mindreårige kommer til rette. Meldeskjemaet som benyttes, skal heretter også inneholde flere detaljer om den savnede som vil lette politiets mulighet for å finne spor, f.eks. informasjon om økonomi, hvilke eiendeler som er tatt med, osv.

Presidenten [11:50:51]: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [11:51:04]: Takk til statsråden for gjennomgangen av de rutineene som gjelder. Jeg er glad for at statsråden er enig i at det er viktig at vi ser nøye på hvordan vi kan løse dette på en bedre måte i framtiden.

Jeg er også glad for at det er satt ned ulike arbeidsgrupper som vil se nøye på dette framover, sånn at det eventuelt også i framtiden kan iverksettes tiltak. I innlegget sitt peker statsråden på at det allerede er identifisert at det er behov for en klarere felles standardhåndtering. Det nevnes også noen eksempler, og jeg opplever at det allerede satt i verk. Jeg lurar på om statsråden kan si noe mer om det. Jeg har også et spørsmål om statsråden har satt i verk noen umiddelbare tiltak etter at Politidirektorat kom med en rapport litt tidligere i år.

Statsråd Emilie Mehl [11:51:56]: Takk for spørsmålet. Som vi har diskutert flere ganger i Stortinget, opplever jeg at politiet raskt kom på banen selv og var opp-

tatt av at man fikk sett nærmere på disse sakene, både når det gjelder hva som er det reelle omfanget, tilstanden på rutiner og ikke minst etterlevelse av gjeldende rutiner, som f.eks. de som ble fastsatt i 2016, som jeg nevnte.

Så er det, som jeg var inne på, en faggruppe som har fått i oppdrag å videreutvikle de gjeldende retningslinjene. Jeg ser fram til sluttrapporten, for dette er noe som behandles av Riksadvokaten og Politidirektoratet. De skal helt konkret sikre at involverte aktører utvikler også for seg oppdaterte og avklarte retningslinjer og rutiner som kan legge til rette for at man får en korrekt og effektiv oppfølging når enslige mindreårige forsvinner fra mottak.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:53:13]: Etter Grunnlova, menneskerettene og barnekonvensjonen har ungar rett på respekt for sin integritet. Kvart barn på flukt har si unike historie som det er viktig at blir respektert, lytta til og forstått for at dei skal kunne handtere traume og kome seg vidare i livet, uansett kva land dei skal vere i som vaksne. Men så lenge dei er i Noreg, på norsk jord, er flyktningar og er barn, er det staten Noreg som har det overordna ansvaret. Det eg lurar på, er kva statsråden har tenkt å gjere for å finne ut kvifor barn rømmer frå norske institusjonar for mindreårige asylsøkjarrar, og har statsråden god nok oversikt over tilstanden ved institusjonane? Vil statsråden be Statsforvaltaren om å gjennomføre fleire tilsyn som eit ledd i det å følgje opp desse sårbare menneska?

Statsråd Emilie Mehl [11:54:12]: Når vi snakker om savnet-saker som gjelder enslige mindreårige asylsøkere og barn, er det sånn, som jeg sa i mitt innlegg, at politiet skal behandle opplysninger de mottar om dem, på lik linje med andre enslige mindreårige som er savnet. Jeg mener det er viktig at vi innhenter mest mulig kunnskap om bakgrunnen for den type forsvinninger, at vi tar en gjennomgang nå og ser på behovet for oppdatering av retningslinjer, sånn som f.eks. Politidirektoratet og Riksadvokaten er i gang med i de nasjonale faggruppene, som jeg har nevnt. En av de tingene de har gjort, og gjør i sitt arbeid, er å innhente forskning. De har også hatt en gjennomgang, som jeg sa, av 62 enkelt-saker i Norge, som gjelder savnede enslige mindreårige asylsøkere. Vi ser fram til at vi får en sluttrapport fra dem som bl.a. er basert på det grunnlaget.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:55:11]: Takk for svaret. Det er ikkje tvil om at ungar er i ein veldig sårbar situasjon når dei er på flukt, og det blir utruleg viktig at kvaliteten på det tilbodet som ein har i institusjonane, anten det er for gruppa over 15 år eller for dei under 15 år, er god nok. Spesielt når det er snakk om traume,

kan det vere veldig styrande for åtfërda om ein ikkje får behandla det. Vil statsråden gjere noko for at ein får betre helsekartlegging og helsehjelp til ungar i asylmottak og i institusjonar for mindreårige barn på flukt?

Statsråd Emilie Mehl [11:56:00]: Blant annet har den barnefaglige kompetansen i mottak blitt styrket de siste årene, og det er viktig for oss at vi har et godt tilbud til asylsøkere som må bo i mottak, generelt og spesielt for barn. Det er også nå etablert et tilsyn for enslige mindreårige asylsøkere, noe som blir viktig for å ivareta de rettighetene.

Tobias Drevland Lund (R) [11:56:37]: En gjennomgang fra Politidirektoratet og Politihøgskolen har avdekket alvorlige mangler og rutinesvikt. Et flertall av sakene som er undersøkt, mangler grunnleggende undersøkelser og dokumentasjon av opplysninger. Savnede har ikke blitt etterlyst, verken nasjonalt eller internasjonalt, og det kommer fram at saker der det er indikasjon på at barn kan være ofre for menneskehandel, har blitt henlagt helt uten videre. Mitt spørsmål til statsråden er da: Taler ikke dette for behovet for en uavhengig, helhetlig gransking, og at det hadde vært viktig å se på disse sakene utenfra, med nye øyne?

Statsråd Emilie Mehl [11:57:14]: På bakgrunn av det jeg har sagt bl.a. i mitt innlegg og i de replikkene som har vært nå, kan ikke jeg se at en gransking er verken et nødvendig grep eller et hensiktsmessig grep for å avdekke eventuell rutinesvikt, eller for å oppdatere retningslinjer knyttet til forsvinninger og sikre at vi får en fullgod oppfølging av disse sakene i det videre.

Tobias Drevland Lund (R) [11:57:41]: Jeg takker for svaret og vil bevege meg over til noe annet.

Statsråden viste selv til et enstemmig stortingsvedtak fra 2015, der man slo fast at alle som forsvinner, skal letes etter på lik linje. Og mitt spørsmål gjelder dette, for selv om man har slått dette fast i et vedtak, gitt et klarsignal om at alle barn som forsvinner, skal letes etter, forsvinner det likevel mange barn som vi ikke har kontroll på hvor har blitt av eller hva som har skjedd med. Mener statsråden oppriktig at stortingsvedtaket fra 2015 følges i tråd med det som var intensjonen til Stortinget?

Statsråd Emilie Mehl [11:58:16]: De spørsmålene som har blitt stilt om disse forsvinningene gjennom det siste året, tror jeg vi kan si har vært nyttige og positive for å sikre at man får i gang prosesser for å sikre at vi ivaretar disse barna på en god nok måte. Blant annet med henvisning til det jeg har gått igjennom, som allerede er i gang, er jeg trygg på at politiet tar dette på største alvor. Riksadvokaten er inne, og jeg er glad for at vi fokuserer på disse utfordringene, fordi det er viktig for oss

alle sammen at vi tar godt vare på de enslige mindreårige asylsøkerne som er i Norge, og at vi også ivaretar dem som eventuelt forsvinner, i tråd med de rutinene som gjelder.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:59:25]: Så sent som i 2021 var Norges offisielle svar til FN at asylbarna forsvinner frivillig. FN har kritisert at vi ikke har dekning for den forklaringen. Det finnes ingen god offentlig statistikk på hvorfor barna forsvinner, og hvor de ender opp – og det kunne en gransking ha gitt oss svar på. Det jeg lurer på, er: Har regjeringen disse svarene nå, og hva er i tilfellet de nye og mer utfyllende svarene? Har statsråden nå statistikk?

Så lurer jeg på: Ville justisministeren gjennomført en gransking om det var mange hundre norske barn som hadde forsvunnet, og det siden ble avdekket at Stortingets vedtak for åtte år tilbake ikke hadde ført til noen endringer, at det også hadde forsvunnet hundrevis av barn etter det? Ville det kvalifisert til en gransking?

Statsråd Emilie Mehl [12:00:13]: Som jeg slo fast i innlegget mitt, er det slik at opplysninger som politiet mottar om en mindreårig asylsøker som er forsvunnet, skal behandles på lik linje med eventuelle andre barn som forsvinner. Og det er viktig for oss alle sammen at de enslige, mindreårige asylbarna blir ivaretatt på en god måte, og at vi har gode rutiner og god praksis som vi vet blir etterlevd, i disse sakene. Det pågår nå arbeid på flere fronter for å gå igjennom det og for å sikre at man har på plass retningslinjer som praktiseres av alle involverte, sånn at vi kan ivareta disse barna.

Når det gjelder forskning og statistikk, er det noe av det jeg allerede har vist til, det som Nasjonal faggruppe for etterforskningsledelse gjør i sitt arbeid med dette, bl.a. ved å gå gjennom enkeltsaker og ikke minst innhente forskning på feltet som en del av sitt arbeidsgrunnlag.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:01:15]: Takk for de svarene. Jeg hører ikke at statsråden har noe mer statistikk på hvorfor barna forsvinner i dag, og det var nettopp det en gransking kunne hjelpe oss med å få. Regjeringen sier også at de er redd for at en gransking vil forhindre raske grep som sørger for at forsvinningssakene håndteres på en god måte. På hvilken måte mener justisministeren at det å sette i gang en helhetlig gransking gjør det umulig å iverksette kortsiktige tiltak? Og mener justisministeren nå at hun har alle de svarene hun trenger for å hindre at asylbarn forsvinner i fremtiden?

Statsråd Emilie Mehl [12:01:51]: Jeg vet ikke om representanten har hørt innlegget mitt, men som jeg sa der, venter vi fortsatt på en sluttrapport, f.eks., fra Na-

sjonal faggruppe for etterforskningsledelse. Så nei, vi har ikke alle svarene nå. Vi har flere pågående arbeider. Jeg er bekymret for at hvis vi skulle iverksette en ny gransking nå, måtte vi stanse opp mye av det gode arbeidet som gjøres, ventet på en gransking for å vite hvilke tiltak som faktisk er treffsikre, og så kunne iverksette dem.

Jeg er opptatt av at vi ivaretar disse barna på en god måte, og setter sånn sett også pris på at det er blitt fokusert på disse sakene, som har gjort at man har fått i gang en del prosesser for å se om vi er godt nok i rute på det. Jeg opplever at både politiet, Riksadvokaten og andre involverte også er interessert i å få forbedret retningslinjer og rutiner der det er nødvendig.

Presidenten [12:02:46]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [12:02:56]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Guri Melby og Ane Breivik om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere (Innst. 430 S (2022–2023), jf. Dokument 8:124 S (2022–2023))

Presidenten [12:03:13]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:03:51] (ordfører for saka): Bakgrunnen for dette forslaget, om å bedre livs- og buforholda for mindreårige asylsøklarar, er det rettslege grunnlaget for dagens praksis med ulikt tilbud til asylbarn og til andre barn som får omsorg av det offentlege barnevernet, det faktum at mange barn forsvinn frå asylmottak og omsorgsinstitusjonar, og at Statsforvaltaren i Viken har varsla alvorlege funn frå asylmottak for mindreårige etter tilsyn i desember 2022.

Forslagsstillarane viser til det rettslege grunnlaget for barn i Grunnlova, i kapittel E om menneskerettar. Paragraf 104 første og tredje ledd slår fast at barn har rett på respekt for menneskeverdet sitt, og at staten har plikt til å leggje til rette for den økonomiske, sosiale og helsemessige tryggleiken som barn treng, og helst i deira eigen familie.

Forslagsstillarane viser også til barnekonvensjonen, som er innlemma i norsk rett gjennom menneskerettslova. Artikkel 20 i barnekonvensjonen slår fast at staten har ansvar for å yte «særleg beskyttelse og bistand» til barn som mellombels eller varig er fråtekne sitt familjemiljø, og artikkel 22 slår fast at einslege mindreårige asylsøkjara skal gjevast «samme beskyttelse som ethvert annet barn som av en eller annen grunn permanent eller midlertidig er berøvet sitt familjemiljø».

Forslagsstillarane viser vidare til Noregs institusjon for menneskerettar sin temarapport frå 2016, om omsorg for mindreårige asylsøkjara, som konkluderer med at den handsaminga mindreårige asylsøkjara over 15 år blir gjeve i Noreg, er i strid med barnekonvensjonen sine vedtak om ikkje å diskriminere barn, då tilbodet skil seg markant ut frå det som blir gjeve til andre barnevernsbarn over 15 år i Noreg.

Det er lagt fram seks framlegg til vedtak som Stortinget skal debattere:

- Forslag nr. 1 handlar om å leggje ansvaret for mindreårige asylsøkjara inn under barnevernet til dei er 18 år, og med påfølgjande ettervern til 25 år, slik som for andre barnevernsbarn i Noreg.
- Forslag nr. 2 handlar om rask busetting uavhengig av status på asylsøknaden.
- Forslag nr. 3 handlar om alltid å prioritere barnets beste når det gjeld busetjingsform, og å prioritere fosterheim, familieheimar eller mindre bufelleskap for asylbarn.
- Forslag nr. 4 handlar om betre helsekartlegging og helsehjelp og særleg psykisk helsehjelp.
- Forslagene nr. 5 og 6 handlar om å endre påtaleinstruksen § 7-4, slik at alle saker der barn forsvinn frå asylmottak eller omsorgssenter, skal etterforskast.

Med det har eg presentert saka, og eg ser fram til ein god debatt.

Eg tek opp forslaga som SV er med på i saka.

Presidenten [12:06:57]: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:07:08]: Barn som kommer alene, prioriteres i alle ledd i utlendingsforvaltningen. Enslige mindreårige som søker beskyttelse i Norge, er en sammensatt gruppe med ulike behov, men felles for de fleste barna er at de befinner seg i en sårbar og vanskelig situasjon. Derfor er det viktig at denne gruppen får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud, og at det legges til rette for at den enkelte får en mest mulig meningsfull tilværelse, tilpasset den enkeltes behov.

Utlendingsmyndighetene har over mange år utviklet et mottaksapparat med detaljerte krav til asylmottakene knyttet til bemanning, kompetanse og omsorgsarbeid, tilpasset behovene til de enslige mindreårige som

bor i asylmottak. UDI har de siste årene fått tilført flere profesjonelle omsorgsarbeidere med barnefaglig kompetanse som arbeider med enslige mindreårige som bor i asylmottak. Asylmottakene har en særskilt aktivitetsplikt for å sikre at den mindreårige får nødvendige tjenester fra andre sektormyndigheter i henhold til sektoransvarsprinsippet, herunder også fra barnevernsmyndighetene.

Regjeringen innførte i fjor et statlig tilsyn med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak, der statsforvalteren er tilsynsmyndighet og Statens helsetilsyn har det overordnede faglige ansvaret. Formålet med tilsynet er å avdekke at enslige mindreårige asylsøkere får forsvarlig oppfølging under mottaksoppholdet, og at rettssikkerheten deres ivaretas.

Mari Holm Lønseth (H) [12:09:03]: Som nevnt i forrige debatt er enslige mindreårige asylsøkere en sårbar gruppe som trenger og får et eget tilpasset tilbud. Enslige mindreårige skal f.eks. prioriteres i bosettingsarbeidet. Det er nødvendig for at de raskt skal kunne komme i gang med livet og f.eks. få muligheten til å knytte seg til et lokalmiljø. Det er også særskilte tilsyn for mottak med enslige mindreårige asylsøkere.

Mottakene er tilpasset at de skal ha omsorg for nettopp barn. For barn over 15 år har UDI ansvaret for omsorgen, men det betyr ikke at mottaket er likt som for voksne. Det skal gjøres særlige tilpasninger for at barn skal få et godt tilbud. Også i mottak i regi av UDI skal barn få en individuell kartlegging og en tiltaksplan for å få god omsorg. For barn under 15 år har barnevernet ansvaret for omsorgen, og det er et særskilt tilpasset tilbud for den gruppen. Disse barna får en kartlegging og en oppfølgingsplan som også resulterer i en arbeidsplan som oppdateres ved behov.

Flere av forslagene Venstre fremmer i dag, har en god intensjon, men vi i Høyre mener mange av forslagene følges opp allerede i dag. For eksempel skal det som tidligere nevnt gjennomføres kartlegginger, også helsekartlegging, og det er selvfølgelig veldig viktig at det også gis et godt psykisk helsetilbud. Vi mener det er viktig at de som leverer mottakene i dag, fortsetter å legge vekt på det, i samarbeid med helsetjenesten. At barnets beste skal legges til grunn i valg av bosettingsform, mener vi er grunnleggende. Jeg har tillit til at de som sørger for bosetting gjennom både IMDi og kommunene, bidrar til dette på en god måte.

Når det gjelder spørsmålet om bosetting før oppholdsstatus er avklart, er Høyre negativ til det. Barna må selvfølgelig få særskilt oppfølging i mottak og tilgang på f.eks. norskopplæring, slik man allerede gjør i mottak, men løsningen må være å få en rask avklaring på søknaden heller enn å bosette før oppholdsstatus er avklart.

Når det gjelder instruksjoner som er foreslått endret, viser jeg til innlegget i forrige sak.

Avslutningsvis vil jeg kommentere at vi den siste tiden har sett en vekst i antallet mindreårige asylsøkere som kommer til Norge. Det er i utgangspunktet bekymringsfullt at barn legger ut på en lang og farefull ferd, ofte i hendene på menneskesmuglere. Det er behov for å begrense behovet de har for å legge ut på flukt, f.eks. gjennom å sikre god hjelp i nærområdene.

Erlend Wiborg (FrP) [12:11:58]: Gjennom flere representantforslag, både det vi behandler nå, og flere vi har sett den senere tiden, skapes det et inntrykk av at Norge ikke tar godt imot asylsøkere som kommer. Det er noe jeg er sterkt uenig i. Jeg mener at i all hovedsak tar Norge imot dem som kommer, med god anstendighet og behandler dem på en rett og fair måte. Sannsynligvis er vi et av de landene i verden som behandler personer som søker om asyl, best i påvente av behandlingen av deres søknad.

Så må man alltid stille seg spørsmålet om hvorvidt de forslagene som fremmes, faktisk ivaretar intensjonen. Forslagene vi har på bordet i dag, vil presse allerede belastede instanser som helsevesen, barnevern, politi og påtalemyndighet. Dette er områder som allerede er under sterkt press. Det Fremskrittspartiet heller har tro på, er å sørge for at man får en vesentlig raskere behandling av asylsøknadene til mindreårige og for øvrig alle asylsøkere. Ved at søknaden blir behandlet så raskt som mulig, kan man få den forutsigbarheten man trenger i livet – enten det er at man får innvilget søknaden og får opphold i Norge, eller at man sendes tilbake til opprinnelseslandet. Det er det som er det viktige for å unngå at personer blir boende år ut og år inn på mottak, for det er ikke til beste for samfunnet, og det er ikke til beste for den enkelte.

Tobias Drevland Lund (R) [12:14:16]: Alle barn har rett på nødvendig omsorg, og hvert år kommer det barn hit som asylsøkere, alene, uten sine viktigste omsorgspersoner eller andre som kan ta vare på dem i nær relasjon. Da er det vår oppgave som samfunn å sørge for at disse barna møtes med god omsorg og varme, og at vi gir dem tryggheten de trenger her i Norge. De trenger å bli tatt vare på, ha forutsigbare og trygge rammer og gode steder å bo.

Vi har allerede nylig debattert et felles forslag fra Rødt, SV, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre om å granske alle forsvinningsaker som dreier seg om mindreårige enslige asylsøkere. I det forslaget vi nå debatterer, trekkes det videre fram at statsforvalteren i Oslo og Viken har varslet om alvorlige funn og mangler på mottak for enslige, mindreårige asylsøkere. Under et annet tilsyn ble det avdekket såpass alvorlige funn at

statsforvalteren ikke så noen annen løsning enn å varsle UDI og driftsoperatøren for mottaket før selve tilsynsrapporten var ferdigskrevet. Jeg er helt enig med forslagsstillerne og initiativtakerne her i dag om at det ikke holder bare å stille seg spørsmål om hvorfor mindreårige enslige asylsøkere som forsvinner, ikke letes godt nok etter. Man må også stille seg spørsmålet: Hvorfor forsvinner de?

Rødt støtter derfor alle forslagene fra Venstre her i dag, og vi fremmer dem i saken og skulle gjerne sett at et stort flertall i denne salen gjorde det samme, for vi snakker igjen her om barn – svært sårbare barn – som trenger omsorg, barn som er sårbare og utsatte. Særlig glad er Rødt for at det bes om en endring av påtaleinstruksen § 7 fjerde ledd, slik at det uttrykkelig framgår at etterforskning av saker om savnede barn fra asylmottak eller omsorgssentre alltid skal iverksettes. Dette hadde vært en veldig god endring, i tråd med stortingsvedtaket fra 2015, men ser dessverre ut til å bli nedstemt her i dag.

Jeg tror, i likhet med representanten Wiborg, at de aller fleste av dem som er enslige mindreårige asylsøkere i Norge, opplever at de får en god omsorg, og godt er det. Rødt vil også uttrykke stor støtte til at man endelig har fått på plass en egen tilsynsordning under statsforvalteren som skal se til at boforholdene holdes gode, og at det er høye standarder. Vi mener likevel at det er en lang vei å gå med å forbedre livs- og boforholdene for denne gruppen. Derfor er det trist at forslagene ikke får flertall her i dag.

Med det viser jeg til de forslagene Rødt er med på.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:17:19]: Enslige asylsøkende barn er ekstra sårbare, og de er i en ekstra sårbar situasjon. De har derfor et særlig behov for stabil og god omsorg, og vi har en plikt til å legge forholdene til rette for disse barnas utvikling. I forrige sak snakket vi om de 432 barna som har forsvunnet fra asylmottak, og det er på høy tid å sette spørsmålstegn ved ikke bare hvorfor disse barna ikke letes etter, men også hvorfor de forsvinner.

Det er en menneskerett for barn å få nødvendig omsorg, og denne rettigheten må oppfylles uten diskriminering av noe slag. Barn er barn, også barn som er over 15 år. Likevel er det sånn i dag at barn og ungdom som er mellom 15 år og 18 år når de ankommer Norge og søker beskyttelse, får tilbud om å bo på asylmottak for enslige mindreårige i regi av UDI, til forskjell fra barn som er under 15 år, som får tilbud om plass på omsorgssenter for mindreårige i regi av Bufetat. FN har flere ganger kritisert Norge for dette skillet, som i praksis innebærer store forskjeller i bemanning og barnefaglig kompetanse. Norges institusjon for menneskerettigheter har ved flere anledninger pekt på at barn som bor på asylmottak,

får et mer begrenset omsorgstilbud enn barn som barnevernsmyndighetene har omsorg for, og at barnekonvensjonen forplikter staten til å sørge for at enslige mindreårige asylsøkere får et omsorgstilbud som er likeverdig med den øvrige befolkningen av barn som er under statens omsorg.

NIM viser til at det alternative omsorgstilbudet som gis til enslige mindreårige asylsøkere på mottak, ikke er likeverdig med det alternative omsorgstilbudet som tilbys enslige mindreårige under 15 år. Det skiller seg markant fra det tilbudet som gis til øvrige barn under barnevernets omsorg. NIM skriver videre i sin rapport at det er vanskelig å se noen legitim begrunnelse for dette utover økonomiske hensyn. Retten til nødvendig omsorg er så grunnleggende at økonomiske hensyn vanskelig kan begrunne en sårn forskjellsbehandling. Venstre vil ha slutt på denne forskjellsbehandlingen, og derfor mener vi at ansvaret for å ta vare på alle barn burde ligge hos barnevernet, for som representanter for NIM tidligere har uttalt: Dette er et av de mest eksplisitte og tydelige menneskerettighetsbruddene vi har i Norge i dag.

Forslaget vårt støttes av NIM, NOAS, SOS-barnebyer, Barneombudet og Redd Barna, og jeg synes det er fryktelig synd at ikke flere partier på Stortinget støtter det. Denne forskjellsbehandlingen kan ikke fortsette, og jeg synes det er fryktelig trist at Stortingets flertall ikke ønsker å være med og bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere. Barn er barn, også etter at de har fylt 15 år, og det burde omsorgstilbudet deres gjenspeile og ikke gi rom for forskjellsbehandling sårn som det gjør i dag.

Jeg vil også takke SV og Rødt, som har fremmet forslagene våre i komiteen.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:20:42]: Jeg vil først takke Venstre for å ha fremmet dette forslaget.

Det siste halvåret har vi kunnet lese en rekke avsløringer fra NRK om at forholdene for enslige mindreårige asylsøkere ikke er gode nok. Dette er dessverre ikke noe nytt. Press – Redd Barna Ungdom, Norges institusjon for menneskerettigheter og FN har over mange år kritisert hvordan Norge bryter rettighetene til barn som søker asyl alene i Norge.

Alle barn er barn. Dette er ikke bare fine ord. Barnekonvensjonen gjelder for alle barn i Norge, også de som kommer hit alene, uten voksne, for å søke asyl. Disse sårbare barna har krav på «sårilig beskyttelse og bistand fra staten» og skal gis «samme beskyttelse som ethvert annet barn» som står uten omsorgspersoner. Det slår konvensjonen fast.

Såkalte innvandringspolitiske hensyn, i realiteten avskrekkingspolitikk for å motvirke at mennesker søker asyl i Norge, har blitt for dominerende. De partiene som

har utgjort et flertall på Stortinget i årevis, har skjøvet menneskers skjebne foran seg for å oppnå et politisk mål. I en del tilfeller har det skjedd gjennom mer restriktive tiltak for barn som søker asyl alene. Her har vi et eksempel på det: Skillet mellom asylbarn over og under 15 år er politisk innført. Det har ingen basis i barnefaglige vurderinger eller hensynet til barnets beste. En Fafo-rapport fra 2018 slo fast at barnevernet er en bedre instans for å ta vare på enslige asylbarn. Det er barnevernet som har best kompetanse på hva barn i vanskelige livssituasjoner trenger. Å flytte ansvaret for alle asylbarn til barnevernet ville også svart ut deler av den gjentatte kritikken fra FN når det gjelder omsorgstilbudet disse barna får.

Jeg vil sårilig rette oppmerksomheten mot de to forslagene angående å presisere påtaleinstruksen. Juristforbundet støtter dette i sitt høringsinnspill i saken. Det er et minimum av tiltak for å sikre at asylbarn blir lett etter på lik linje med alle andre hvis de forsvinner, i tråd med det enstemmige stortingsvedtaket fra 2015.

La meg minne om at Norge er bindende forpliktet gjennom barnekonvensjonen til å ta hensyn til barnets beste. Den har forrang foran annen, norsk lovgivning.

Vi som sitter i denne sal, har et sårilig ansvar for å sørge for at disse barnas rettigheter blir respektert og overholdt. Det krever endringer i dagens omsorgstilbud til asylbarn som skissert i forslaget. Jeg vil sterkt oppfordre regjeringen, Høyre og Fremskrittspartiet til å snu i denne saken.

Statsråd Emilie Mehl [12:23:54]: Innledningsvis vil jeg vise til at forslagene berører ansvarsområdene til arbeids- og inkluderingsministeren, barne- og familieministeren og helse- og omsorgsministeren, og derfor har jeg forelagt forslagene for dem.

Forslag nr. 1 gjelder overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere i alderen 15 til 18 år til barnevernstjenesten. Omsorgen som tilbys, er tilpasset for å møte behovene for denne gruppen. Jeg mener behovene er ivaretatt i asylmottak for dem over 15 år, og støtter ikke forslaget om at omsorgsansvaret legges under barnevernstjenestens ansvar.

I forslag nr. 2 stilles det krav om rask bosetting av enslige mindreårige uavhengig av status på asylsøknaden. Ressursene må brukes på dem som får oppholdstillatelse og skal integreres i Norge. Bosetting kan derfor ikke skje før den mindreårige har fått oppholdstillatelse. De enslige mindreårige er prioritert i alle ledd i saksbehandlingen og prioriteres også for rask bosetting etter at de har fått oppholdstillatelse.

Forslag nr. 3 handler om at barnets beste alltid skal ligge til grunn for bosettingsform for enslige mindreårige asylsøkere. Kommunen skal foreta en vurdering av den

enkeltes behov og tilby egnet botiltak ved bosetting av enslige mindreårige. Alder vil være utslagsgivende for kommunens organisering, botilbud og oppfølging. Hensynet til barnets beste skal alltid legges til grunn i kommunens vurdering av egnet botiltak for den enkelte.

Forslag nr. 4 gjelder krav om oppfølging etter helsekartlegging. Asylsøkere har fulle rettigheter til helsetjenester, og enslige mindreårige asylsøkere har i likhet med alle barn under 18 år som oppholder seg i Norge, rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester. Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester og skal henvise til spesialisthelsetjenesten ved behov. Helse- og omsorgsministeren legger til grunn at dette følges.

Forslagene nr. 5 og 6 handler om å endre påtaleinstruksen slik at det alltid skal iverksettes etterforskning av saker om savnede barn fra asylmottak og omsorgssentre. Riksadvokaten har ulike innvendinger mot forslagene, og jeg deler det syn at man bør være varsom med å innføre en absolutt etterforskningsplikt for enkelte sakstyper. Det vil kunne få uheldige konsekvenser for bruk av politiets samlede etterforskningskapasitet. Det er uheldig om politiet er forpliktet til å iverksette etterforskning i en mengde saker hvor det er lite sannsynlig at det foreligger straffbare forhold.

Presidenten [12:26:29]: Det blir replikkordskifte.

Tobias Drevland Lund (R) [12:26:50]: Både i svarene til komiteen og nå fra talerstolen forteller statsråden at hun er imot forslag nr. 1, om å overføre de enslige mindreårige asylsøkerne i aldersgruppen 15–18 år til barnevernet. Likevel hører jeg lite argumentasjon – lite om hva det er begrunnet i, så jeg lurer på om statsråden kunne redegjøre litt mer for det.

Statsråd Emilie Mehl [12:27:11]: Barn som kommer til Norge, er en særlig sårbar gruppe, og derfor prioriteres de også høyt i alle ledd i utlendingsforvaltningen. I Norge har vi et alderstilpasset omsorgstilbud for enslige mindreårige som har søkt om beskyttelse, og dagens ordning innebærer at enslige mindreårige som bor i asylmottak, får en mer begrenset oppfølging og omsorg enn enslige mindreårige på omsorgssentre underlagt Bufetats ansvar og barnevernsinstitusjoner for andre barn. Omsorgen som tilbys enslige mindreårige over 15 år, er tilpasset for å møte behovene til den gruppen, og utlendingsmyndighetene har gjennom mange år utviklet et mottaksapparat som har detaljerte krav til asylmottakene, bl.a. knyttet til bemanning, kompetanse og omsorgsarbeid, som er tilpasset behovene til de enslige mindreårige som bor i asylmottak.

Tobias Drevland Lund (R) [12:28:09]: Jeg takker for svaret. I 2016, som henvist til tidligere fra andre her, kom NIM med en rapport som konkluderte med at forskjellene mellom omsorgstilbudet som blir gitt til de enslige mindreårige asylsøkerne i aldersgruppen 15–18 år og øvrige, baserer seg på usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling, og at det utgjør diskriminering i strid med barnekonvensjonen. Derfor er det også vel verdt å merke seg at av dem som i denne saken har kommet med skriftlige høringsinnspill – NOAS, Barneombudet, Norsk institusjon for menneskerettigheter, Redd Barna og SOS-barnebyer – har alle støttet forslaget, som nettopp går ut på å overføre ansvaret for de enslige mindreårige asylsøkerne i aldersgruppen 15–18 år til barnevernet. Dette er alle veldig respekterte instanser som også har god barnefaglig kompetanse. Jeg lurer litt på: Hva skal til for at statsråden lytter til disse høringsinstansene, som det er vel verdt å lytte til?

Statsråd Emilie Mehl [12:29:15]: Det er et viktig utgangspunkt at alle barn har rett på likeverdig omsorg, uavhengig av barnets alder og status – det følger bl.a. av barnekonvensjonen, som representanten nevner – men det er også slik at det ikke utgjør diskriminering etter barnekonvensjonen hvis en slik forskjellsbehandling kan begrunnes i at man har ulike omsorgsbehov, eller at det er andre legitime forhold. Som jeg var inne på i mitt forrige svar, er den omsorgen som tilbys enslige mindreårige over 15 år og fram til 18 år, tilpasset for å møte behovene til nettopp denne gruppen. Yngre barn trenger normalt mer oppfølging enn eldre barn, og det gjelder også enslige mindreårige som har søkt om beskyttelse, mens de eldste barna, altså de over 15 år, bl.a. har behov for f.eks. mer selvstendighetstrening enn yngre barn – som normalt bor i omsorgssentre – slik at de i større grad kan forberedes på å leve et liv som voksen.

Tobias Drevland Lund (R) [12:30:11]: Jeg takker igjen for svaret. Da registrerer jeg at statsråden er på kollisjonskurs med Norges institusjon for menneskerettigheter, som mener dette bryter med barnekonvensjonen. Jeg merker meg at statsråden sier at det også er «andre legitime» hensyn knyttet til å forskjellsbehandle disse gruppene. Da lurer jeg på om statsråden kan bekrefte at det da er innvandringsregulerende hensyn som en først og fremst legger i det en kaller «andre legitime» hensyn.

Statsråd Emilie Mehl [12:30:42]: Nå gjorde jeg generelt rede for dette med likeverdig omsorg og mulig grunnlag for forskjellsbehandling, som da er ulike omsorgsbehov eller andre legitime formål. Som jeg sa, kan det være ulike forhold ved barna, f.eks. at de eldre rett og slett er eldre. De trenger i større grad å forberedes på

et liv som voksen og får f.eks. mer selvstendighetstrening enn de yngre. Utlendingsdirektoratet har de siste årene blitt tilført flere profesjonelle omsorgsarbeidere med barnehagefaglig kompetanse knyttet opp mot de barna som bor i asylmottak. Asylmottakene har også en spesiell aktivitetsplikt for å sikre at de mindreårige får nødvendige tjenester fra andre sektormyndigheter. Alt dette er viktig for at vi skal kunne ivareta de barna som bor i asylmottak, på en god måte.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:31:51]: I sitt svarbrev i forrige sak skriver statsråden:

«Det er likevel kjent at forsvinninger har sammenheng med omsorgssituasjonen på mottaket.»

Denne setningen utdypes ikke videre, men antyder at statsråden er kjent med at omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere kan være så mangelfull at det i seg selv er grunn nok til at barn forlater mottaket. Kan statsråden utdype hva hun mener med at forsvinninger kan ha sammenheng med omsorgssituasjonen på mottaket?

Statsråd Emilie Mehl [12:32:20]: Jeg ønsker ikke å forskuttere det arbeidet som pågår bl.a. i Nasjonal faggruppe for etterforskningsledelse, mellom Politidirektoratet og Riksadvokaten, som jeg var innom flere ganger i forrige debatt, hvor de bl.a. har gjort et arbeid for å gå mer inn i årsakene til forsvinninger. Jeg ser fram til at vi får en endelig rapport derfra.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:32:47]: Statsråden viser i sitt svarbrev og i debatten i salen til at det er behov for mer selvstendighetstrening for barna over 15 år enn yngre barn, slik at de i større grad kan forberedes på et liv som voksen. I rapporten som jeg har vist til flere ganger her, viser NIM til forskning som viser at også barn over 15 år har store omsorgsbehov. Disse omsorgsbehovene må møtes for at barna skal bli klare for livet som voksen. Mener statsråden at et ordinært asylmottak er bedre enn et omsorgssenter til å forberede enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 år og 18 år på et liv som voksen?

Statsråd Emilie Mehl [12:33:27]: Jeg mener det er viktig og riktig at vi har et alderstilpasset omsorgstilbud for de enslige mindreårige asylsøkerne, og at vi følger opp den delen av dem som er over 15 år, og som bor i asylmottak, på en forsvarlig måte. Derfor er det bl.a. viktig med styrket barnefaglig kompetanse, at man ser den gruppen for den aldersgruppen den er og for den bakgrunnen de har, både når det gjelder hvordan asylmottaket er innrettet, og ikke minst for at asylmottaket skal følge opp sitt ansvar for å sikre at de får god oppfølging fra andre berørte etater.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:34:19]: Barnekonvensjonen gjelder for alle barn i Norge, og den gjelder særlig for barn som kommer alene for å søke asyl. Disse barna har, ifølge konvensjonen, krav på særlig beskyttelse og bistand fra staten. De skal gis samme beskyttelse som ethvert annet barn som står uten omsorgspersoner. I Norge er enslige mindreårige asylsøkere under 15 år ivaretatt av barnevernet, mens dem over 15 år bor i mottak. Flere rapporter har vist at barna på mottak blir forskjellsbehandlet. Hvorfor mener justisministeren at det er riktig å skille mellom barn over og under 15 år, og gis disse barna den samme beskyttelsen som ethvert annet barn som står uten omsorgspersoner?

Statsråd Emilie Mehl [12:35:01]: Jeg kan gjenta en del av det jeg svarte på et spørsmål fra representanten Drevland Lund: I utgangspunktet har alle barn rett på likeverdig omsorg, jf. barnekonvensjonen, som representanten Berg viser til. Men det er heller ikke slik at det nødvendigvis er diskriminering dersom man har en forskjellsbehandling som kan begrunnes i f.eks. ulike omsorgsbehov eller andre formål som er legitime. Den omsorgen som tilbys enslige mindreårige over 15 år, er tilpasset for å møte behovene til den gruppen. Yngre barn trenger normalt sett mer oppfølging og en annen oppfølging enn eldre barn. Det også slik at blant de enslige mindreårige som har søkt om beskyttelse, har kanskje de eldste barna, som normalt sett bor i et asylmottak, et annet behov for f.eks. selvstendighetstrening enn de yngre barna, bl.a. for i større grad å forberedes på et liv som voksen.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:35:57]: Nå har flere rapporter vist at barna over 15 år ikke får den omsorgen de trenger, og at dette er grunnløs forskjellsbehandling av barn over og under 15 år. Innvandringspolitiske hensyn har i en årrekke blitt brukt som grunn for innstramminger i asylopolitikken, og jeg mener det er grunnleggende uetisk å bruke menneskers skjebne for å oppnå et politisk mål. Ekstra alvorlig er det at denne politikken i mange tilfeller har rammet barn, f.eks. afghanske enslige mindreårige asylsøkere som man på et tidspunkt mente det var trygt å sende tilbake igjen til Kabul den dagen de fylte 18 år, selv om de ikke kjente noen der og det var for utrygt for dem å returnere til hjemstedet sitt, eller enslige mindreårige over 15 år som i dag blir fratatt retten til å behandles på lik linje med andre barn, og som må sitte i mottak med et vesentlig dårligere tilbud enn det som gis gjennom barnevernet.

Norge er bindende forpliktet gjennom barnekonvensjonen til å ta hensyn til barnets beste. Dette har for-

rang foran annen lovgivning. Er justisministeren enig i det?

Statsråd Emilie Mehl [12:36:58]: Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, også når det gjelder asylsaker. Jeg kan ikke gå inn i enkeltsaker, og det er heller ikke jeg som gjør vurderinger av om det f.eks. er trygt å returnere til Afghanistan, som representanten tar opp i sin replikk. Vi har en utlendingsforvaltning som behandler de enkelte sakene, og de som har rett til asyl, f.eks. fordi de er forfulgt, får det. Personer som får avslag, har plikt til å forlate Norge og må rette seg etter det.

Presidenten [12:37:32]: Replikkordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:37:55]: Eg vil først, som saksordfører, takke Venstre som har løfta denne viktige saka. Eg vil også takke alle som har delteke i debatten, som har fått fram dei ulike syna og kva som er bakgrunnen for dei vedtaka som er føreslått.

Som representant frå SV vil eg tilrå dei mindretalsforslaga som Raudt og SV har fremja i saka, som er identiske med dei forslaga Venstre har fremja for Stortinget i representantforslaget. Det er viktig å ha ei behandling av mindreårige asylsøkjjarar som er rettferdig, og som varetek barns behov.

Denne saka vil nok også få eit etterspel framover med det arbeidet som skal gjerast for å betre forholda for dei mindreårige asylsøkjjarane, som det er blitt fleire av. Til no i år har staten bedt kommunane om å busetje over 400 mindreårige asylsøkjjarar, men berre 110 er busette til no.

Dette er eit spørsmål som blir viktig framover, og behandlinga av mindreårige asylsøkjjarar er ei viktig sak for oss å ta godt hand om.

Presidenten [12:39:39]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [12:39:43]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om reform av UNE (Innst. 392 S (2022–2023), jf. Dokument 8:210 S (2022–2023))

Presidenten [12:40:00]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Greni (Sp) [12:40:45] (ordfører for saken): Spørsmålet om å organisere saksbehandlingen i UNE som en topartsprosess har vært vurdert tidligere. Senterpartiet og Arbeiderpartiet mener utlendingens rettsikkerhet er best ivaretatt gjennom dagens ordning, hvor sakene forberedes av et nøytralt fagsekretariat i UNE som er inndelt etter sakstyper og landområder. Dette gir saksbehandlerne svært god oversikt over praksis, landinformasjon og annen relevant kunnskap. Dersom det i stedet skulle etableres en topartsprosess mellom UDIs apparat på den ene siden og utlendingen og vedkommendes mer eller mindre spesialiserte advokat på den andre siden, er det en risiko for at utlendingen og advokaten vil ha vesentlig dårligere forutsetninger for å finne fram til fakta og tidligere praksis enn det UNE som klageinstans har i dag.

Når det gjelder muntlig behandling av saker, vil jeg vise til at saker som byr på tvil om spørsmål som kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken, skal behandles i nemndmøte. Nemndmøter avholdes med eller uten at utlendingen gis adgang til å møte og uttale seg, såkalt personlig frammøte, men slik adgang skal som hovedregel gis i asylsaker. Reglene om nemndmøter er ment å gi en fornuftig balanse mellom rettsikkerhet, tillit, hensynet til tidsbruk og kostnader.

Siden 2020 har det kommet på plass en rekke endringer for å styrke utlendingens mulighet til personlig frammøte. I 2020 kom det på plass regler som gir rett til nemndmøtebehandling med personlig frammøte i saker om tilbakekall av statsborgerskap. I juni 2022 ble det vedtatt en økning i antallet timer med fritt rettsråd i saker om utvisning som berører barn. I proposisjonen om fjernmøter er det signalisert at det vil bli gitt rett til et økt antall timer med fritt rettsråd også i saker som behandles i stornemnd.

Når det gjelder kompetansekrav til nemndmedlemmer, vil Senterpartiet og Arbeiderpartiet vise til betydningen av lekmannsrepresentasjon. Dette ble drøftet både av klagesaksutvalget i NOU 2010: 12 Ny klageordning for utlendingssaker, og av den forrige regjeringen i Prop. 50 L for 2019–2020 Endringer i utlendingsloven. Konklusjonen er at lekdommerne tilfører domstolene livserfaring og sunn fornuft, at lekmannsrepresentasjon styrker allmennhetens tillit til rettsvesenet, og at juristene tvinges til å gjøre prosessen og prosessmaterialet mer forståelig for allmennheten.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet er enig i de vurderingene som her er foretatt. Etter vårt syn er det viktig at lekmannelementet er representert blant beslutningstakerne i nemndmøtet, særlig i saker der det er vurderinger av bevis eller skjønnsmessige spørsmål.

Mari Holm Lønseth (H) [12:44:01]: Utlendingsforvaltningen har ansvaret for å håndtere saker om opphold og beskyttelse basert på det regelverket vi vedtar i denne salen. At politikere ikke behandler enkeltsaker, men at vi har et fagmiljø som forvalter regelverket, er en styrke for å sikre god legitimitet for de beslutningene som blir fattet.

Høyre ser ikke et behov for en reform av UNE nå. Solberg-regjeringen gjennomførte etter enighet i Granavolden-plattformen også en gjennomgang av klageordningen i Utlendingsnemnda. Der ble det bl.a. vurdert å gjøre om klagebehandlingen i UNE til en såkalt to-partsprosess, som flere partier nå tar til orde for. Det ble ikke anbefalt gjennomført da. Høyre vil ikke støtte det i dag heller, også fordi det kan føre til et skeivt styrkeforhold mellom utlendingen på den ene siden – som kanskje har begrenset med ressurser, særlig sammenlignet med UDI – og UDI på den andre siden.

Gjennom perioden til regjeringen Solberg ble det også gjennomført flere forbedringer i UNE som bidro til styrket rettssikkerhet. For eksempel ble det åpnet for mer muntlighet i enkelte saker, og det ble forskriftsfestet at det som hovedregel skal gis innsyn i saksframlegget, og at rapporter eller vurderinger fra Landinfo til den konkrete saken skal framlegges. Vi sendte også på høring et forslag om mer muntlighet i april 2021, som vi forventer at regjeringen vil se på muligheten for å følge opp videre.

Det er viktig at vi bevarer lekmannelementet i UNE. Høyre er bekymret for at et kompetansekrav som eventuelt foreslås, kan bidra til å ta bort nettopp det lekmannelementet. Det er samtidig viktig at de som er med og tar beslutninger i UNE, har en forståelse for hva vedtakene de fatter, betyr, og at de gjennom behandlingen også får en grunnleggende forståelse for de juridiske rammene for vedtaket og ikke minst de faktiske forholdene som ligger til grunn for de beslutningene de fatter. Det har vi tillit til at UNE organiserer på en egnet måte allerede i dag.

Avslutningsvis vil jeg understreke at det er viktig at regjeringen framover også vurderer om det er noen læringspunkter man bør ta med seg, eller tiltak som bør settes inn, etter de høye tapstallene man så fra UNE i domstolene i fjor. Jeg utfordret tidligere i år justisministeren i en interpellasjon om det. Det er viktig for at vi skal bevare tilliten til utlendingsforvaltningen på sikt, at de beslutningene som blir tatt, i størst mulig grad også

står seg i møte med rettssystemet vårt. Nå forstår jeg at tapstallene er vesentlig lavere hittil i år og håper at den trenden fortsetter, men om et høyt tapstall skulle vedvare, er det viktig at det settes inn tiltak.

Erlend Wiborg (FrP) [12:47:12]: Fremskrittspartiet deler deler av problembeskrivelsen som ligger bak dette representantforslaget. Vi vurderer også enkelte av de konkrete forslagene.

Når det gjelder innholdet, tror jeg det er greit å løfte blikket litt, for utfordringen er om en ser på enkeltelementer i asylsystemet uten å se det helhetlige bildet. Det at dagens asylsystem ikke fungerer, mener Fremskrittspartiet er åpenbart. Politikken og asylsystemet man fører i dag, er i for stor grad et gode for velferdsmigranter, mens man ikke evner å hjelpe reelle mennesker på flukt. Hele asylsystemet ble i sin tid laget for å kunne ta imot en og annen sovjetisk dissident, ikke for å håndtere millioner av migranter, noe vi ser det har utviklet seg til.

Alle i denne salen deler synet på viktigheten av at enhver person i Norge, uavhengig av om en er asylsøker eller ikke, skal ha god rettssikkerhet. Det er ofte interessant å se på resultatet av forvaltningen når de prøves for domstolene. Fremskrittspartiet er enig i at man taper for mange saker, og at det kan tyde på at systemet ikke fungerer optimalt.

I stedet for å gå inn og behandle enkeltelementer, som forslaget som behandles i dag går ut på, mener vi i Fremskrittspartiet at det er behov for å se på og få en helhetlig gjennomgang av hele asylsystemet. Vi har tidligere fremmet forslag om at Norge bør se til hva andre land gjør, f.eks. Danmark og Storbritannia, som planlegger asylmottak i trygge tredjeland. Vi må se på hele systemet i Norge ikke bare knyttet til UNE, men også til UDI, mottakssystemet, returpolitikken osv., slik at vi kan få en helhetlig reform av hele asylsystemet. Det er grunnen til at vi i dag stemmer imot forslagene.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:50:13]: Det er SV som har fremja denne saka med bakgrunn i bekymring for rettssikkerheita til asylsøklarar.

Det siste halve året har rundt 20 000 demonstrantar blitt arresterte og over 500 drepne av politiet i kjølvatnet av store demonstrasjonar mot regimet i Iran. Ifølgje tal frå iranske menneskerettsgrupper skal over 70 av dei drepne vere barn. Amnesty International seier at mange av demonstrantane som tok til gatene i protest etter at Mahsa Amini døydde, er blitt avretta, nokre offentleg og andre bak lukka dører. Nyleg rapporterte Human Rights Watch at minst 60 menneske skal ha blitt avretta så langt i mai, mellom dei ein opposisjonell svensk-iranar. Religiøse minoritetar, politiske motstandarar av regimet og kvinner er særleg utsette for forfølgjing i Iran, iføl-

gje menneskerettsorganisasjonane. Dette er eitt av dei landa vi skal vurdere å sende folk tilbake til.

Eg meiner at vi med våre humanistiske, kristne verdier og vår rolle i verda som eit lite land som forsvarar menneskerettar, likeverd og demokrati, ikkje kan ha ein praksis der vi utviser menneske som har vore opne opposisjonelle, og sender dei tilbake til land med ekstremt valdelege regime – regime som praktiserer dødsstraff for slagord og bagatellar – utan at vi eingong gjev asylantane høve til å leggje fram saka si munnleg for Utlendingsnemnda. For det er det dette handlar om: Det handlar om Utlendingsnemnda og den praksisen som ein har der etter lovverket.

Det at UNE har tapt om lag 45 pst. av alle klagesaker som er tekne til retten, meiner eg og SV er eit teikn på ein altfor høg terskel til å gjennomføre nemndmøte i saker der det er tvil. Slik UNE fungerer no, blir godt integrerte menneske sende ut av landet til farlege situasjonar, og det meiner eg er eit veldig stort ansvar å ta. Dette handlar om rettstryggleik og kva slags land vi vil at Noreg skal vere. At vi har ein praksis der éin einskild person skal avgjere saker som kan få fatale konsekvensar for enkeltmenneske, er ikkje ein rettsstat verdig. Difor krev SV i dette forslaget ei reform av UNE, og at ein senkar terskelen i utlendingsforskrifta for møte i nemnd, slik at fleire får høve til å møte med sin advokat og få stilt spørsmål, gå imot saksutgreiinga til UDI og forklare seg munnleg.

Dei som søker asyl, står ofte på bar bakke, og dei som får avvist søknadene sine og skal klage, har ofte ikkje dei økonomiske ressursane som trengst for å gå til rettssak. Difor treng me også å sikre at fleire får retts hjelp.

Med det tek eg opp dei forslaga vi har saman med Raudt i denne saka.

Presidenten [12:53:17]: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [12:53:29]: Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne i SV for å ta opp en viktig sak. I utgangspunktet er Rødt tilhengere av å erstatte Utlendingsnemnda, UNE, med en fullverdig rettsinstans, slik enkelte andre europeiske land har. All den tid vi har UNE, er det helt klart at det er behov for en reform, slik forslagsstillerne har foreslått i dette representantforslaget.

Rettsikkerheten på utlendingsfeltet er under press. UNE tapte nesten halvparten av sakene som ble prøvd for retten i 2022. Det er derfor grunnlag for å stille spørsmål om hvor korrekte vedtak UNE fatter etter dagens ordning. Hele formålet med å opprette UNE var jo nettopp å sikre rettsikkerheten til den enkelte ved behandlingen av utlendingsaker og statsborgerskapsaker. Alt-

for få får likevel legge fram saken sin muntlig og direkte for UNE, noe som svekker muligheten til kontradiksjon.

Rødt og SV peker i merknadene til saken på at retten til kontradiksjon og muntlig høring bør styrkes gjennom å innføre en topartsprosess, slik at det blir mulig å stille UDI spørsmål om avslag av både nemnda, asylsøkeren selv og advokaten. I høringsinnspillet fra NOAS blir det trukket fram at muligheten til å motsi forvaltningen er viktig for å styrke rettsikkerheten til den enkelte, men også for å oppklare misforståelser som kan forekomme, og for å få fram nødvendig informasjon, slik at det påfølgende vedtaket blir rett. Som NOAS påpeker, er dette særlig alvorlig på et saksområde som dette, der konsekvensen av feil vedtak kan være fatalt for dem som er involvert. At bare 7 pst. av asylsøkerne fikk muligheten til å forklare seg muntlig for UNE i 2022, er alvorlig. Rødt viser derfor til Redd Barnas skriftlige innspill og FNs barnekonvensjon, som legger til grunn at barn i langt større grad må få muligheten til å bli hørt muntlig og direkte.

Det er også praksis at det er én nemndleder som ene og alene behandler mange av disse klagen. I utlendingsloven § 78 fastslås det at det bare er saker som «ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål», som kan avgjøres av nemndleder alene. Likevel ble bare 4,7 pst. av sakene i UNE behandlet i et nemndmøte i 2022, og bare 3,5 pst. fikk forklare seg muntlig.

Rødt mener, i likhet med høringsinnspillet fra Jussbuss, at terskelen for når det skal holdes et nemndmøte, må senkes i utlendingsforskriften, slik at flere får muligheten til å forklare seg muntlig. Det handler om rettsikkerheten til dem som er involvert.

Tiden er mer enn overmoden til å gjøre en skikkelig reform av UNE for å styrke rettsikkerheten til alle som er involvert.

Og med det viser jeg til de forslagene Rødt er med på.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:56:34]: Jeg vil starte med å takke SV for gode og viktige forslag. Det er viktige forslag for å styrke utlendingers rettsikkerhet ved å bedre den reelle klageadgangen og legitimiteten ved avgjørelsene som fattes i UNE.

I 2022 tapte UNE nesten halvparten av sakene som ble prøvd i retten. Det er dermed god grunn til å stille spørsmål om behandlingen av utlendingsaker hos UNE. I dag behandler UNE et fåtall av klagesakene i nemndmøte, dette til tross for at saken kun kan avgjøres av nemndleder alene dersom det ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål.

Uten nemndbehandling avgjøres sakene skriftlig uten at partene får mulighet til å møte opp og forklare seg. De avgjøres da av nemndleder alene. Dette er pro-

blematisk opp mot prinsippet om kontradiksjon – personen saken dreier seg om, får ikke møte og får ikke forklare seg. Vedkommende får dermed heller ikke adgang til å imøtegå og motsi UDIs argumentasjon og konklusjon, og det er fare for at saken ikke blir opplyst så godt som mulig når den behandles på denne måten. Det fører også til mindre forståelse for vedtakene hos partene – det å få delta aktivt og muntlig i egen prosess er viktig både for å få en riktig avgjørelse og for at partene skal ha forståelse for vedtaket som er fattet.

UNEs årsrapport for 2021 viser at de behandlet totalt 4 701 saker, og i kun 217 av sakene ble saken avgjort i nemndmøte med personlig fremmøte, det vil si 4,6% pst. av alle sakene som ble behandlet. Det tallet var 4,7 i 2022.

Manglende muntlighet er én av flere rettssikkerhetsutfordringer i UNE som særdomstolsutvalget har påpekt, som også har foreslått konkrete forbedringer. Disse endringene er fortsatt ikke på plass. Av asylsaker ble 9 pst. av sakene i 2021 avgjort i nemndmøte.

Advokatforeningens aksjons- og prosedyregruppe skriver i en rapport, hvor de har gjennomgått 1 755 utvisningsvedtak fra UNE mellom 2007 og 2014, at i et stort antall saker har de kunnet påvise at UNE som administrativt klageorgan ikke har fungert som et domstolslignende organ, som forespeilet. Spesielt graverende er den manglende muligheten til å få forklare seg muntlig for nemnda, som også ble framhevet som den sterkeste siden ved Utlendingsnemnda.

Dette er altså en rapport fra 2014, og de samme problemene vedvarer. Det er på tide og nødvendig med en reform av UNE. Rettssikkerheten på utlendingsfeltet må styrkes, og da må partene ha rett til å ivareta sine egne interesser.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:59:44]: Jeg vil først takke SV for å løfte denne saken.

Asyl, opphold, familiegjenforening og statsborgerskap er svært viktige spørsmål for de personene det gjelder, med store konsekvenser for deres liv. Det er ofte også saker med tvil og usikkerhet, og da er det svært viktig at klageinstansen fungerer godt om man mener at man har fått feil vedtak. Det gjør dessverre ikke Utlendingsnemnda i dag.

Som det kommer tydelig fram av forslaget som er satt fram, er det på overtid å ta grep om rettssikkerheten i UNE. I praksis er det ofte kun én nemndleder alene som behandler klagen. Det ville aldri ha blitt akseptert i andre rettsorganer. Jeg vil understreke at UNE tapte i halvparten av sakene som ble tatt til retten. Det bør få varsellampene til å blinke.

Jussbuss behandlet i 2022 600 saker om utlendingsrett. De forteller om klienter som ikke har råd til å ta ved-

taket videre til retten, og som blir sittende med vedtak om f.eks. utvisning. Hvor mange av disse ville ha fått omgjort vedtakene om de ble prøvd for ordinær rett? Jussbuss påpeker at identitetsvurderinger og spørsmål om seksualitet og proformaekteskap blir ekstra vanskelig når man ikke kan møte opp fysisk for å forklare seg. Miljøpartiet De Grønne mener derfor det er særlig viktig at flere asylsøkere får muligheten til å forklare seg muntlig.

Uavhengig av hva man mener om asylpolitikken ellers, tror jeg at man kan være enig i at det er i alles interesse at UNE har god rettssikkerhet og fatter korrekte vedtak i henhold til gjeldende lovgivning. Det er ikke et spørsmål om asylpolitikken som sådan, men om å sikre at de organene vi har for å forvalte den, fungerer slik de skal.

Det er presserende at det innføres en topartsprosess i UNE, at kravene for å være nemndmedlem i UNE skjerpes, og at asylsøkere sikres mer rettshjelp. Derfor vil jeg oppfordre til bred støtte for dette forslaget.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Emilie Mehl [13:02:20]: Utlendingsnemnda er klageorgan på et svært krevende saksfelt. Sakene byr ofte på vanskelige bevissspørsmål, vanskelige risikovurderinger, vanskelige rettslige tolkningsspørsmål, vanskelige avveininger og skjønsspørsmål. Med tusenvis av saker som avgjøres hvert år, vil UDI og UNE alltid bli gjenstand for kritisk oppmerksomhet, og det vil være ulike synspunkter på behandlingen og utfallet i mange av sakene. Dette er naturlig, og sånn jeg ser det, er det heller ikke noe man kommer til å kunne unngå uansett organisering. Det som er viktig for departementet, er at UDI og UNEs virksomhet sikrer en god balanse, og da særlig mellom hensynet til rettssikkerhet, tillit og effektivitet.

Det er viktig for meg å understreke at UNE og den norske utlendingsforvaltningen for øvrig holder en meget høy standard. Samtidig er både departementet og UNE opptatt av at det hele tiden må vurderes om det er tiltak som kan utvikle og forbedre saksbehandlingen. I mitt brev til komiteen har jeg vist til en rekke tiltak fra departementets side som nylig er gjennomført eller som er under ferdigstilling.

Som jeg har opplyst, tar jeg også sikte på å lyse ut et FoU-opppdrag om å gjennomgå praksis når det gjelder terskelen for nemndmøtebehandling i UNE. Forrige gang det ble foretatt en sånn type gjennomgang, var i 2008. Både departementet, UNE og brukerne har interesse av en sånn fornyet gjennomgang, bl.a. slik at vi kan vurdere om det er grunnlag for justeringer i praksis eller regelverk.

Når det gjelder de tiltakene som er foreslått i representantforslaget, viser jeg til min redegjørelse i brevet til komiteen.

Presidenten [13:04:21]: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [13:04:36]: Takk til statsråden for innlegget. Som jeg nevnte i mitt innlegg, hadde vi en interpellasjon her for en stund siden. Den handlet primært om andelen tapte saker i domstolene for UNE, og jeg stilte et spørsmål til statsråden om et forslag som Solberg-regjeringen sendte på høring i 2021, om økt bruk av muntlighet i noen saker. Da svarte statsråden:

«Dette er noe av det departementet jobber med, og som jeg blir nødt til å komme tilbake til på et senere tidspunkt.»

Jeg hører i innlegget og også i svarbrevet om dette FoU-oppdraget som er lyst ut, og som omhandler muntlighet i disse sakene. Kan statsråden si noe mer om hvordan man jobber med det forslaget som Solberg-regjeringen sendte ut på høring, om man f.eks. avventer til etter den FoU-rapporten er kommet – og om når den rapporten skal være ferdig?

Statsråd Emilie Mehl [13:05:36]: Takk for spørsmålet. Både departementet og UNE er opptatt av at vi hele tiden utvikler og tilpasser saksbehandlingen i UNE for å sikre at UNE er et solid rettssikkerhetsorgan. Bare for å ta det først: Innenfor noen saks kategorier er det bl.a. gitt en styrket rett til nemndmøte og personlig fram-møte, f.eks. saker knyttet til anførsler om konvertering og realiteten i dem.

Vi jobber fortsatt med oppfølgingen av et forslag som har vært på høring, og som gjelder en lavere terskel for nemndmøtebehandling i utvisningssaker som berører barn, og det vil sikre at vi får et regelverk i god balanse. Vi har heller ikke avsluttet oppfølgingsarbeidet etter den høringen som den forrige regjeringen satte i gang i 2021. Der holder vi bl.a. på med å slutføre noen forskriftsbestemmelser om styrket rett til nemndmøtebehandling når UNEs vedtak er funnet ugyldig av domstolen eller er blitt kritisert av Sivilombudet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:06:56]: Det er bra at statsråden seier ho vil setje i gang eit FoU-arbeid for å sjå på desse problemstillingane. Asylsøklarar er både sosialt og økonomisk vanskelegstilte, og Jussbuss fortel om mange saker som burde ha vore i retten, men som ikkje har kome dit, på grunn av økonomiske resursar.

UNE er eit domstolliknande organ, og noko av det mest grunnleggjande i domstolen er at ein får fremja saka si, og at ein får lov til å kome med spørsmål og forklaringar til påstandar. Meiner stasråden, når det er så få saker som blir behandla etter tvil i UNE og nemnd, at

grunnleggjande menneskerettar for asylsøklarar i Noreg er godt nok varetekne?

Statsråd Emilie Mehl [13:07:56]: Jeg mener at vi har et forsvarlig asylinstitutt som jeg opplever har høy tillit, og det er viktig at vi fortsetter å bevare den tilliten, både med klare regler for asyl og opphold i Norge og også med institusjoner og organer som ivaretar både det lovverket som gjelder, og hensynet til bl.a. rettssikkerhet for asylsøkere.

Jeg opplevde at spørsmålet startet med det som dreier seg om rettshjelp. Der har vi f.eks. vedtatt en vesentlig styrking av retten til fritt rettsråd i saker om utvisning som berører barn. Vi vurderer også rettshjelpområdet generelt nå, og spesielt det som gjelder asylsøkere, og det er eksempler på områder hvor man kan se på forbedringer for å styrke rettssikkerheten og asylsøkernes stilling.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:08:59]: Eg takkar for svaret, men eg vil litt tilbake til det opphavlege spørsmålet, altså om rettstryggleiken er god nok når så få får prøvd saka si i ei munnleg høyring i nemnd. Språk og det å ha evna til å forstå ikkje minst juridisk språk og dei reglane som gjeld rundt asylinstituttet når ein kjem som asylsøklar til Noreg, avgrensar dette for veldig mange. Så eg spør igjen: Meiner du verkeleg at rettstryggleiken er god nok i dagens system?

Presidenten [13:09:34]: Eg minner om at ein seier «statsråden», ikkje «du».

Statsråd Emilie Mehl [13:09:41]: Jeg mener at vi har et godt system i Norge. Siden UNE ble opprettet, har alle regjeringer ment at det er saker som byr på tvil om spørsmål som kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken, altså vesentlige tvilsspørsmål, som skal behandles i nemndmøte – sånn dagens regelverk angir. Det mener jeg gir en god balanse av forskjellige hensyn, som f.eks. tidsbruk, ressursbruk, rettssikkerhet og tillit. Det har heller ikke vært noe stortingsflertall for å endre dette.

Som jeg var inne på i mitt svar til representanten Holm Lønseth, er det bra at departementet og UNE hele tiden arbeider for å se hvordan vi kan utvikle og tilpasse saksbehandlingen i UNE, og for å bevare UNE som et solid rettssikkerhetsorgan.

Tobias Drevland Lund (R) [13:10:47]: Jeg vil også ta opp, som tidligere replikant var inne på, at det ofte er én nemndleder som ene og alene behandler klagen. Når det i § 78 i utlendingsloven fastslås at det bare er saker som «ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål» som kan avgjøres av nemndleder alene, og resultatet likevel er at kun 4,7 pst. av sakene i UNE ble behandlet i nemndmø-

te i 2022, er jeg litt tvilende til om dette faktisk stemmer eller er i henhold til den paragrafen i utlendingsloven.

Jeg lurer på hva statsråden tenker om de tallene, også sett i sammenheng med tapstallene til UNE, som tapte nesten halvparten av sakene som gikk for retten i 2022. Hvordan har hun tenkt til å gjøre noe med den problemstillingen?

Statsråd Emilie Mehl [13:11:39]: For først å ta tak i det siste som representanten var inne på, og som vi også hadde oppe her i forbindelse med en interpellasjon fra representanten Mari Holm Lønseth, var antallet saker mot UNE som ble behandlet i retten, vesentlig lavere i 2022 enn i tidligere år. Når det er så lave tall som det var i fjor, må man se det opp mot antallet saker som UNEs vedtak ble kjent ugyldig i, for det er i realiteten et tjuetalls antall vedtak. Hvis man ser på statistikken lenger tilbake i tid, er ikke dette en utvikling man har sett over mange år. Men når det er sagt, har UNE også selv tydeliggjort, bl.a. i sin årsrapport, at de jobber for å se nærmere på dette – se på hvordan det var i fjor, og om man kan trekke ut læringspunkter. Det mener jeg er bra. Vi må hele tiden se på hva vi kan lære, og eventuelt gjøre endringer for å forbedre systemet.

Presidenten [13:12:41]: Replikordskiftet er avsluttet.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [13:12:52]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og frister ved frihetsberøvelse av mindreårige) (Innst. 421 L (2022–2023), jf. Prop. 103 L (2022–2023))

Presidenten [13:12:53]: Etter ønske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil 3 replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Erlend Wiborg (FrP) [13:13:43] (ordfører for saken): Lovproposisjonen og innstillingen vi behandlar i dag, innebærer ikkje spesielt store endringer, men mer presiseringer og tydeliggjøring av gjeldende rett. Den inneheld forslag til presiseringer i regelverket knyttet til utvisning av flyktningar som utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser. Det at det er tyde-

lige lover og regler knyttet til dette, er i høy grad i både samfunnets og den enkeltes interesse, for vi må ha et effektivt system for å utvise personer som utgjør en trussel mot nasjonen og våre grunnleggende interesser.

En annen del av forslaget, som det er større politisk uenighet om, er knyttet til å endre reglene om frihetsberøvelse av mindreårige. Forslaget handlar ikkje om vesentlige endringer, men er etter flertallets syn mer en justering av fristberegninga ved pågrep av barn og en beskjeden utvidelse av tidsperioden mindreårige kan holdes frihetsberøvet i påvente av uttransportering. I stedet for dagens 24-timersregel foreslås det at endringen blir at hovedregelen skal være til dagen etter pågrep. Denne justeringen kan etter flertallets syn føre til bedre prosesser knyttet til uttransportering, men den kan også være et gode for de involverte, deriblant barna. En kan da få bedre tid til å forberede barna på konsekvensene uttransporteringen vil medføre, og på hva de vil møte på.

Dette forslaget vil etter flertallets syn være til det beste for både de involverte, myndighetene og samfunnet som helhet. Mindretallet, bestående av Sosialistisk Venstreparti og Rødt, har en annen tilnærming her, og den regner jeg med de selv vil redegjøre for.

Lene Vågslid (A) [13:16:17] (leiar i komiteen): Tusen takk til saksordføraren. Eg har ikkje mykje å leggje til, men når det gjeld merknaden frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet, viser me òg til erfaringane med at dagens 24-timersregel i nokon saker fører til hastverksprosessar som gjer det vanskeleg å vareta omsynet til barnets beste. Me er einige med regjeringa i at det kan, som saksordføraren òg nemnde, verke roande og viktig for ungane dersom det blir betre tid til samtalar og førebuing rundt det som skal skje med uttransportering. Det å gje noko meir tid, kan òg gje foreldre moglegheita til å reorientere seg og sjølv bli betre i stand til å vareta ungane i det som er ein belastande situasjon.

Ein vesentleg føresetnad for å utøve godt barnefagleg arbeid i forbindelse med uttransportering, er òg å redusere risiko for skadeleg stress og traume. Difor meiner me det vil vere ein fordel at ein kan bruke noko meir tid, og at det er ei klok endring regjeringa legg opp til her.

Mari Holm Lønseth (H) [13:17:40]: Når noen utgjør en trussel mot våre grunnleggende nasjonale interesser, er det viktig at man har mulighet til å utvise dem hvis det er nødvendig. Derfor er det bra at regjeringen fremmer dette lovforslaget, som vi også kommer til å støtte i dag.

Jeg tok ordet primært for å knytte noen kommentarer til det med uttransportering av barn. La meg starte med å si at det viktigste målet bør være å redusere bruken av tvangsretur gjennom at vi legger til rette for frivil-

lig retur. På den måten er det mindre inngripende for den enkelte og dens familie. Det at man fortsetter å drive et aktivt frivillig returarbeid overfor dem som har fått avslag på sine søknader, er viktig. At man gir god realitetsorientering på hvorfor man har fått avslag, er også viktig.

Det finnes imidlertid eksempler på at personer motsetter seg å etterleve det som er lovlig fattede vedtak om å forlate landet og returnere frivillig. Da kan det også være nødvendig i enkelte tilfeller å benytte seg av tvangsretur. Skal det gjennomføres med barn, må det gjennomføres på en måte som tar hensyn til at det er barn som skal returneres. Dagens regelverk, hvor det løper en frist på 24 timer fra pågrepelse til uttransport, kan sann sett være krevende. Det kan føre til at den enkelte familie som f.eks. er pågrepet tidlig på morgenen dag én, må i et svært stort hastverk tidlig på morgenen dag to bli uttransportert, framfor at man har muligheten til å ha bedre tid til f.eks. samtaler og realitetsorientering, som også i praksis vil være til barnets beste. Vi ser at regjeringen har gjort vurderinger knyttet til nettopp barnets beste i proposisjonen.

Tobias Drevland Lund (R) [13:19:40]: Rødt og SV er i mindretall i komiteen i denne saken, og vi kan ikke støtte forslaget om endring i utlendingsloven slik det foreligger nå. Rødt kommer heller aldri til å gi sin støtte til et forslag som vil gjøre det lovlig å internere barn.

Flertallet i komiteen skriver i sine merknader at forslaget inneholder en endring i fristberegningen ved pågrepelse av barn, og at «dette vil innebære en beskjeden utvidelse av tidsperioden en mindreårig kan holdes frihetsberøvet etter pågrepelse i forbindelse med gjennomføring av uttransportering». Det er veldig interessant å høre at flertallet mener at det er til barnets beste å tillate at man skal internere barn lenger.

Slik det er i dag, kan en mindreårig holdes frihetsberøvet etter pågrepelse i forbindelse med gjennomføring av uttransportering i inntil 24 timer. Den endrede ordlyden som er foreslått som erstatning, er at barn som hovedregel «ikke skal holdes lenger enn til dagen etter pågripelsen». Flertallet må gjerne kalle dette «en beskjeden utvidelse av tidsperioden en mindreårig kan holdes frihetsberøvet», men vær nå i det minste ærlig om hva det er vi snakker om her. Vi snakker fremdeles om å internere barn.

FNs høykommissær for flyktninger er klinkende klar i sin beskjed: Barn bør ikke holdes i varetekt for innvandringsrelaterte formål, uavhengig av deres juridiske status, migrasjonsstatus eller foreldrenes status. Internering er aldri til barnets beste.

Selv om regjeringen legger barnefaglig kompetanse og barnas beste til grunn i sitt forslag, vil jeg også bemer-

ke at det i høringsinnspillene til forslaget ikke er barnefaglig enighet om internering i mer enn 24 timer faktisk er til barnas beste.

Når Barneombudet, NOAS, Norges institutt for menneskerettigheter og Redd Barna peker på at det trengs grundigere og bredere vurderinger av hva som er til barnas beste, mener jeg det er verdt å lytte til det. Derfor stemmer Rødt i dag mot forslaget fra regjeringen om endringer i utlendingsloven, og jeg skulle ønske at flere gjorde det samme.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [13:22:03]: For Venstre er det viktig at barnets beste ligger til grunn for vurderinger som gjøres av utlendingsmyndighetene når det gjelder behandling av familier der barn er involvert.

Barn er ikke ansvarlig for sine foreldres handlinger og skal derfor ikke stå til ansvar for dem. Derfor deler Venstre FNs høykommissær for flyktningers vurdering om at ingen barn skal berøves sin frihet av innvandringsregulerende hensyn, fordi varetekt aldri er til barnets beste.

Regjeringen begrunner sitt forslag med at det skal legges til rette for at utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse kan gjennomføres på en bedre måte enn i dag. Forslaget innebærer likevel at familier kan bli satt i varetekt lenger enn 24 timer, som er dagens minstegrense.

Venstre støtter intensjonen om å gi barn og familier deres lenger tid til å prosessere utvisningen, og at utvisningene blir gjennomført på en bedre måte enn i dag, men vi kan ikke støtte regjeringens forslag om å utvide tiden barna kan være i varetekt.

Regjeringen burde heller ha igangsatt et arbeid med å finne ut hvordan utvisninger kan gjennomføres på en måte som bedre ivaretar hensynet til barnets beste, og samtidig ivaretar grunnleggende rettigheter og hindrer bruk av frihetsberøvelse av barn.

Forslaget til regjeringen fikk ikke bred støtte i høringen, og flere organisasjoner – bl.a. Barneombudet og NOAS – tok til orde mot løsningen. Også Norges institusjon for menneskerettigheter og Redd Barna har pekt på at regjeringen her burde ha sett på andre løsninger. Venstre deler disse synene.

Venstre slutter seg til de øvrige forslagene i proposisjonen, som i hovedsak er presiseringer av gjeldende rett, og som knytter seg til personer som utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser. Venstre stemmer altså for proposisjonens forslag til endringer, med unntak av endringene som er foreslått i § 106 c tredje ledd.

Statsråd Emilie Mehl [13:24:16]: Jeg er glad for at et flertall har gitt støtte til forslagene om klargjøring av

reglene om utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser.

Når det gjelder forslaget om endring i fristene ved frihetsberøvelse av mindreårige, legger dagens regler føringer om at politiet skal følge stramme klokkeslettfrister i forbindelse med uttransportering. Det er uheldig at dette kan føre til en hastverkspreget prosess som kan skape unødvendige belastninger for barna, som ofte er i en sårbar situasjon. For barna kan det både virke beroligende og ha stor verdi at det blir gitt tid til samtaler og forberedelse på hva som skal skje i tilknytning til uttransporteringen. Det betyr at noe mer tidsbruk også kan gi foreldrene mulighet til å reorientere seg. Slik sett kan de også bli bedre i stand til å ivareta barna på en god måte under prosessen.

Det må tas høyde for at i noen tilfeller kan den beste løsningen være at familien holdes lenger enn til dagen etter pågripelsen. I de tilfellene må det i så fall innhentes en kjennelse fra retten, som vil vurdere politiets oppfatning av hva som er barnas beste.

Jeg vil understreke at det i praksis er svært sjelden det faktisk er aktuelt å holde en barnefamilie lenger enn til dagen etter pågripelsen. I 2022 var det ingen barn som ble holdt lenger enn et døgn på Haraldvangen.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at det 16. mai i år ble publisert en rapport fra Europakommisjonen om status for Schengen, og at familieenheten på Haraldvangen gledelig nok i den forbindelse ble trukket fram som et eksempel på beste praksis. I vedlegg til rapporten pekes det på at prosedyrene, opplæring av personell samt utformingen og regimet på Haraldvangen bidrar til å dempe stress og traumer for mindreårige i returprosessen – helt i samsvar med det departementet har lagt til grunn for sine vurderinger og lovendringsforslaget.

Formålet med det forslaget som er framsatt om endring i regler om frihetsberøvelse, er at vi i enda større grad enn i dag skal kunne ta hensyn til barnets beste i den vanskelige prosessen som en tvangsretur innebærer. Jeg er glad for at det ligger an til at et flertall i komiteen vil støtte forslaget.

Presidenten [13:26:52]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [13:27:00]

Innstilling fra justiskomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Baneheia-utvalget) (Innst. 362 L (2022–2023), jf. Prop. 98 L (2022–2023))

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:27:45] (komiteens leder og ordfører for saken): Stortinget er i dag invitert til å ta stilling til en proposisjon fremmet av regjeringen, med forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker – Baneheia-utvalget. Dette utvalget ble oppnevnt av regjeringen 10. februar i år.

Formålet med granskningen er å finne årsaken til at Viggo Kristiansen ble uriktig dømt, kartlegge hvorfor hans begjæring om gjenåpning først ble tatt til følge etter lang tid og etter gjentatte begjæringer, samt identifisere eventuelle læringspunkter for å redusere risiko for uriktig domfellelse i fremtiden og sikre et godt gjenopningsinstitutt. Loven skal gi utvalget tilgang til informasjon som er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver på en best mulig måte. I så måte inneholder forslaget regler om adgang til å gi opplysninger til utvalget, utvalgets taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger for utvalget samt forbud mot at opplysninger utvalget mottar, kan brukes som bevis i senere straffesaker. Det er en enstemmig komité som slutter seg til proposisjonen og forslagene som er fremsatt av regjeringen.

La meg legge til: Denne saken har på mange måter rystet hele Justis-Norge. Det er viktig at vi har en grundig og god gjennomgang i etterkant av saken – som statsråden selv har påpekt – for å få de læringspunktene man trenger for kanskje å gjøre systemet enda bedre med tanke på fremtiden. Som nasjon lever vi ikke særlig godt med den typen saker som denne til Viggo Kristiansen har vært et eksempel på.

Som sagt: En enstemmig komité slutter seg til proposisjonen.

Presidenten [13:30:29]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [13:30:34]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i angrevertloven (pengespill) (Innst. 355 L (2022–2023), jf. Prop. 53 L (2022–2023))

Presidenten [13:30:51]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 14 [13:30:58]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i gravplassloven m.m. (digitalisering av gravferdsmeldinga og behandling av personopplysningar) (Innst. 356 L (2022–2023), jf. Prop. 55 L (2022–2023))

Ragnhild Male Hartviksen (A) [13:31:35] (ordfører for saken): Den saken vi nå skal behandle, gjelder endringer i gravplassloven – endringer som i hovedsak omhandler digitalisering av selve gravferdsmeldingen og behandling av personopplysninger.

Som saksordfører vil jeg innledningsvis få benytte anledningen til å takke for en god behandling av saken i komiteen. Saken har, i tillegg til proposisjonen fra Barne- og familiedepartementet, vært belyst ved at komiteen sendte den på skriftlig høring, noe som resulterte i to skriftlige innspill. Samlet bidro dette til å gi oss som komité en god mulighet til behandling.

De endringene vi i komiteen i dag samlet innstiller på, er først å støtte forslaget om å digitalisere selve gravferdsmeldingen. Med dette menes at man går fra papir og over til muligheten for å kunne registrere digitalt – i ro og mak, der det passer, og med dem man trenger rundt seg.

Selv om samfunnet ellers har kommet langt i digitaliseringen, har vi på dette området ligget litt etter. Brukerundersøkelser viser at mange etterlatte dessverre opplever selve prosessen rundt dødsfall som både krevende og uoversiktlig. Vi i komiteen imøtekommer dermed at man nå digitaliserer gravferdsmeldingen for å tilrettelegge for både mer effektive og mer brukervennlige digitale prosesser og tjenester ved gjennomføring av gravferd.

I tillegg foreslås det to andre endringer i gravplassloven. Den første presiserer at det nå bare er kirkelige gravplassmyndigheter som kan fremme budsjettforslag for kommunen. Den andre endringen innebærer at fristen for kremasjon blir satt slik at de etterlatte har like lang tid til å holde gravferdsseremoni ved kremasjon som ved kistegravlegging. En samlet komité støtter begge.

Når det gjelder de to skriftlige innspillene komiteen har mottatt, vil jeg avslutningsvis spesielt trekke fram det felles høringsinnspillet fra KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter og Kirkerådet. Dette innspillet beskriver at det har vært komplisert å utforme en egen samboerdefinisjon i gravplassloven. Vi i komiteen vil understreke at dette er noe vi tar på alvor, og vurderer at det er behov for en legaldefinisjon på dette området, da problemstillingen antas å øke i omfang. Vi ser at mange yngre i økende grad velger samboerskap og ikke giftermål. Vi imøteser dermed en utredning av en legaldefinisjon på dette området, slik at også samboere, i likhet med gifte, på sikt kan finne seg ivaretatt av regelverket hvis de opplever å miste sin kjære.

Med denne bakgrunnen vil jeg vise til proposisjonen og håpe at Stortinget i dag vedtar de anbefalte vedtak om endringer i gravplassloven.

Presidenten [13:34:28]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 14.

Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil saken nr. 15 og 16 bli behandla under eitt.

Sak nr. 15 [13:34:41]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/2161 (Innst. 439 S (2022–2023), jf. Prop. 50 LS (2022–2023))

Sak nr. 16 [13:35:02]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i markedsføringsloven og angrerettloven mv. (gjennomføring av moderniseringsdirektivet) (Innst. 438 L (2022–2023), jf. Prop. 50 LS (2022–2023))

Grunde Almeland (V) [13:35:31] (komiteens leder og ordfører for sakene): Jeg vil starte med å takke komiteen for et godt samarbeid i saken.

Vi skal i dag behandle to innstillinger, den første er samtykke til innlemmelse i EØS-avtalen av moderniseringsdirektivet, og den neste handler om selve gjennomføringen i norsk rett av dette direktivet.

Det er en samlet komité som står bak innstillingene, både anbefalingen om å samtykke til godkjenning og selve gjennomføringen.

Komiteen har åpnet for skriftlig høring i saken, og da fristen for de skriftlige innspillene var gått ut, var det ikke kommet noen. Det har riktignok i ettertid kommet noen henvendelser om enkeltpunkter, som jeg så vidt skal komme inn på etter hvert.

Endringene som dette direktivet legger opp til, er i det store og hele ganske gode nyheter for norske forbrukere, og det er en samlet komité som gleder seg over flere av dem. Jeg regner med at også statsråden skal redegjøre litt nærmere for noen av endringene, men jeg vil kort nevne noen som vi i komiteen har bitt oss særlig merke i.

For det første innføres det en rekke nye muligheter for sanksjoner, både når det gjelder tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, som også er rettet mot de aktørene som ikke følger de prinsippene som dette regelverket legger opp til. Det er godt at det finnes metoder for å håndheve de reglene som vi her setter.

Når det gjelder dørsalg og salgsutflukter, blir det nå en åpning for at alle kan reservere seg mot å få selgere på døren. Den løsningen man har valgt, er at man kan sette et klistremerke på døren sin og sørge for at dørselgere rett og slett ikke har lov til å ringe på for å selge produktene.

Det har kommet noen innspill om dette er riktig måte å gjøre det på, og det merker komiteen seg. Jeg tenker at vi bør diskutere om dette er riktig måte å gjøre det på etter hvert som vi får erfaring med hvordan regelverket praktiseres, og om det finnes andre måter, bl.a. om man skulle hatt den type register som man har diskutert flere steder. Det har altså komiteen valgt å komme tilbake til.

Det er også kommet regler som går på salgsmarkedsføring. Det går på at alle forbrukere skal få vite førpris når næringsdrivende markedsfører varen som nedsatt. Det vil si at står det på gaten at varen er på salg, må man vite hva den er nedsatt fra. Det er en viktig tydeliggjøring.

Det er også tatt inn noen flere regler. Jeg velger å nevne helt kort til slutt at det bl.a. kommer et forbud mot identisk markedsføring av et produkt i ulike land når produktet i realiteten har store forskjeller. Det vil si at om produkt som går under samme navn i forskjellige europeiske land, reelt sett er forskjellige produkt, kan man ikke late som om det er det samme produktet. Det skal altså være lettere for oss som handler på nett, å vite at det man bestiller, faktisk er det man bestiller.

Helt til slutt er det verdt å nevne at når man går på nettet og ser omtaler av produkt, kommer det nå en plikt for det nettstedet til å verifisere disse omtalene. Det vil altså si at man kan være sikker på at de som har skrevet at dette produktet er tipp topp, eller kanskje ikke så bra, er faktiske, reelle personer, og ikke noen som er ansett og betalt av det nettstedet.

Dette var i hvert fall noen av de gledelige endringene som kommer med dette direktivet, og så regner jeg med at vi skal diskutere mer om dette også senere.

Statsråd Kjersti Toppe [13:40:13]: Regjeringa har lagt fram forslag til endringar i marknadsføringslova og angrerettlova mv. I proposisjonen føreslår vi lovendringar for å gjennomføra moderniseringsdirektivet i norsk rett, samt at Stortinget gir sitt samtykke til innlemming av direktivet i EØS-avtalen.

Komitéleiaren, representanten Grunde Almeland, hadde ei veldig bra utgreiing i innlegget sitt av kva som er hovudpunkta i denne saka. Eg har for så vidt ikkje noko behov for å greia ytterlegare ut om det, men eg kan koma inn på nokre ting.

Det som er overordna her, er formålet i moderniseringsdirektivet, nemleg å oppdatera og styrkja forbrukarvernet og gi forbrukarane fleire rettar, spesielt på det digitale området. Det er veldig viktig. I tillegg skal ein no kunna styrkja sanksjonane ved brot på dei felles europeiske forbrukarvernreglane, og det er òg eit veldig viktig formål at vi no gir forbrukarane nye rettar, samtidig som at sanksjoneringa og handhevinga vert meir effektiv.

Lovendringane følgjer direktivet, og det er altså ei nødvendig forbetring og oppdatering av forbrukarvernet. Det er veldig gledeleg.

Komitéleiaren har vore inne på dette med øvre ramme for lovbrotsgebyr, som no skal kunna vera på 4 pst. av årsumsetninga, eller på 25 mill. kr – alt etter kva som er det høgaste beløpet – og det betyr eigentleg ei ganske betydeleg auking av desse gebyra. Målet er ikkje at fleire skal få auka gebyr, men at det skal vera – på ein måte – avskrekkande å bryta reglane og vernet til forbrukarane. Dette er òg veldig viktig for forbrukarane.

Komitéleiaren har òg vore inne på dette med dørsal. Eg vil tru det er mange som kjenner seg igjen i at her har det ikkje vore godt nok regulert til i dag. Når det gjeld f.eks. forbodet mot dørsal på visse tidspunkt og i helgene, vil eg presisera at det er unntak for frivillige organisasjonar, og eg vil understreka, òg herifrå, at det er det tatt omsyn til. Det er òg f.eks. føreslått betalingsutsetjing på 14 dagar ved uoppmoda dørsal der avtalen overstig 1 500 kr.

Så det er mange gode forslag som følgjer av innlemming av direktivet, som eigentleg er i tråd med det som vi har jobba med, og som no vert harmonisert med EU-regelverket. I denne saka meiner eg det er veldig positivt.

Eg har eigentleg ikkje noko meir å tilføya, for eg opplever at komitéleiaren har gått gjennom det som eg elles hadde tenkt å seia i innlegget mitt.

Presidenten [13:43:40]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 15 og 16.

Sak nr. 17 [13:43:41]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven m.m. (formidling av opplysninger, meldinger om ufødte barn, politiattest) (Innst. 444 L (2022–2023), jf. Prop. 64 L (2022–2023))

Ragnhild Male Hartviksen (A) [13:44:16] (ordfører for saken): Aller først vil jeg få lov til å si at det er gjort en feil i den innstillingen som foreligger, så det er trykket en ny beriktiget innstilling nå. Jeg vil be alle om å få en kopi av den.

Vi skal nå behandle endringer i barnevernsloven på områdene formidling av opplysninger, meldinger om ufødte barn og politiattest. Det er en samlet komité som i dag legger fram denne innstillingen, så jeg ønsker innledningsvis å benytte anledningen til å takke for en god behandling i komiteen.

Barn og unge som mottar tjenester fra barnevernet, er noen av de mest sårbare i vårt samfunn. Spesielt gjelder dette barn og unge som er i familier som mottar tiltak som er mer inngripende enn frivillige tiltak. Det er derfor prekärt at man sikrer at disse barna ikke utsettes

for ytterligere svikt ved flytting, noe som styrkes av at mange av disse familiene flytter mer enn gjennomsnittet. Barn og unge som mottar hjelp fra barnevernet, må ikke oppleve å miste denne eller å måtte starte helt på nytt med utredning og utprøving av tiltak bare fordi foreldrene flytter mellom kommuner. Vi i komiteen er derfor glade for, og vi ser det som både viktig og riktig, at man nå lovfester en bestemmelse som presiserer barnevernstjenestens plikt til å varsle barnevernet i ny kommune når en familie som mottar tiltak utover frivillige tiltak, flytter.

Videre gjøres det to endringer i saken. Den første av disse to gjelder at man har jobbet for å finne en løsning på et område der det har rådet usikkerhet i kommunene. Usikkerheten har vært knyttet til registrering og lagring av meldinger og opplysninger om gravide og ufødte barn. Vi i komiteen ser derfor positivt på og stiller oss bak departementets forslag om å presisere adgangen til å behandle nødvendige personopplysninger i slike saker. Vi tenker at løsningen som nå foreligger, ivaretar ulike perspektiver i saken, samtidig som forslaget ikke utvider barnevernets ansvar for det ufødte liv utover dagens praksis, og at man ved samtykke fra den gravide moren kan opprette en undersøkelsessak.

Den siste endringen vi skal behandle i dag, gjelder politiattest. Jeg vil først understreke at politiattest er et svært viktig hjelpemiddel for å beskytte barn og sikre at barn og unge som mottar tjenester, får det av personer som både er egnet til å ivareta dem og kan beskytte dem mot overgrep. Jeg er derfor glad for at komiteen samlet støtter departementets forslag om å utvide dette ansvaret ved å presisere at også eiere av private barnevernsinstitusjoner skal framlegge en gyldig politiattest.

Om komiteens tilråding på disse tre – alle viktige – områdene, som fremmes av en samlet komité, vil jeg som ordfører for saken, på vegne av komiteen, si at jeg råder alle til å stemme for disse endringene i dag.

Statsråd Kjersti Toppe [13:47:37]: Eg er glad for at Stortinget i dag skal behandle denne lovproposisjonen om endringer i barnevernslova. Barnevernet har eit ansvar for at barn som lever under forhold som kan skada helsa og utviklinga deira, får nødvendig hjelp, omsorg og vern til rett tid. Proposisjonen inneheld tre forslag for å styrkja rettssikkerheita til barn i barnevernet, som saksordføraren har gjort greie for.

For det fyrste har proposisjonen eit forslag til ny varslingsplikt mellom barnevernstenester i dei ulike kommunane. Barnevernstenestene er ein del av ein felles etat med særskilt og felles ansvar for barn i utsette livs- og omsorgssituasjonar. Hovudføremålet er å sikra informasjonsflyt mellom barnevernstenester. Dersom barnevernstenesta i ein kommune sit med opplysningar

som barnevernstenesta i ein annan kommune treng, er det viktig at dette vert vidareformidla til den nye barnevernstenesta. Forslaget følgjer opp eit punkt i Hurdalsplattforma om at regjeringa vil «sikre at informasjon om utsette barn blir overført mellom barnevernet ved flytting mellom kommunar».

Det har vorte avdekt svikt ved at barnevernstenestene sjølv i alvorlege tilfelle ikkje har varsla vidare. Barnevernstenesta får no ei klar plikt i lov til å senda melding til ei anna barnevernsteneste dersom det er grunn til å undersøkje om barnet har behov for meir inngripande tiltak enn frivillige hjelpetiltak. Eg meiner dette er ei viktig styrking av barns rett til vern.

Vidare føreslår vi at ei anledning til å behandla nødvendige personopplysningar om gravide og ufødde barn vert presisert i lov. Forslaget skal bidra til at barnevernstenestene vert tryggare på korleis dei kan følgja opp meldingar om gravide og ufødde barn. Forslaget utvidar ikkje ansvaret til barnevernet for det ufødde barnet utover dagens praksis. Det er viktig å understreka. Barnevernstenesta vil framleis vera avhengig av samtykke frå den gravide kvinna sjølv for å opna ei undersøkings sak og for å setja i verk tiltak.

Lovproposisjonen inneheld vidare føresegn som presiserer i barnevernslova at eigar av privat barnevernsinstitusjon skal leggja fram politiattest. Dette kravet står òg i dag i forskrift, men eg meiner det er behov for ei tydelegare forankring av kravet i lov. Kravet om politiattest er eit viktig verkemiddel for å førebyggja overgrep mot barn, og for å bidra til at mindreårige vert tatt hand om av skikka personar.

Med desse endringane som forhåpentlegvis vert vedtatt i dag, meiner eg vi styrkjer rettssikkerheita og bidreg til betre beskyttelse av dei mest sårbare barna. Dette er eit av mange tiltak for å forbetra barnevernet vårt.

Presidenten [13:50:33]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 17.

Sak nr. 18 [13:50:41]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest) (Innst. 400 L (2022–2023), jf. Prop. 79 L (2022–2023))

Presidenten [13:50:53]: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får også ei tale tid på inntil 3 minutt.

Margrethe Haarr (Sp) [13:51:27] (ordfører for saken): Tiltak for å forebygge og hindre at barn og unge blir utsatt for vold og overgrep, er et område jeg med sikkerhet kan si at hele komiteen er opptatt av. At noen blir utsatt for vold eller overgrep, angår oss alle, fordi vi vet at det vil begrense den enkeltes liv og ikke minst muligheter til å nå sine mål og drømmer. Vi ønsker alle sammen å legge til rette for at barn og unge skal ha en trygg oppvekst, både i sitt eget hjem, på fritiden, i skolen og barnehagen og i møte med andre instanser.

Det å stille krav om politiattest til ulike grupper som omgås barn og unge, er et viktig virkemiddel for å kunne forebygge vold og overgrep mot barn og unge. Men vi må også huske på at det ikke er en garanti alene for at det ikke vil forekomme overgrep, og det er nødvendig at det også jobbes på andre måter for å beskytte barn og unge.

Under behandlingen av opptrappingsplanen mot vold og overgrep i 2017 vedtok Stortinget et anmodningsvedtak der Stortinget ba regjeringen vurdere behovet for å kreve politiattest for yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen. Denne proposisjonen er en oppfølging av det vedtaket. Det må være lov til å si at det har tatt tid. Jeg er likevel glad for at vi nå har saken til behandling, og at politiattest kreves for nye grupper.

Det har vært gjennomført et grundig arbeid med anmodningsvedtaket, som bygger på en anbefaling fra en arbeidsgruppe på tvers av flere departementer. Det bør også nevnes at det er foreslått endringer som ikke omfattes av denne proposisjonen.

Denne proposisjonen innfører krav om barneomsorgsattest for nye grupper, der det ikke foreligger hjemmel til å kreve det i dag. Barneomsorgsattest er en avgrenset politiattest som anvendes for personer som har ansvar for eller utfører oppgaver overfor mindreårige. Proposisjonen foreslår derfor flere endringer i flere forskjellige lover for å innføre krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet og familiekontorene som skal utføre oppgaver som forutsetter et ansvar- eller og tillitsforhold, for sakkyndige som oppnevnes av det offentlige i saker etter barnevernsloven og barneloven, samt representanter for barnet som oppnevnes i saker etter barneloven, og for eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven.

Hensikten med endringene er å forebygge vold og overgrep mot barn, men som tidligere nevnt må det også jobbes på andre områder. Regjeringen skal etter planen legge fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner i løpet av året. Der vil vi kunne se på ytterligere tiltak for å forebygge og hindre vold og overgrep.

Til slutt vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid. Det er en samlet komité som stiller seg bak innstil-

lingen om at det innføres krav om barneomsorgsattest for de tidligere nevnte gruppene.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [13:54:28]: Det er en viktig sak vi nå skal diskutere: barn og unges sikkerhet og hvordan vi som samfunn best kan ivareta denne viktige samfunnsoppgaven.

Å ivareta sikkerheten for barn og unge er et område av stor viktighet for regjeringspartiene. Her må vi både alltid gjøre så godt vi kan og likevel alltid være på utkikk etter områder vi kan forbedre. I dag er vi så heldige at vi får debattere et av disse områdene vi kan forbedre, med mål om å kunne forebygge ytterligere vold og overgrep mot barn og unge i Norge. Dagens debatt går ut på å innføre et krav om barneomsorgsattest for nye grupper der det ikke foreligger hjemmel til å kreve barneomsorgsattest i dag.

Barneomsorgsattester skal vi snakke varmt om. Jeg vil derfor bruke litt tid på hva en barneomsorgsattest er. På Helsedirektoratets side blir en barneomsorgsattest forklart som «en politiattest for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige». Videre forklares det at det på en barneomsorgsattest skal anmerkes om personen som skal utføre oppgaven, er

«siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av flere straffebestemmelser som for eksempel seksualforbrytelser mot barn og voksne, drap, narkotikaforbrytelser og grov volds- og ranskriminalitet».

Alt dette er svært alvorlige hendelser, og det kan ikke stilles spørsmål ved hvorvidt det er viktig å ha slike perspektiver avklart vedrørende personer som skal ivareta oppgaver og tjenester overfor mindreårige. Vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet er derfor svært positive til den utvidelsen av yrkesgrupper som nå innføres. Forslaget som vi skal behandle, omhandler nemlig at det innføres krav om barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet og familievernkontorene, og for sakkyndige som oppnevnes av det offentlige i saker etter barnevernsloven og barneloven, representanter som oppnevnes for barnet i saker etter barneloven, og eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven. Alle disse er grupper der det ikke foreligger hjemmel til å kreve barneomsorgsattest i dag.

Så tilbake til områdene vi skal arbeide videre med: Det har i løpet av behandlingen kommet innspill om ytterligere å utvide ordningen, slik at alle som skal omgås barn, blir omfattet av den. Ansatte i svømme- og badeanlegg nevnes spesielt i høringsinnspillene. Vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil følge dette nærmere og er forventningsfulle til opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, som regjeringen skal legge fram nå i 2023.

Samtidig som vi er opptatt av å forbedre ordninger som sikrer barn, må vi understreke at ordninger som barneomsorgsattester ikke alene er en garanti mot at det kan forekomme overgrep mot barn.

Tage Pettersen (H) [13:57:44]: At dette er et viktig arbeid, blir bekreftet av at det er en samlet komité som støtter opp om proposisjonen, som innebærer at det nå innføres krav om barneomsorgsattest for nye grupper, for å forebygge vold og overgrep mot mindreårige. Samtidig viser denne saken oss to tydelige utfordringer. Det ene er at det etter hvert er et lappeteppes av hjemler til å innhente barneomsorgsattester, både i politiregisterforskriften og i ulik særlovgivning. Det andre er at det tar tid å få til etterspurte endringer.

Innen helse- og omsorgstjenesten er det hjemler for dem som skal yte spesialisthelsetjenester og tannhelsetjenester til barn. I utdanningssektoren må de som skal ansettes fast eller midlertidig i barnehage og skole, legge fram barneomsorgsattest, og det samme gjelder de som skal ansettes i kommunal musikk- og kulturskole, skolefritidsordning eller i leksehjelp gjennom kommunens tilbud. Tros- og livssynssamfunn kan kreve barneomsorgsattest av personer som skal ha omsorg for eller utføre oppgaver overfor mindreårige, og barnevernsloven regulerer hvilke persongrupper innen barnevernet hvor det er krav til framleggelse av politiattest. Dette omfatter bl.a. ansatte i institusjon, tillitspersoner, talspersoner, personer som utøver tilsyn med barn i fosterhjem, og personer hos statsforvalteren som fører tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner. Fosterforeldre omfattes av politiregisterloven. I den samme loven er det på en rekke områder åpnet for å innhente barneomsorgsattest for personer som ansettes eller utfører oppgaver overfor mindreårige som deltar i fritidsaktiviteter.

Denne opplistingen viser bare litt av det lappeteppet vi må forholde oss til i dag. For mange der ute er det en tilnærmet umulig oppgave, og derfor er det avgjørende å få til en helhetlig gjennomgang på dette feltet. Derfor fremmer vi i dag tre forslag for å tydeliggjøre noe av dette behovet. Det handler om å be regjeringen legge fram endringer slik at det kan kreves politiattest fra ansatte ved kommunale idrettsanlegg, at regjeringen kommer tilbake med en sak slik at det blir mulig for frivillige lag og organisasjoner å få til en bedre politiattestordning, i tråd med det behovet frivilligheten selv har signalisert, og at det snarest legges fram forslag til en endring, slik at det kan kreves oppdatert politiattest også for dem som jobber med barn og unge i private virksomheter.

Som flere har sagt før meg, er det til slutt viktig å understreke at en barneomsorgsattest alene ikke er en garanti for at det ikke vil forekomme overgrep mot barn. Derfor er det selvfølgelig nødvendig at vi også jobber på

en rekke andre områder for å beskytte barn og unge mot overgrep.

Jeg tar opp de forslagene Høyre er med på.

Presidenten [14:00:21]: Då har representanten Tage Pettersen teke opp dei forslaga han refererte til.

Silje Hjemdal (FrP) [14:00:40]: Jeg er veldig glad for at vi behandler denne saken i dag, og jeg synes det er flott at vi i komiteen av og til kan enes om gode saker som skal beskytte barn. Fremskrittspartiet har imidlertid gjennom ganske så mange år vært klart på at det er hull som bør tettes i lovverket.

Nå er det snart fire år siden den forrige regjeringen ønsket høringsinnspill og synspunkter på om det var behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest eller foreta endringer i eksisterende hjemler for personer som er i kontakt med nettopp mindreårige. Formålet var å forebygge overgrep mot mindreårige. Fire år er ganske lang tid, så både jeg og Fremskrittspartiet er ganske utålmodige. Det kan man se på antall forslag vi har hatt her i salen, men også på spørsmål til ulike statsråder. Dessverre får vi ingen gode forsikringer om at det er framdrift på dette – og som sagt: fire år.

Jeg og Fremskrittspartiet mener det er uforståelig at private aktører ikke har anledning til å innhente politiattester for å beskytte barn mot seksuelle overgrep, slik den organiserte idretten kan. Dette var noe som bl.a. Virke støttet oss i den gang og garantert gjør ennå. Det blir lite grann spesielt når man i sist sak trakk fram at dette er viktig innen f.eks. det private barnevernet. Selvfølgelig er det viktig at private også har mulighet til dette i andre saker, for det er uforståelig at det offentlige skal holde tilbake informasjon som sikrer barn mot seksuelle overgrep. Jeg klarer ikke helt å se hvorfor man skal skille mellom offentlige, private og frivillige aktører på denne måten. Det kan være lekeland, svømmehaller, badeland, butikker eller treningssentre som tilbyr barnepass. For Fremskrittspartiet er det viktigste at ungene våre er trygge.

Vi er helt enige i at politiattest ikke løser alt, men det at man får en justering av regelverket, kan være med på å forebygge ganske mye. Jeg synes derfor det er litt trist – når vi er enige om en del av de andre endringene – at det bare er Høyre som står sammen med Fremskrittspartiet om forslagene. Jeg hadde håpet at vi også kunne være enige om de forslagene som vi har lagt fram her, og synes det er litt trist at det ser ut som at prosessen kommer til å dra enda lenger ut i tid.

Grunde Almeland (V) [14:03:57] (komiteens leder): Jeg vil starte med å si at arbeidet med å forhindre vold og overgrep mot barn er et ganske stort og omfattende arbeid, men det er også et ganske stort ansvar for oss

som sitter på Stortinget og for regjeringen, som utøver politikk. Allerede i vår grunnlov, og også i barnekonvensjonen som Norge har tilsluttet seg, framgår denne forpliktelsen ganske tydelig; barn har et selvstendig og forsterket integritetsvern som skal pålegge også myndigheter å ta nødvendige grep for å sikre at barn og unge ikke utsettes for nettopp vold og overgrep. Grunnen til at jeg begynner med å si nettopp dette, er at det er en viktig påminnelse for oss alle at når vi går inn i det arbeidet som dette dokumentet bare er en veldig liten del av, må vi tenke mye større enn bare det som går på f.eks. barneomsorgsattester.

Jeg er glad for at vi har fått en enighet i denne saken, og at vi nå får gjennomført disse endringene i loven, slik at også nye grupper blir inkludert. Det er viktig å minne om at attestene i seg selv ikke er noe absolutt vern. Det vernet får man gjennom et mer systematisk arbeid. Men som sagt er jeg glad for at vi nå åpner opp for noen flere grupper.

Jeg vil glede representanten Hjemdal med å si at Venstre kommer til å stemme for forslagene nr. 2 og 3, men imot forslag nr. 1. En kort redegjørelse for det: Jeg vil støtte meg på det som representanten Tage Pettersen sa om det lappetepeveldet som vi egentlig står overfor her. Jeg opplever at forslag nr. 2 ivaretar veldig godt og er en bestilling på hvordan man skal klare å få ryddet opp i en del av dette, som Venstre er helt klar på at hadde vært veldig nyttig. Jeg håper at det i det videre arbeidet med bl.a. barneloven kan bidra til at det blir mer oversiktlig for alle aktørene som skal forholde seg til dette.

Jeg håper også at statsråden kan si noe mer om hvordan dette arbeidet kommer til å bli fulgt opp i barneloven, som nå er under behandling i regjeringen, for jeg opplever kanskje at grunnen til at en del blir avvist her, er at man peker på prosesser som kommer. Da er det er i hvert fall nyttig i denne sammenhengen å si noe om hva Stortinget kan forvente seg.

Statsråd Kjersti Toppe [14:07:02]: Krav om politiattest er viktig for å førebyggja vald og overgrep mot barn og unge og for å bidra til å auka tilliten til at mindreråriga vert tatt hand om på ein god måte og av skikka personar. Eg er difor glad for at Stortinget sluttar seg til departementets forslag om nye lovendingar, og at det altså ligg an til fleirtal for desse lovendingane i dag.

Politiattestordninga ligg under ansvarsområdet til Justis- og beredskapsdepartementet. Spørsmålet om ein skal innføra nye heimlar om krav til politiattest på eit område, høyrer likevel under det departementet som har ansvaret for det aktuelle livsområdet. Dei forslaga som regjeringa no legg fram, gjeld krav om barneomsorgsattest for tilsette ved Barneombodet, familievernkontora, sakkunnige som vert utnemnde av det offentlege i saker etter barnevernslova og barnelova, re-

presentantar for barnet i saker for domstolen etter barnelova og eksterne meklarar etter barnelova og ekte-skapslova. Ein har ikkje heimel for å krevja barneomsorgsattest for desse gruppene i dag, trass i at dei alle kan hamna i situasjonar der dei har åleine-samtalar med barnet. No tettar vi desse hola i regelverket.

Forslaget byggjer vidare på rapporten til den interdepartementale arbeidsgruppa som mitt departement leia i 2018 og 2019. Dei fleste av forslaga i rapporten er følgde opp i dag, og det vert arbeidd med dei resterande forslaga i dei departementa det gjeld. Dette omfattar bl.a. å endra heimlar som i dag gir anledning til å innhenta barneomsorgsattest, til å gi ei plikt til å krevja det.

Det skjer òg anna arbeid på politiattestfeltet. Stortingets oppmodingsvedtak nr. 627 og 628 frå 18. februar 2021 er til behandling hos Justis- og beredskapsdepartementet. Vedtaka gjeld m.a. om det skal gjeninnførast ei fornyingsordning for barneomsorgsattestar, og kva lov-brot som gir merknad på attesten. Departementa samarbeider på dette feltet. Regjeringa arbeider òg med å leggja fram ein opptrappingsplan mot vald og overgrep mot barn og vald i nære relasjonar i løpet av året.

Eg har merka meg at mindretallet i komiteen meiner ein bør gjera endringar i politiattestordninga som ligg utanfor det denne proposisjonen gjeld. Eg presiserer difor at lovendingane som no vert lagde fram, er knytte til oppfølging av forslaga frå arbeidsgruppa på området til Barne- og familiedepartementet, og at det er Justis- og beredskapsdepartementet som har det overordna ansvaret for politiregisterlovgivinga.

Presidenten [14:09:59]: Det blir replikkordskifte.

Tage Pettersen (H) [14:10:12]: La meg starte med å takke statsråden for innlegget. Jeg oppfatter at det bekrefter den utfordringen flere av oss har vært inne på i våre innlegg i dag, at det er et lappetepe av ordninger. Statsråden sa vel at hovedansvaret ligger under Justisdepartementet, men ansvaret ligger også under departementene som har ansvar for livsområdet, og det viser litt av kompleksiteten i dette.

Spørsmålet til statsråden, som hun for så vidt har vært litt innom, og som handler litt om forslag nr. 2 som mindretallet i dag fremmer, er: Ser statsråden at det er behov for at departementene jobber enda tettere sammen for å klare å se dette mer helhetlig, selv om ansvaret ligger hos ulike statsråder og hovedansvaret ligger hos Justisdepartementet? For det er til syvende og sist veldig ofte barna det gjelder. Bare for vår komité har vi to statsråder, som har et sett med hjemler, som er berørt av denne utfordringen.

Statsråd Kjersti Toppe [14:11:13]: Det korte svaret på spørsmålet er ja. Eg ser behovet for som barne- og familieminister å vera ein pådrivar i desse sakene. Sam-

tidig er ansvarsområda fordelte slik – og det har dei òg vore under andre regjeringar – at det er Justis- og beredskapsdepartementet som har det overordna ansvaret, og så er det dei ulike departementa som har sitt særansvar på sine livsområde. Samtidig er det òg noko bra med det. For eksempel er Kulturdepartementet dei nærmaste til å ha god kontakt med sitt område og følgja opp dei behova som f.eks. kulturen og frivilligheita har når det gjeld dette spørsmålet. Men eg ser behovet for å ha kraft og tyngde inn i dette samla arbeidet for å få den nødvendige politiattesten der det er behov for det.

Tage Pettersen (H) [14:12:16]: Takk for svaret. Det var ikke noe forsøk på å henge ansvaret på den ene eller den andre regjeringen. Jeg tror dette er en utfordring som Stortinget har vært opptatt av i veldig mange år, og jeg tror ganske mange på Stortinget mener vi ikke løser den på en god nok måte i dag.

Jeg ser absolutt utfordringene som statsråden påpeker, men som jeg var inne på i mitt første spørsmål: De som til syvende og sist rammes, uansett hvilket departement ansvaret ligger i, er barna og de unge, som vi vil verne i denne saken. Jeg opplever at vi som komité og ikke minst barne- og familieministeren har et overordnet ansvar. Om dette ikke er et spørsmål, er det i hvert fall en oppfordring. Det er at statsråden, med utgangspunkt i nettopp barn og unge, tar det ansvaret overfor sine kollegaer og sørger for at fokuset, uansett hvor ansvaret ligger, er til stede hos de berørte statsrådene for å løfte denne problemstillingen og forsøke å eliminere deler av lappeteppet og gjøre det enklere for de voksne der ute å få på plass et system som gjør at barn og unge i deres organisasjon blir vernet.

Statsråd Kjersti Toppe [14:13:17]: Det var heller ikke eit forsøk frå mi side på å hengja ut den eine eller den andre regjeringa. Den førre regjeringa sette jo ned denne arbeidsgruppa mellom departement som har kome med gode tilrådingar, som bl.a. er utgangspunktet for den saka som eg leverer til Stortinget i dag, som trass i alt er ei utkvittering av veldig mykje på mitt område, og som eg faktisk har vore veldig opptatt av, sjølv om det kanskje ikkje er det som er lengst framme i pannebrasken, når det gjeld f.eks. Barneombodet og slikt, men det er faktisk veldig viktige ting.

Når det gjeld dei andre områda, er vi nok ganske einige. Det er ungene dette gjeld, men det er ei vurdering som kvart departement må ta. Eg skal vera ein pådrivar for at alle departement har barneperspektivet, og at det vert kraft. Så har òg Stortinget fleire oppmodingsvedtak her som vert følgde opp i departementa.

Silje Hjemdal (FrP) [14:14:36]: Som statsråden er kjent med, har det de siste årene vært avdekket en rek-

ke grusomme og stygge saker om overgrep mot barn i ulike sektorer, ulike samfunn, ulike strukturer og – også veldig kjent – i idretten. I den høringsrunden som var for snart fire år siden, hadde Bergen kommune og AdO arena ett innspill, som bl.a. gikk på at det måtte være en mulighet for å utstede politiattest til ansatte, f.eks. i offentlige bad. Dette er en sak som gjentatte ganger er blitt reist – hvis jeg forstår det riktig – av byrådet i Bergen, med regjeringen, men der det nå ikke er støtte til endringer. Hva er årsaken til det?

Statsråd Kjersti Toppe [14:15:39]: Det er viktig å seia at det òg i dag er ein del moglegheiter til politiattest på dette området, f.eks. for dei som driv organisert treningsverksemd for barn. Det er heimla i politiregisterforskrifter. Frivillige organisasjonar kan òg krevja politiattest for dei som utfører oppgåver som inneber eit tillits- og ansvarsforhold overfor mindreårige, så det har kome på plass. Det er ei utviding av det som representanten spør om, som det har vore reist problemstillingar om, gjennom media og gjennom kjente saker. Eg forstår godt at det vert tatt opp. Det er slik at det er eit ansvar som ligg under Kulturdepartementet, og at det da er forhold som vert vurdert der. Dei har ansvar for dette området.

Silje Hjemdal (FrP) [14:16:44]: Jeg vil si at barne- og familieministeren alltid har et ansvar når det gjelder barna, men jeg får spørre på en annen måte. Det er kommet ganske mange innspill – også i den høringsrunden som var for fire år siden, bl.a. gjennom Virke, som jeg viste til tidligere, i innlegget mitt – om at det er et behov for at barn og unge beskyttes bedre i private virksomheter. Statsråden nevnte selv viktigheten av at man nå endelig får på plass justeringer innenfor barnevern. Hva er det som gjør at det drar sånn ut med arbeidet for at man skal kunne trygge barn og unge generelt ellers, i private virksomheter som f.eks. lekeland, svømmehaller eller barnepass av annen karakter?

Statsråd Kjersti Toppe [14:17:43]: Dette er ei kjent problemstilling. Den førre regjeringa sette ned ei interdepartemental gruppe som skulle vurdere dei ulike behova når det gjeld politiattest. Dei anbefalte ikkje å gå inn på området for private verksemdar. Det var den tilrådinga den gruppa kom med, og at dei såg eit skilje mellom det som er det offentlege ansvaret, og det som er det reint private. Eg har ikkje på nokon måte tatt vidare stilling til det, men mitt departement har heller ikkje jobba med det. Vi har tatt ansvaret for det som ligg til vårt ansvarsområde og fremja dei lovendingane vi meiner er viktige i dag. Det er i alle fall litt av bakgrunnen, og det er vel òg representanten godt kjent med.

Silje Hjemdal (FrP) [14:18:46]: Jeg er fremdeles litt utålmodig. Jeg får litt varierende svar på mine skriftlige spørsmål, men det vises stadig vekk til denne opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Jeg har skjont at vi kan forvente å få noe der, men når kan vi forvente å få en større samlet sak som kan tette noen av hullene som flere av oss har vært inne på i dag, for jeg oppfatter egentlig at det er en politisk vilje til å tette mange av dem.

Selv om ikke Fremskrittspartiet får støtte til alle forslagene sine i dag, har vi vedtatt noen føringer her på huset om at man ønsker å gjøre noe med det. Er det sånn å forstå at alt kommer i opptrappingsplanen, eller kommer det en egen sak på dette?

Statsråd Kjersti Toppe [14:19:42]: Det ligg to oppmodingsvedtak til behandling i Justisdepartementet, og dei går jo sin gang og vert jobba med no, går eg ut frå, og er ikkje avhengig av å verta lanserte i ein opptrappingsplan. Det kan vera dei òg vert det, men det har ikkje eg noko grunnlag for å uttala meg om no, sidan det ikkje er mitt ansvarsområde.

Når det gjeld dei andre behova, på kultur f.eks., er det dei som jobbar med dette no.

Det vert òg litt krevjande for meg å svara på korleis prosessane er i dei andre departementa, sidan det er deira ansvarsområde. Men eg forstår veldig godt at Stortinget spør. Det hadde for så vidt òg eg gjort om eg sat på Stortinget. Familie- og kulturkomiteen har ikkje «barn» i tittelen, men skal vera ei vaktbikkje for barn sine rettar.

Eg tar med meg det utolmodet som Stortinget har i desse sakene, og skal iallfall gjera det eg kan frå min ståstad i regjeringa.

Presidenten [14:20:42]: Replikkordskiftet er dermed avslutta.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 18.

Då er òg sakene på dagens kart ferdig debatterte. Stortinget tek då ein pause fram til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.21.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Svein Harberg

Votering

Presidenten [15:01:21]: Stortinget er da klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene

Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Helge André Njåstad om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende (Innst. 453 S (2022–2023), jf. Dokument 8:190 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Erlend Wiborg satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre krav om selvforsørgelse ved sekundærflytting, slik at flyktninger må bo i første bosettelseskommune inntil de er selvforsørgende.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:190 S (2022–2023) - Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Helge André Njåstad om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.10)

Votering i sak nr. 2, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i integreringsloven mv. (presiseringer) (Innst. 399 L (2022–2023), jf. Prop. 73 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i integreringsloven mv. (presiseringer)

I

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav a skal lyde:

a. asylsøker: en person som søker beskyttelse etter utlendingsloven *kapittel 4*

§ 4 tredje ledd skal lyde:

Fylkeskommunen skal sørge for tilbud om karriereveiledning etter § 11 og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter § 30 andre ledd.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om omfanget av og innholdet i opplæringen og om fritak fra plikten til å delta i opplæringen.

§ 8 andre ledd skal lyde:

Kravet om å være bosatt etter avtale gjelder ikke personer som har fått oppholdstillatelse som nevnt i § 9 første ledd bokstav f og g. *Kravet gjelder heller ikke for personer som får innvilget oppholdstillatelse som nevnt i § 9 første ledd bokstav a etter å ha hatt en oppholdstillatelse som nevnt i § 9 første ledd bokstav f.*

§ 9 første ledd bokstav d skal lyde:

d. begrenset oppholdstillatelse som medlem av barnefamilie i påvente av dokumentert identitet etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b

§ 9 nytt andre ledd skal lyde:

Første ledd bokstav f omfatter også familiemedlemmer til personer som har fått permanent oppholdstillatelse på grunnlag av en oppholdstillatelse som nevnt i bokstav a til e.

Nåværende § 9 andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 13 andre ledd første punktum skal lyde:

Sluttmålet for deltagerer som har utdanning på videregående nivå eller høyere fra før, skal være at deltageren skal kvalifisere til høyere utdanning eller arbeid.

§ 13 tredje ledd første punktum skal lyde:

Sluttmålet for deltagerer under 25 år som ikke har utdanning på videregående nivå eller høyere fra før, skal som hovedregel være fullført videregående opplæring.

§ 13 nytt syvende ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om hva som regnes som utdanning på videregående nivå etter paragrafen her.

§ 17 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om fravær, *fri* og permisjoner fra introduksjonsprogrammet og om det skal medføre tillegg i programtiden. Departementet kan også gi forskrift om rett til introduksjonsstønning ved fravær, *fri* og permisjoner.

§ 29 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om fritak fra plikten til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

§ 30 første ledd første punktum skal lyde:

Kommunen skal treffe vedtak om og sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som omfattes av § 26 første og tredje ledd, og som er folkeregistrert i kommunen.

§ 30 andre ledd skal lyde:

Fylkeskommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som omfattes av § 26 første ledd, og som går i videregående opplæring etter opplæringsloven på fulltid. *Fylkeskommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som mottar tilbud som kombinerer grunnskoleopplæring og videregående opplæring, dersom fylkeskommunen har hovedansvaret for tilbudet. Dersom ansvaret for tilbudet er delt mellom kommunen og fylkeskommunen på en slik måte at det ikke kan fastslås hvem som har hovedansvaret, skal fylkeskommunen sørge for opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, med mindre kommunen og fylkeskommunen avtaler noe annet.*

§ 31 andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om veiledende minimumsnivåer i norsk for ulike grupper deltagere og om den enkeltes norskmål.

§ 32 første ledd skal lyde:

Retten og plikten til opplæring for en deltager med oppholdstillatelse som nevnt i § 27 gjelder til deltageren har nådd et minimumsnivå i norsk etter § 31, men likevel ikke lenger enn tre år fra den datoen deltageren har fått tilbud om oppstart av opplæringen, med tillegg av godkjent permisjon. En deltager som har utdanning på videregående nivå eller høyere fra før, har ikke rett eller plikt til opplæring i lenger enn 18 måneder fra den datoen deltageren har fått tilbud om oppstart av opplæringen, med tillegg av godkjent permisjon.

§ 32 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om hva som regnes som utdanning på videregående nivå etter paragrafen her.

§ 33 første ledd tredje punktum skal lyde:

Opplæringen skal gjennomføres innen ett år fra den datoen deltageren har fått tilbud om oppstart av opplæringen, med tillegg av godkjent permisjon.

§ 37 andre ledd første punktum skal lyde:

Avsluttende prøve i samfunnskunnskap skal gjennomføres innen ett år fra den datoen deltageren har fått tilbud om oppstart av opplæringen, med tillegg av godkjent permisjon, jf. § 33 første ledd tredje punktum.

§ 37 femte ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om prøver i norsk og samfunnskunnskap og om reaksjoner ved overtredelse av bestemmelser om gjennomføringen av prøvene.

§ 43 første ledd andre punktum skal lyde:

Utlevering av personopplysninger til organer nevnt i § 41 første ledd, jf. fjerde ledd, kan skje gjennom tilgang til slike personregistre.

§ 44 første ledd bokstav b skal lyde:

b. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

§ 47 første ledd andre punktum oppheves.

I følgende bestemmelser skal «deltakeren» endres til «deltageren»:

§ 22 første og andre ledd og § 50 første ledd andre punktum.

I § 50 første ledd første punktum og tredje ledd skal «deltakere» endres til «deltagere».

II

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 53 om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 gjøres følgende endringer:

§ 2 første og andre ledd oppheves.

Nåværende § 2 tredje og fjerde ledd blir første og andre ledd.

§ 3 oppheves.

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Kommunens og fylkeskommunens ansvar*

Kommunen sørger for forsterket introduksjonsprogram etter § 2 første ledd, og for å vurdere behovet for karriereveiledning etter § 2 andre ledd. Kommunens plikt til å registrere personopplysninger om tiltakene etter dette kapitlet, jf. introduksjonsloven § 25 a annet ledd, gjelder så langt slik registrering er teknisk mulig.

Fylkeskommunen sørger for karriereveiledning etter bestemmelsene i § 2 andre ledd.

Som enkeltvedtak etter dette kapitlet regnes avgjørelser om forsterket introduksjonsprogram etter § 2.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

§ 2 gjelder for dem som fortsatt deltar i introduksjonsprogram når kapittel 1 trer i kraft. § 2 første og andre ledd gjelder også for dem som starter i program etter at kapittel 1 har trådt i kraft.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidige endringer i integreringsloven (utveksling av kompetanseopplysninger) (Innst. 424 L (2022–2023), jf. Prop. 110 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om midlertidige endringer i integreringsloven (utveksling av kompetanseopplysninger)

I

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid gjøres følgende endringer:

I kapittel 6A skal ny § 37 f lyde:

§ 37 f *Behandling av kompetanseopplysninger*

Departementet kan gi midlertidig forskrift om innhenting og utlevering av kompetanseopplysninger, uten hinder av taushetsplikt, fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratets registre for å legge til rette for at personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, kan sysselsettes i det statlige, kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet. Med kompetanseopplysninger menes opplysninger som er innhentet ved kompetansekartlegging eller karriereveiledning etter § 37 b, eller opplysninger om den enkeltes kompetanse som er innhentet før bosetting, in-

kludert personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9.

II

1. Loven trer i kraft straks.
2. Loven oppheves 1. juli 2024.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i sameloven (endringer i språkregler) (Innst. 441 L (2022–2023), jf. Prop. 58 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i sameloven (endringer i språkregler)

I

I lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold gjøres følgende endringer:

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5 *Samiske språk*

De samiske språkene og norsk er likeverdige språk. *Sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk* skal være likestilte med norsk etter bestemmelsene i kapittel 3.

§ 2-1 tredje ledd skal lyde:

Sametinget kan delegeres myndighet til å forvalte de bevilgninger som bevilges til samiske formål over det årlige statsbudsjett. Departementet fastsetter reglement for Sametingets økonomiforvaltning. *Sametinget kan gi forskrift om fordeling og bruk av tilskudd.*

Overskriften til § 2-15 skal lyde:

§ 2-15 *Pensjonsordning*

Overskriften til kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3. Samiske språk

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Definisjoner*

I dette kapitlet menes med:

- a. *forvaltningsområdet for samiske språk: kommuner inndelt i kategoriene språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner, og fylkeskommuner, som Kongen i forskrift har fastsatt at skal inngå i forvaltningsområdet for samiske språk,*
- b. *offentlig organ: ethvert organ for stat og kommune som har en tjenestekrets som helt eller delvis omfatter en av kommunene i forvaltningsområdet for samiske språk, og fylkeskommuner som Kongen i forskrift har fastsatt at skal inngå i forvaltningsområdet for samiske språk.*

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 *Oversettelse av regler. Kunngjøringer og skjema*

Lover og forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkning, skal oversettes til samiske språk av det departementet som har ansvaret for loven eller forskriften. Kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for å oversette lokale forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkning til samiske språk.

Kunngjøringer fra offentlige organer som særlig retter seg mot hele eller deler av befolkningen i forvaltningsområdet for samiske språk, skal skje både på samisk og norsk. Ansvaret ligger hos det organet som offentliggjør kunngjøringen.

Papirbaserte og digitale skjema til bruk overfor et offentlig organ i forvaltningsområdet for samiske språk skal foreligge både på samisk og norsk. Dette gjelder likevel ikke landsomfattende organer. Ansvaret ligger hos det organet som utarbeider skjemaet.

Det offentlige organet skal vurdere hvilket eller hvilke språk det skal oversettes til. I vurderingen skal det tas hensyn til hvem informasjonen retter seg mot og hva informasjonen dreier seg om.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 *Rett til svar på samisk*

Den som henvender seg skriftlig på samisk til en språkutviklingskommune, språkvitaliseringskommune eller fylkeskommune i forvaltningsområdet for samiske språk, har rett til skriftlig svar på samisk. Det samme gjelder ved skriftlige henvendelser til et statlig organ som har en språkutviklingskommune eller en språkvitaliseringskommune i sin tjenestekrets.

Den som henvender seg muntlig på samisk til en språkutviklingskommune, har rett til samtidig muntlig svar på samisk. Det samme gjelder ved muntlige henvendelser på samisk til en fylkeskommunal tannklinikk eller

til et lokalt statlig organ, som har tjenestekrets i en språk-utviklingskommune. Retten gjelder likevel ikke ved muntlige henvendelser til offentlig ansatte som utfører oppdrag utenfor organets kontor.

Den som henvender seg muntlig på samisk til en språkvitaliseringskommune, har rett til muntlig svar på samisk. Det samme gjelder ved muntlige henvendelser på samisk til en fylkeskommunal tannklinikk eller til et lokalt statlig organ, som har tjenestekrets i en språkvitaliseringskommune. Retten gjelder likevel ikke ved muntlige henvendelser til offentlig ansatte som utfører oppdrag utenfor organets kontor.

Den enkelte har rett til svar på samisk på det eller de samiske språkene som er i bruk og som har tradisjonell geografisk tilknytning til det offentlige organets tjenestekrets.

Rett til svar på samisk gjelder ikke overfor offentlige organer som er landsomfattende, med mindre annet følger av forskrift fastsatt av Kongen.

Ny § 3-3 a skal lyde:

§ 3-3a Informasjon om språkrettigheter

Offentlige organer som er omfattet av bestemmelsene i §§ 3-3, 3-4, 3-4 a, 3-4 b og 3-5, skal aktivt informere om retten til å bruke samisk.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 Domstoler

For domstoler med embetskrets som helt eller delvis omfatter forvaltningsområdet for samiske språk, gjelder i tillegg følgende regler om bruk av samisk:

1. Enhver har rett til å inngi prosesskriv med bilag, skriftlige bevis eller andre skriftlige henvendelser på samisk. Skal domstolen formidle henvendelsen til en motpart, sørger den for oversettelse til norsk. Oversettelse kan unnlates dersom motparten samtykker.
2. Enhver har rett til å henvende seg muntlig til domstolen på samisk dersom rettergangslovgivningen gir adgang til muntlig istedenfor skriftlig henvendelse. Har domstolen plikt til å nedtegne henvendelsen, kan den som fremmer henvendelsen, kreve at nedtegnelsen skjer på samisk. Et slikt krav bryter ingen frist. Nr. 1 andre og tredje punktum gjelder tilsvarende.
3. Enhver har rett til å tale samisk i rettsmøter. Skal noen som ikke kan samisk delta i forhandlingene, brukes en tolk som retten har oppnevnt eller godkjent.
4. Når en part begjærer det, kan rettens leder bestemme at forhandlingspråket skal være samisk. Nr. 3 andre punktum gjelder tilsvarende.

5. Er forhandlingspråket samisk, kan rettens leder bestemme at også rettsboken skal føres på samisk. Domstolen sørger for oversettelse til norsk.

6. Domstolen sørger for at rettsbøker som er skrevet på norsk, oversettes til samisk når en part krever det. Et slikt krav bryter ingen frist.

Ny § 3-4 a skal lyde:

§ 3-4 a Husleietvistutvalget

Reglene i § 3-4 første ledd nr. 1 og nr. 2 gjelder også i Husleietvistutvalget. Reglene i § 3-4 første ledd nr. 3 og nr. 4 gjelder så langt de passer for saker som er gjenstand for muntlig behandling eller mekling i Husleietvistutvalget. Husleietvistutvalget skal sørge for at vedtak eller forlik skrevet på norsk, oversettes til samisk når en part krever det. For kostnader til oversettelser gjelder rettsgebyrloven § 2 andre ledd tredje punktum.

Ny § 3-4 b skal lyde:

§ 3-4 b Politi og påtalemyndighet

For politi og påtalemyndighet med tjenestekrets som helt eller delvis omfatter forvaltningsområdet for samiske språk, gjelder i tillegg følgende regler om bruk av samisk:

1. Enhver har rett til å tale samisk i avhør på organets kontor.
2. Enhver har rett til å bruke samisk ved muntlig anmeldelse og rettsmiddelklæring.

Ny § 3-4 c skal lyde:

§ 3-4 c Kriminalomsorgen

For kriminalomsorgens anstalter i Troms og Finnmark gjelder i tillegg følgende regler om bruk av samisk:

1. Innsatte har rett til å bruke samisk ved muntlig rettsmiddelklæring til fengselsmyndigheten.
2. Innsatte har rett til å bruke samisk overfor hverandre og overfor sine pårørende.
3. § 3-5 gjelder tilsvarende for innsatte.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 Utvidet rett til bruk av samisk i helse- og omsorgsinstitusjoner

Den som ønsker å bruke samisk for å ivareta egne interesser overfor offentlige helse- og omsorgsinstitusjoner og barnevernsinstitusjoner i språkutviklingskommuner og i språkvitaliseringskommuner, har rett til å bli be-
tjent på samisk.

Retten gjelder ikke overfor landsomfattende offentlige helse- og omsorgsinstitusjoner og barnevernsinstitusjoner, med mindre det følger av forskrift fastsatt av Kongen.

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 *Individuelle kirkelige tjenester*

Enhver har rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk i Den norske kirkes menigheter i *språk-utviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner*.

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7 *Rett til utdanningspermisjon*

Ansatte i offentlige organer har rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk dersom organet har behov for slik kompetanse. Retten kan gjøres betinget av at den ansatte forplikter seg til å arbeide for organet en viss tid etter utdanningen.

§ 3-9 skal lyde:

§ 3-9 *Samisk i kommuneadministrasjonen og folkevalgte organer*

I språkutviklingskommuner skal samisk være likestilt med norsk internt i den kommunale administrasjonen og i kommunestyret. Kommunestyret kan selv bestemme at samisk skal være likestilt med norsk i andre folkevalgte organer, med unntak av direkte valgte kommunedelsutvalg og interkommunale folkevalgte organer.

I øvrige kommuner kan kommunestyret selv bestemme at samisk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den interne kommunale administrasjonen, og i folkevalgte organer med unntak av direkte valgte kommunedelsutvalg og interkommunale folkevalgte organer.

§ 3-10 skal lyde:

§ 3-10 *Samisk språk- og kulturtilbud*

Språkstimuleringskommuner skal sørge for et samisk språk- og kulturtilbud til barn, unge og eldre.

§ 3-12 andre ledd skal lyde:

Sametinget tildeler midler til kommuner og fylkeskommuner for gjennomføringen av reglene i kapittelet her.

Ny § 3-13 skal lyde:

§ 3-13 *Kommunal og fylkeskommunal planlegging*

Fylkeskommuner og kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk skal drøfte utfordringer for samisk språk i regional planstrategi og kommunens planstrategi, jf. plan- og bygningsloven §§ 7-1 og 10-1. Overordnede mål for å styrke samisk språk skal fastsettes i regional plan etter plan- og bygningsloven § 8-1. Kommunen skal fastsette sine mål for å styrke samisk språk som en tematisk kommunedelplan eller i kommuneplanens samfunnsdel, jf. plan- og bygningsloven § 11-1 tredje ledd og § 11-2.

Ny § 3-14 skal lyde:

§ 3-14 *Rekruttering av ansatte med samiskspråklig kompetanse*

Kommuner, fylkeskommuner og statlige offentlige organer som har behov for ansatte med samisk språkkunnskap for å kunne utføre sine oppgaver, kan etterspørre samisk språkkunnskap som en ønsket eller nødvendig kvalifikasjon når det lyses ut stillinger.

Ny § 3-15 skal lyde:

§ 3-15 *Forskriftshjemler*

Kongen gir forskrift om hvilke kommuner og fylkeskommuner som skal inngå i forvaltningsområdet for samiske språk, og hvilke kommuner som skal regnes som språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og språkstimuleringskommuner.

Kongen kan gi forskrift om at bestemmelsene i dette kapittelet også skal gjelde helt eller delvis for andre statlige offentlige organer, fylkeskommunale enheter eller for privat rettssubjekt når det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift på vegne av stat, fylkeskommune eller kommune.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 83 representanter hadde stemt for komiteens innstilling og 12 hadde stemt mot.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.36)

Presidenten: Flere har hatt problemer med voteringsanlegget. Vi tar voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.27)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 84 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.50)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om Digitaliseringsdirektoratets tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret (Innst. 411 L (2022–2023), jf. Prop. 85 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om Digitaliseringsdirektoratets tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret

§ 1 Tilgang til Folkeregisteret

Kongen kan gi forskrift om at Digitaliseringsdirektoratet uten hinder av taushetsplikt kan innhente og behandle opplysninger fra Folkeregisteret, også opplysninger som nevnt i personvernforordningen artiklene 9 og 10, som er nødvendige for å løse direktoratets oppgaver, og om hvilke oppgaver som skal kunne gi grunnlag for innhenting og behandling av opplysninger fra Folkeregisteret.

§ 2 Lovens anvendelse på Svalbard

Kongen kan gi forskrift om at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og om at Digitaliseringsdirektoratet uten hinder av taushetsplikt kan innhente og behandle opplysninger som nevnt i § 1 fra befolkningsregisteret for Svalbard.

§ 3 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Birgit Oline Kjerstad, Grete Wold og Ingrid Fiskaa om marine grunnkart i kystsona (Innst. 446 S (2022–2023), jf. Dokument 8:220 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa leggje fram ein plan for gjennomføring og modell for finansiering av marine grunnkart i kystsona i samband med statsbudsjettet for 2024.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 68 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringa setje fart på arbeidet med å lage marine grunnkart for alle norske fjordar og kystområde innafor grunnlinja.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Ola Elvestuen, Kristoffer Robin Haug, Birgit Oline Kjerstad og Kjell Ingolf Ropstad om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima (Innst. 455 S (2022–2023), jf. Dokument 8:184 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut korleis ordninga med konsekvensutgreingar av planar og tiltak kan utførast på ein uavhengig måte, slik at banda mellom utbygger og utgreiar vert brotne, samtidig som det ikkje skal føre til auka kostnader for staten eller kommunane.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:184 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Ola Elvestuen, Kristoffer Robin Haug, Birgit Oline Kjerstad og Kjell Ingolf Ropstad om å bryte båndene mellom utbygger og utreder i konsekvensutredninger om natur og klima – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 80 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.11)

Votering i sak nr. 8, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Grete Wold og Tobias Drevland Lund om gransking av hvordan enslige mindreårige asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak og omsorgssentre (Innst. 429 S (2022–2023), jf. Dokument 8:117 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en gransking av hvordan hundrevis av enslige mindreårige asylsøkere har kunnet forsvinne fra asylmottak og omsorgssentre siden 2015.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:117 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Grete Wold og Tobias Drevland Lund om gransking av hvordan enslige mindreårige asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak og omsorgssentre – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 80 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.31)

Votering i sak nr. 9, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Guri Melby og Ane Breivik om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere (Innst. 430 S (2022–2023), jf. Dokument 8:124 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram seks forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om at enslige mindreårige asylsøkere skal være under barnevernstjenestens ansvar frem til fylte 18 år, med medfølgende etterverntilbud til fylte 25 år.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag hvor det stilles krav om at enslige mindreårige asylsøkere etter ankomst til Norge raskt skal bosettes ute i kommunene, uavhengig av status på asylsøknaden.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barnets beste alltid skal ligge til grunn for enslige mindreårige asylsøkeres bosettingsform, og at det oppfordres til bruk av fosterhjem, familiehjem og mindre bofellesskap.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om oppfølging etter helsekartlegging av enslige mindreårige asylsøkere, med særlig vekt på psykisk helsehjelp.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre påtaleinstruksen § 7-4 i tråd med stortingsvedtak nr. 129 (2015–2016), slik at det uttrykkelig fremgår at etterforskning av saker om savnede barn fra asylmottak alltid skal iverksettes.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre påtaleinstruksen § 7-4, slik at det uttrykkelig fremgår at etterforskning av saker om savnede barn fra omsorgssentre alltid skal iverksettes.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:124 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Grunde Almeland, Guri Melby og Ane Breivik om å bedre livs- og boforholdene for enslige mindreårige asylsøkere – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 78 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.27)

Votering i sak nr. 10, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om reform av UNE (Innst. 392 S (2022–2023), jf. Dokument 8:210 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram fire forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag om å innføre ein topartsprosess i Utlendingsnemnda.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa senke terskelen i utlendingsforskrifta slik at fleire asylsøkarar får høve til å forklare seg munnleg.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake med forslag om meir rettshjelp til asylsøkarar i tråd med tilrådingar frå rettshjelpsutvalet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørge for at det vert innført relevante kompetansekrav som vilkår for å vere nemndmedlem i UNE.»

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:210 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om reform av UNE – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 79 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.21)

Votering i sak nr. 11, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og frister ved frihetsberøvelse av mindreårige) (Innst. 421 L (2022–2023), jf. Prop. 103 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i utlendingsloven (utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og frister ved frihetsberøvelse av mindreårige)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 73 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Vernet mot utsendelse er likevel ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning etter § 66 første ledd bokstav g, § 67 første ledd bokstav e, § 68 første ledd bokstav d eller § 126 annet ledd, men vedtaket kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendelsesvernet er bortfalt.

§ 106 c tredje ledd skal lyde:

En mindreårig utlending som blir pågrepet, skal som hovedregel ikke holdes lenger enn til dagen etter pågripelsen. Vil politiet beholde den mindreårige, må fremstilling skje snarest mulig og senest dagen etter pågripelsen. Ved vurderingen av om det er grunnlag for å holde på den mindreårige, har det også betydning om hensynet til barnets beste taler for å bruke lengre tid på forberedelsen av uttransporteringen.

§ 126 nytt annet ledd skal lyde:

Av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser kan det treffes vedtak om utvisning. Vernet mot utsendelse i § 73 første til tredje ledd er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning. En flyktning etter § 28 første ledd bokstav a kan ikke nektes eller fratras anerkjennelse som flyktning på grunn av grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. Derksom en flyktning etter § 28 første ledd bokstav b utvises av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, mister vedkommende retten til anerkjennelse som flyktning. For både flyktninger etter § 28 første ledd bokstav a og b opphører enhver gyldig oppholdstillatelse å gjelde straks det er truffet vedtak om utvisning i førsteinstans, med mindre førsteinstansen, klageinstansen eller domstolen beslutter at denne virkningen skal utsettes. I stedet for vedtak om utvisning kan det treffes vedtak om tilbakekall av oppholdstillatelse og av andre rettigheter som er gitt etter utlendingsloven.

§ 126 nytt femte ledd skal lyde:

Selv om utlendingen blir utvist, bortvist eller for øvrig får et vedtak som innebærer at vedkommende mangler et lovlig oppholdsgrunnlag, kan ikke vedkommende pålegges å forlate landet i strid med vernet mot utsendelse etter § 73.

§ 129 femte ledd annet punktum skal lyde:

Dersom utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, kan det settes en kortere utreisefrist enn sju dager, og det kan besluttes at vedtaket skal iverksettes straks.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det votes over I § 106 c tredje ledd. Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 81 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.03)

Presidenten: Det votes over resten av I samt II. Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.29)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 81 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.52)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Baneheia-utvalget) (Innst. 362 L (2022–2023), jf. Prop. 98 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om informasjonstilgang m.m. for det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Baneheia-utvalget)

I

§ 1 *Formålet med loven*

Loven skal sikre at det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, oppnevnt av Kongen i statsråd 10. februar 2023, får tilgang til nødvendige opplysninger for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet, og gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene.

§ 2 *Opplysninger til utvalget*

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi utvalget opplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid. Dette gjelder også opplysninger som nevnt i straffepro-

sessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd.

Utvalget kan ikke pålegge noen å gi opplysninger etter første ledd.

§ 3 Taushetsplikt

Medlemmene i utvalget og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 g. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet har blitt avlevert til arkivdepot for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for arkivdepotet.

§ 4 Behandling av personopplysninger

Utvalget kan behandle personopplysninger som er nødvendige for formålet med utvalgets arbeid. Dette gjelder også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Retten til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 gjelder ikke dersom det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi slikt innsyn.

Utvalget er behandlingsansvarlig frem til det har avsluttet sitt arbeid.

§ 5 Forbud mot bruk av opplysninger i senere straffesaker, sivile saker eller tilsynssaker

Opplysninger som utvalget har mottatt i medhold av § 2, kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner.

§ 6 Ikrafttredelse og opphør

Loven trer i kraft straks.

§§ 2 og 4 oppheves når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i angrerettloven (pengespill) (Innst. 355 L (2022–2023), jf. Prop. 53 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i angrerettloven (pengespill)

I

I lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav g til i skal lyde:

- g. avtaler om salg av varer og tjenester utenom faste forretningslokaler når den samlede kontraktssummen, inkludert frakt- og tilleggskostnader som forbrukeren skal betale, er 300 kr eller mindre,
- h. avtaler som er inngått med ekomtilbyder gjennom offentlig tilgjengelige betalingstelefoner for bruk av disse, eller som er inngått for bruk av én enkelt telefon-, Internett- eller telefaksforbindelse opprettet av en forbruker,
- i. avtaler om pengespill.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 14, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i gravplassloven m.m. (digitalisering av gravferdsmeldinga og behandling av personopplysningar) (Innst. 356 L (2022–2023), jf. Prop. 55 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om endringer i gravplassloven m.m. (digitalisering av gravferdsmeldinga og behandling av personopplysninger)

I

I lov 7. juni 1996 nr. 32 om gravplasser, kremasjon og gravferd blir det gjort følgende endringer:

§ 3 andre ledd skal lyde:

Utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser utredes av *kommunen*. *Soknet fremmer budsjettforslag for kommunen så fremt statsforvalteren ikke har fastsatt at ansvaret som lokal gravplassmyndighet etter loven skal ligge til kommunen*. Etter avtale med soknet kan kommunen yte tjenester i stedet for å gi tilskudd.

§ 10 første ledd skal lyde:

Kremasjon skal skje i et godkjent *krematorium*. *Kisten skal leveres til kremasjon* senest 10 virkedager etter dødsfallet.

§ 23 fjerde ledd skal lyde:

Gravplassmyndigheten, kommunen, statsforvalteren og eiere av godkjente krematorier kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å løse oppgaver etter loven her.

Noverande § 23 a blir § 27.

§ 25 skal lyde:

§ 25 *Digital gravferdsmelding*

Statsforvalteren kan legge til rette for at etterlattes oppgaver og valg etter loven her, samt valg om gjennomføring av gravferdsseremoni, kan løses digitalt. Departementet kan gi forskrift om digital gravferdsmelding, bruk av infrastruktur og innhenting av opplysninger på vegne av brukeren.

Noverande § 25 blir § 28.

§ 26 skal lyde:

§ 26 *Behandling av personopplysninger mv.*

Gravplassmyndigheten, godkjente krematorier, statsforvalteren og kommunen kan behandle personopplysninger, også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9, når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her eller for å ivareta etterlattes valg av tros- eller livssynssamfunn til å gjennomføre gravferdsseremonien. Departementet kan gi forskrift om be-

handlingen, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser, og om adgangen til viderebehandling, retting og sletting.

Så langt det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her eller for å ivareta etterlattes valg av tros- eller livssynssamfunn til å gjennomføre gravferdsseremonien, kan offentlige og private virksomheter, domstolene og forvaltningsorganer dele opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Departementet kan gi forskrift om

- a. plikt til å dele opplysninger uten hinder av taushetsplikt
- b. hvilke private virksomheter som er omfattet av delingsadgangen etter første punktum
- c. at enkelte opplysninger ikke skal kunne deles etter første punktum
- d. vilkår for deling av opplysninger etter første punktum.

Noverande § 26 a blir ny § 29.

Noverande §§ 26, 27 og 28 blir nye §§ 30 til 32.

II

I Kong Christian Den Femtis Norske Lov 15. april 1687 blir andre bok første kapittel oppheva.

III

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i kraft dei enkelte føresegnene til forskjellig tid.

Presidenten: Det voterer over I og III.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 15, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/2161 (Innst. 439 S (2022–2023), jf. Prop. 50 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/2161 av 27. november 2019 om endring av rådsdirektiv 93/13/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 98/6/EF, 2005/29/EF og 2011/83/EU med hensyn til bedre håndheving og modernisering av Unionens forbrukervernregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt

Votering i sak nr. 16, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i markedsføringsloven og angrerettloven mv. (gjennomføring av moderniseringsdirektivet) (Innst. 438 L (2022–2023), jf. Prop. 50 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i markedsføringsloven og angrerettloven mv. (gjennomføring av moderniseringsdirektivet)

I

I lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3 Dokumentasjon av markedsføring

Påstander i markedsføring om faktiske forhold, herunder om ytelsers egenskaper eller virkning, skal kunne dokumenteres. Dokumentasjonen skal foreligge på annonsørens hånd når markedsføringen skjer.

§ 7 annet ledd skal lyde:

En handelspraksis er også villedende dersom:

- a. *markedsføringen av en ytelse, herunder sammenlignende reklame, forårsaker forveksling med en konkurrents ytelse eller varemerke, handelsnavn eller andre kjennetegn*

- b. *en vare markedsføres som identisk med en vare som markedsføres i andre EU/EØS-stater, når disse varenes sammensetning eller egenskaper skiller seg vesentlig fra hverandre, med mindre det er begrunnet ut fra legitime og objektive faktorer.*

§ 8 skal lyde:

§ 8 Villedende utelatelser

En handelspraksis er villedende dersom den, i sin konkrete sammenheng og etter en helhetsvurdering, utelater eller skjuler vesentlige opplysninger som forbrukerne ut fra sammenhengen trenger for å kunne ta en informert økonomisk beslutning eller presenterer opplysningene på en uklar, uforståelig, tvetydig eller uhensiktsmessig måte. *En handelspraksis er også villedende dersom det ikke tydelig opplyses om at handelspraksisen har et kommersielt formål og dette ikke allerede fremgår tydelig av sammenhengen.* Ved vurderingen av om opplysninger er utelatt, skal det tas i betraktning plass- eller tidsmessige begrensninger ved mediet som brukes til å formidle handelspraksisen, og eventuelle tiltak fra den næringsdrivende for å gjøre opplysningene tilgjengelige for forbrukerne på annen måte.

Praksisen anses likevel bare som villedende dersom den er egnet til å påvirke forbrukerne til å treffe en økonomisk beslutning som de ellers ikke ville ha truffet.

Ved oppfordring til kjøp regnes følgende opplysninger som vesentlige hvis de ikke allerede fremgår av sammenhengen:

- a. opplysninger om ytelsens hovedegenskaper, i relevant omfang for mediet og *ytelsen*
- b. opplysninger om den næringsdrivendes geografiske adresse og identitet og om relevant, geografisk adresse og identitet til den næringsdrivende som vedkommende opptre på vegne av
- c. opplysninger om vilkår for betaling, levering og *utførelse*, dersom disse avviker fra kravene til god forretningskikk overfor *forbrukere*
- d. for ytelser og transaksjoner som omfattes av angrerett eller avbestillingsrett, opplysninger om at det foreligger en slik *rett*
- e. *opplysninger om prisen inklusive avgifter eller, hvis ytelsens art gjør at prisen ikke med rimelighet kan utregnes på forhånd, hvordan prisen beregnes. Der det er relevant, skal alle ytterligere omkostninger vedrørende frakt, levering eller porto oppgis. Hvis omkostningene ikke med rimelighet kan utregnes på forhånd, skal det opplyses om at det kan forekomme slike ytterligere omkostninger*
- f. *for ytelser som tilbys på nettbaserte markedsplasser, om tredjeparten som tilbyr ytelsene, er næringsdrivende eller ikke, på grunnlag av tredjepartens erklæring til tilbyderer av den nettbaserte markedsplassen.*

Med oppfordring til kjøp menes en kommersiell kommunikasjon som angir ytelsens egenskaper og pris på en egnet måte for den anvendte kommersielle kommunikasjonen og dermed setter forbrukerne i stand til å foreta et kjøp.

Dersom forbrukere i et nettbasert grensesnitt gis mulighet til å søke etter ytelser som tilbys av ulike næringsdrivende eller forbrukere, anses generelle opplysninger om hovedparametrene som avgjør rangeringen av produktene som presenteres for forbrukeren som et resultat av søket, som vesentlige. Det samme gjelder opplysninger om den relative betydningen av disse parametrene sammenlignet med andre parametre. Opplysningene skal gjøres tilgjengelige i en særskilt del av det nettbaserte grensesnittet som er direkte og lett tilgjengelig fra siden der søkeresultatene presenteres. Første til tredje punktum gjelder ikke for leverandører av nettbaserte søkemotorer som definert i artikkel 2 nr. 6 i forordning om rimelig forretningspraksis på plattformer (EU) 2019/1150.

Når en næringsdrivende gir forbrukere tilgang til forbrukeromtaler av ytelser, anses opplysninger om hvorvidt og hvordan den næringsdrivende sikrer at de publiserte omtalene stammer fra forbrukere som faktisk har brukt eller kjøpt ytelsene, som vesentlige.

§ 10 tredje ledd annet punktum bokstav b og ny bokstav c skal lyde:

- b. gi påbud om sortering og bestemmelser om mål og vekt og opplysning om pris pr. enhet (jamførpris) for varer som frambyes for salg,
- c. gi påbud om å opplyse om førpris der prisen på varer markedsføres som nedsatt.

§ 10 fjerde ledd oppheves.

§ 16 a første ledd bokstav a skal lyde:

- a. Fysiske personer kan reservere seg mot frivillige organisasjoners innsamlinger ved telefonmarkedsføring og markedsføring ved adressert post. Reglene for telefonmarkedsføring og markedsføring ved adressert post i § 12, § 13, § 13 a annet til fjerde ledd, § 14 og § 16 gjelder tilsvarende for frivillige organisasjoners innsamlinger.

Ny § 17 a skal lyde:

§ 17 a *Begrensninger ved uanmodet dørsalg mv.*

Det skal i næringsvirksomhet ikke rettes markedsføringshenvendelser ved hjemmebesøk (dørsalg) til forbrukere som klart har tilkjennegitt at de motsetter seg dette.

I næringsvirksomhet skal uanmodet dørsalg til forbrukere ikke finne sted i tidsrommet fra kl. 21.00 til kl. 09.00. Slikt dørsalg skal i næringsvirksomhet heller ikke finne sted på lørdager, helgedager eller dager som i lov

er likestilt med helgedager. Annet punktum gjelder ikke for frivillige organisasjoners næringsvirksomhet.

Ved uanmodet dørsalg skal den næringsdrivende straks presentere seg og opplyse om at henvendelsen skjer i markedsføringshensikt. Der det er relevant, skal den næringsdrivende også informere om retten til å motsette seg dørsalg etter første ledd og retten til å reservere seg mot dørsalg direkte hos den næringsdrivende.

Ved avtaler inngått ved uanmodet dørsalg der kontraktssummen overstiger 1 500 kroner, kan den næringsdrivende ikke kreve betaling før tidligst 14 dager etter at tjenesten eller varen er levert.

§ 22 første ledd første punktum skal lyde:

I næringsvirksomhet skal det overfor forbrukere ikke nyttes eller tilsiktes å nytte urimelige avtalevilkår.

Ny § 28 skal lyde:

§ 28 *Presentasjon av markedsføring*

Markedsføring skal utformes og presenteres slik at den tydelig fremstår som markedsføring.

§ 42 første ledd første punktum skal lyde:

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 2 annet ledd annet punktum, § 6, § 10, § 11, § 12, § 13, § 13 a, § 14 første ledd, § 15, § 16, § 16 a første ledd bokstav a, § 17, § 17 a, § 18, § 20 annet ledd eller § 22 eller av forskrift gitt i medhold av § 6 femte ledd eller § 10, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan den ansvarlige ilegges et overtredelsesgebyr.

§ 42 annet og tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir annet ledd.

Ny § 48 c skal lyde:

§ 48 c *Avhjelpende tiltak for forbrukere*

Har en næringsdrivende handlet i strid med bestemmelsene i kapittel 1 til 5 eller bestemmelser gitt i medhold av § 35, og en forbruker lider skade som følge av overtredelsen, kan forbrukeren ha krav på blant annet erstatning, prisavslag og heving etter kontraktsrettslige, avtalerettslige og erstatningsrettslige regler.

II

I lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angre rett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Loven gjelder ved salg av varer og tjenester til forbruker når den næringsdrivende opptrer i næringsvirksomhet, forbrukeren betaler eller påtar seg å betale en pris, og avtalen inngås ved fjernsalg eller salg utenom faste forretningslokaler. Loven gjelder også der forbruke-

ren gir fra seg eller påtar å gi fra seg personopplysninger til den næringsdrivende. Annet punktum gjelder likevel ikke dersom personopplysningene utelukkende behandles av den næringsdrivende for å levere varen, det digitale innholdet som ikke leveres på et fysisk medium eller den digitale tjenesten eller for å overholde lovpålagte plikter, og den næringsdrivende ikke behandler disse opplysningene til noe annet formål.

§ 2 ny bokstav j skal lyde:

j. avtaler om salg av varer som selges på tvangsauksjon eller på annen måte tvangsmessig i henhold til lov.

§ 5 bokstav i og nye bokstaver j til o skal lyde:

- i. *digitalt innhold*: data som fremstilles og leveres i digital form, ved at de gjengir fysiske størrelser med diskrete tegn,
- j. *digital tjeneste*: tjeneste som gjør det mulig for brukeren å frembringe, behandle, lagre eller få tilgang til data i digital form, eller tjenester som gjør det mulig å dele eller å samhandle på annen måte med slike data,
- k. *nettbasert markeds plass*: enhver tjeneste som bruker programvare, herunder et nettsted eller en applikasjon, som drives av eller på vegne av en næringsdrivende, og som gir forbrukere mulighet til å inngå fjernsalgsavtaler med andre næringsdrivende eller forbrukere,
- l. *tilbyder av en nettbasert markeds plass*: enhver næringsdrivende som stiller til rådighet en nettbasert markeds plass for forbrukerne,
- m. *kompatibilitet*: evnen digitalt innhold eller digitale tjenester har til å fungere sammen med maskinvare eller programvare som digitalt innhold eller digitale tjenester av samme type vanligvis brukes sammen med, uten at det digitale innholdet eller den digitale tjenesten må konverteres,
- n. *funksjonalitet*: evnen digitalt innhold eller digitale tjenester har til å fungere med hensyn til formålet,
- o. *samvirkings evne*: evnen digitalt innhold eller digitale tjenester har til å fungere sammen med annen maskinvare eller programvare enn den som digitalt innhold eller digitale tjenester av samme type vanligvis brukes sammen med.

§ 8 første ledd bokstav b til d skal lyde:

- b. der dette er relevant, funksjonaliteten, herunder relevante tekniske beskyttelsestiltak, for varer med digitale elementer, digitalt innhold og digitale tjenester,
- c. der dette er relevant, kompatibiliteten og samvirkings evnen til varer med digitale elementer, digitalt innhold og digitale tjenester som den næringsdrivende

kjenner til eller med rimelighet kan forventes å kjenne til,

- d. den næringsdrivendes identitet, slik som foretaksnavn, geografisk adresse og telefonnummer, e-postadresse og eventuelt nettbaserte kommunikasjonsmidler som gir forbrukeren mulighet til å lagre all skriftlig korrespondanse på et varig medium, samt identitet og geografisk adresse til næringsdrivende det opptres på vegne av og som forbrukeren kan rette eventuelle klager til,

§ 8 første ledd bokstav h skal lyde:

- h. at det foreligger *angrerett samt* vilkårene, tidsfristene og fremgangsmåtene for å bruke angreretten, jf. § 20 første og annet ledd. Den næringsdrivende skal også gi forbrukeren et standardisert skjema for bruk av *angrerett (angreskjema)*,

§ 8 første ledd bokstav l skal lyde:

- l. den rettslige forpliktelsen til å levere en kontraktmessig vare, *digitalt innhold og digital tjeneste*,

§ 8 første ledd bokstav p og nye bokstaver q og r skal lyde:

- p. der dette er relevant, utenrettslig klage- og erstatningsordning som den næringsdrivende er tilknyttet, samt fremgangsmåten for å få tilgang til *denne*,
- q. der dette er relevant, at prisen er personlig tilpasset basert på automatiserte beslutninger,
- r. eventuell ettersalgsservice og eventuelle kommersielle garantier, samt vilkårene for disse.

I kapittel 2 skal ny § 9 a lyde:

§ 9 a *Ytterligere særlige opplysningsplikter før avtaleinngåelse på nettbaserte markeds plasser*

Før det blir inngått en avtale om fjernsalg på nettbaserte markeds plasser, skal tilbydereren av den nettbaserte markeds plassen gi forbrukeren følgende opplysninger på en måte som er klar, forståelig og egnet for fjernkommunikasjonsmiddel:

- a. generelle opplysninger om hovedparametrene som avgjør rangeringen av tilbud som presenteres for forbrukeren i søkeresultatet, og den relative betydningen av disse parametrene i forhold til andre parametre
- b. om selgeren er næringsdrivende eller ikke, på grunnlag av selgerens erklæring til tilbydereren av den nettbaserte markeds plassen
- c. at forbrukerrettigheter ikke kommer til anvendelse på avtalen dersom selgeren ikke er næringsdrivende
- d. der det er relevant, fordelingen av plikter knyttet til avtalene mellom selgeren og tilbydereren av den nettbaserte markeds plassen.

Opplysningene etter første ledd bokstav a må gis i en særskilt del av det nettbaserte grensesnittet som er direkte og enkelt tilgjengelig fra siden der tilbudene presenteres.

Departementet kan i forskrift stille krav om at tilbydere av nettbaserte markedsplasser må gi forbrukere ytterligere opplysninger.

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Krav om oppstart av levering innen utløpet av angrefristen*

Ønsker forbrukeren at levering av tjenester starter før utløpet av angrefristen, jf. § 21, og avtalen innebærer en betalingsforpliktelse for forbrukeren, skal den næringsdrivende kreve at forbrukeren uttrykkelig ber om dette på et varig medium. *Den næringsdrivende skal også be forbrukeren om å erkjenne at angretten vil gå tapt når avtalen er oppfylt fullt ut av den næringsdrivende.*

§ 15 første ledd skal lyde:

Når avtale inngås gjennom et fjernkommunikasjonsmiddel som har begrenset plass eller tid til å vise opplysninger, skal den næringsdrivende gi opplysninger etter § 8 første ledd bokstav a, d, e, h første punktum og n før avtale inngås.

§ 19 skal lyde:

§ 19 *Oppstart av levering før utløpet av angrefristen*

Ønsker forbrukeren at levering av tjenester starter opp før utløpet av angrefristen, jf. § 21, og avtalen innebærer en betalingsforpliktelse for forbrukeren, skal den næringsdrivende kreve at forbrukeren uttrykkelig ber om dette. *Den næringsdrivende skal også be forbrukeren om å erkjenne at angretten vil gå tapt når avtalen er oppfylt fullt ut av den næringsdrivende.*

§ 22 første ledd bokstav c skal lyde:

c. tjeneste som er levert fullt ut, dersom avtalen forplikter forbrukeren til å betale, levering har begynt med forbrukerens uttrykkelige forhåndssamtykke, og forbrukeren har erkjent at angretten vil gå tapt etter at den næringsdrivende har oppfylt alle sine forpliktelser etter avtalen,

§ 22 første ledd bokstav n skal lyde:

n. levering av digitalt innhold som ikke leveres på et fysisk medium, dersom leveringen er begynt og følgende vilkår er oppfylt:

1. avtalen forplikter forbrukeren til å betale
2. forbrukeren har uttrykkelig forhåndssamtykket til at levering begynner før angrefristen utløper
3. forbrukeren har erkjent at angretten dermed går tapt, og

4. den næringsdrivende har gitt bekreftelse etter angrettenloven § 11 eller § 18.

§ 22 nytt annet ledd skal lyde:

Unntakene fra angretten i første ledd bokstavene c og e gjelder ikke ved uanmodet dørsalg.

Ny § 24 a skal lyde:

§ 24 a *Den næringsdrivendes særskilte forpliktelser når angretten brukes ved avtaler om digitalt innhold eller digitale tjenester*

Ved avtaler om digitalt innhold eller digitale tjenester skal den næringsdrivende avstå fra å bruke noen form for innhold, med unntak av personopplysninger, som forbrukeren har oppgitt eller laget ved bruk av det digitale innholdet eller den digitale tjenesten som er levert av den næringsdrivende. Dette gjelder likevel ikke hvis innholdet

- a. ikke har noen nytteverdi utenfor rammene for det digitale innholdet eller den digitale tjenesten
- b. bare gjelder forbrukerens aktivitet ved bruk av det digitale innholdet eller den digitale tjenesten
- c. er slått sammen med andre data av den næringsdrivende og ikke kan deles opp, eller bare kan deles opp med en uforholdsmessig stor innsats, eller
- d. er generert i fellesskap av forbrukeren og andre, og andre forbrukere fortsatt kan benytte innholdet.

Hvis forbrukeren ber om det, skal den næringsdrivende gjøre tilgjengelig for forbrukeren enhver form for innhold etter første ledd, bortsett fra i tilfeller som nevnt i første ledd bokstav a, b og c.

Forbrukeren har rett til å hente ut dette digitale innholdet gratis, uten hindring fra den næringsdrivende, innen en rimelig frist og i et vanlig brukt og maskinlesbart format.

§ 26 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Ved avtaler om digitalt innhold eller digitale tjenester skal forbrukeren som bruker angretten, avstå fra å bruke det digitale innholdet eller den digitale tjenesten og fra å gjøre den tilgjengelig for tredjeparter.

Dersom angretten brukes, kan den næringsdrivende ved avtaler om digitalt innhold eller digitale tjenester hindre forbrukeren fra å fortsette å bruke det digitale innholdet eller den digitale tjenesten så langt dette er forenlig med § 24 a annet ledd.

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Overtredelsesgebyr*

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av §§ 8 til 24 a, § 25 annet ledd annet punktum og § 27 eller av forskrift gitt i medhold av § 8, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan den ansvarlige ilegges et overtredelsesgebyr.

Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

III

I lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer gjøres følgende endringer:

§ 38 b første ledd skal lyde:

Før det blir inngått avtale skal den næringsdrivende gi forbrukeren følgende opplysninger på en klar og forståelig måte, såfremt opplysningene ikke allerede går frem av sammenhengen:

1. varens eller tjenestens viktigste egenskaper, i den utstrekning kommunikasjonsmåten og varen eller tjenesten er egnet til dette,
2. den næringsdrivendes identitet, slik som foretaksnavn, geografisk adresse og *telefonnummer*, *e-postadresse* og *eventuelt nettbaserte kommunikasjonsmidler som gir forbrukeren mulighet til å lagre all skriftlig korrespondanse på et varig medium*, samt identitet og geografisk adresse til næringsdrivende det opptres på vegne av,
3. den samlede prisen for varen eller tjenesten medregnet avgifter, eller, dersom varens eller tjenestens art gjør at prisen ikke med rimelighet kan forhåndsberegnes, metoden for beregning av prisen, samt eventuelle tilleggskostnader til frakt, levering, porto eller annet, eller, dersom disse ikke med rimelighet kan forhåndsberegnes, at slike tilleggskostnader kan forekomme. For avtaler uten tidsbegrensning og for abonnementsavtaler skal den samlede prisen omfatte de samlede kostnadene per avregningsperiode, og ved betaling med fast beløp også de samlede månedlige kostnadene, og om de samlede kostnadene ikke kan forhåndsberegnes, metoden for beregning av prisen,
4. ordningene for betaling, levering, oppfyllelse og leveringsfrist samt hvordan den næringsdrivende håndterer reklamasjoner,
5. den rettslige forpliktelsen til å levere en kontraktsmessig vare, *digitalt innhold* og *digital tjeneste*, eventuell ettersalgsservice og eventuelle kommersielle garantier, samt vilkårene for disse,
6. avtalens varighet, eller, for avtaler som er uten tidsbegrensning eller forlenges automatisk, vilkårene for å si opp avtalen,
7. der dette er relevant, funksjonaliteten, herunder relevante tekniske beskyttelsestiltak, for *varer med digitale elementer*, *digitalt innhold* og *digitale tjenester*,
8. *der dette er relevant, kompatibiliteten og samvirkingsevnen til varer med digitale elementer, digitalt innhold og digitale tjenester som den næringsdri-*

vende kjenner til eller med rimelighet kan forventes å kjenne til,

9. *der dette er relevant, at prisen er personlig tilpasset basert på automatiserte beslutninger.*

§ 38 b annet ledd nr. 8 og ny nr. 9 skal lyde:

8. avtaler om levering av næringsmidler, drikkevarer eller andre varer som er beregnet på løpende forbruk i husholdningen, og som leveres fysisk av en næringsdrivende på hyppige og regelmessige runder til forbrukerens hjem, bolig eller *arbeidsplass*,
9. avtaler om salg av varer som selges på tvangsauksjon eller på annen måte tvangsmessig i henhold til lov.

I kapittel 4 skal ny § 38 c lyde:

§ 38 c *Tilsyn*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal ut fra hensyn til forbrukerne føre tilsyn med at næringsdrivende følger bestemmelsene gitt i § 38 b. Tilsyn utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og §§ 43 til 43 c.

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 38 b som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan den ansvarlige ilegges et overtredelsesgebyr.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

IV

I lov 23. mai 2003 nr. 35 om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester skal ny § 20 a lyde:

§ 20 a *Tilsyn*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal ut fra hensyn til forbrukerne føre tilsyn med at næringsdrivende følger bestemmelsene gitt i §§ 8 til 12. Tilsyn utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og §§ 43 til 43 c.

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av §§ 8 til 12 som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan den ansvarlige ilegges et overtredelsesgebyr.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

V

I lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp kapittel 12 skal ny § 61 a lyde:

§ 61 a *Tilsyn*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal ut fra hensyn til forbrukerne føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i § 6 første ledd, § 14 fjerde ledd og § 23 følges av en næringsdrivende. Tilsyn utføres i samsvar med reglene i

markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og §§ 43 til 43 c.

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av regler nevnt i første ledd første punktum, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan den ansvarlige ilegges et overtredelsesgebyr.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

VI

I lov 17. juni 2022 nr. 56 om levering av digitale ytelser til forbrukere kapittel 12 skal § 55 lyde:

§ 55 Tilsyn og håndheving

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og §§ 43 til 43 c.

VII

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler skal § 22-3 annet ledd lyde:

Tilsynet utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og §§ 43 til 43 c når ikke annet følger av tredje ledd eller forskrift etter fjerde ledd.

VIII

I lov 18. desember 2020 nr. 146 om finansavtaler skal § 3-55 annet og fjerde ledd lyde:

(2) En tjenesteyter kan ilegges et overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsom overtredelse av regler nevnt i første ledd dersom overtredelsen anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger. Overtredelsesgebyret skal betales av den tjenesteyteren vedtaket retter seg mot.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om Forbrukertilsynets og Markedsrådets tilsynskompetanse, om forholdet til andre tilsynsorgan og til utfylling av reglene nevnt i tredje ledd. *Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr, jf. annet ledd.*

IX

I lov 19. juni 2009 nr. 103 om tjenestevirksomhet skal § 19 fjerde ledd lyde:

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelsen overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og § 43. Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelsen som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger,

kan det ilegges et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal *betale*.

X

I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy skal § 32 a åttende ledd lyde:

(8) Handhevsorganet kan fastsette lovbrøtsgebyr for ei verksemd dersom verksemda eller nokon på vegne av verksemda har handla i strid med reglane i første til fjerde ledd. Dette gjeld òg dersom verksemda eller nokon på vegne av verksemda ikkje hjelper til ved gjennomføring av kontroll på tenesteytaren sin eigedom, jf. femte ledd. Departementet kan i forskrift gi reglar om utmåling av lovbrøtsgebyret.

XI

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Loven får bare virkning for tilsyn og kontroll foretatt etter lovens ikrafttredelse. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 17, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven m.m. (formidling av opplysninger, meldinger om ufødte barn, politiattest) (Innst. 444 L (2022–2023), jf. Prop. 64 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i barnevernsloven m.m. (formidling av opplysninger, meldinger om ufødte barn, politiattest)

I

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 12-9 første ledd tredje punktum skal lyde:

Også avgjørelse om individuell plan etter § 15-9 kan påklages til statsforvalteren.

§ 12-11 annet ledd skal lyde:

Personer som skal ansettes i eller utføre oppgaver på vegne av en barnevernsinstitusjon etter kapittel 10, et senter for foreldre og barn etter kapittel 10 eller et omsorgssenter etter kapittel 11, skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Tilsvarende gjelder for personer som utfører andre oppgaver for *en slik* institusjon eller *et slikt* senter og har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der, og for den som eier eller representerer eieren av *en slik institusjon eller et slikt senter dersom vedkommende skal oppholde seg på institusjonen eller senteret*.

§ 13-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om deling av opplysninger etter forvaltningsloven § 13 g.

§ 13-5 første ledd skal lyde:

Barnevernstjenesten i barnets tidligere oppholdskommune skal sende melding til barnevernstjenesten i barnets nye oppholdskommune dersom barnevernstjenesten antar at det er behov for videre undersøkelser etter § 2-2 eller oppfølging utover frivillige hjelpetiltak etter § 3-1.

Nåværende første til femte ledd blir annet til sjettede ledd.

§ 13-6 første ledd skal lyde:

Organer som utfører oppgaver etter denne loven, kan behandle personopplysninger, blant annet opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven. *Disse organene kan også behandle slike opplysninger i saker som gjelder ufødte barn.*

II

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endring:

§ 69 første punktum skal lyde:

Fostringstilskot som er fastsette etter lova her fell bort frå det tidspunktet tilskot kan fastsetjast etter barnevernsloven § 15-12 første ledd.

III

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd skal lyde:

Utvidet barnetrygd, jf. § 9, skal bidra til å dekke mer-utgifter en enslig mor eller far har som følge av at vedkommende bor alene med barnet i en egen husholdning.

Kapittel 3 overskriften skal lyde:

Kapittel 3. Utvidet barnetrygd

IV

I lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av offentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet, gjøres følgende endringer:

§ 2 annet ledd annet punktum bokstav a skal lyde:

- a. *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet* handsamar saka som ei bortføringssak etter reglane i Haag-konvensjonen frå 1980 om dei sivile sidene ved internasjonal barne bortføring eller Europarådskonvensjonen frå 1980 om godkjenning og fullbyrding av avgjerder om foreldreansvar og om gjenoppretting av foreldreansvar (heretter kalla «konvensjonane»),

§ 3 annet ledd skal lyde:

Barnebidrag tyder i lova her barnebidrag som vert kravd inn av Innkrevingssentralen for bidrag og tilbakebetalingskrav, med unntak av oppfostringsbidrag fastsett etter barnevernsloven § 15-12.

§ 4 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet* handsamar ei sak som ei bortføringssak etter konvensjonane, skal det sende melding om dette til arbeids- og velferdsforvaltninga og Husbanken.

V

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 18, debattert 30. mai 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest) (Innst. 400 L (2022–2023), jf. Prop. 79 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Tage Pettersen satt fram tre forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge frem forslag om endringer i barnelova slik at det kan kreves politiattest fra ansatte ved kommunale idrettsanlegg.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 60 stemmer mot forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet og 41 stemmer for.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.17)

Presidenten: Flere melder om å ha stemt feil, og vi tar voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 64 mot 37 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.08)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge frem en sak om endringer i barnelova slik at det blir mulig for frivillige lag og organisasjoner å få en bedre politiattestordning i tråd med det behov frivilligheten klart har signalisert.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge frem forslag om endringer i barnelova slik at det kan kreves oppdatert politiattest også for dem som jobber med barn og unge i private virksomheter.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 60 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i barnelova mv. (krav om barneomsorgsattest)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

Ny § 53 a skal lyde:

§ 53 a *Politiattest for meklaren*

Den som skal godkjennast som meklar, skal leggje fram politiattest som nemnd i politiregisterloven § 39.

Departementet kan i forskrift gje nærare reglar om kravet om politiattest.

§ 61 nytt tredje ledd skal lyde:

Sakkunnig som vert oppnemnd av domstolen etter denne paragrafen, skal leggje fram politiattest som nemnd i politiregisterloven § 39. Det same gjeld advokatar eller andre som blir oppnemnde som representantar for barnet. Hastar oppnemninga, kan oppnemning skje før det er innhenta politiattest.

II

I lov 6. mars 1981 nr. 5 om barneombud skal ny § 5 a lyde:

§ 5 a (*politiattest*)

Den som skal ansettes i Barneombudet, skal fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

III

I lov 18. juni 2021 nr. 97 lov om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 12-11 fjerde ledd skal lyde:

Personer som skal oppnevnes som sakkyndig etter § 14-11 annet ledd bokstav e, § 14-13 eller § 14-14 annet ledd, eller som skal oppnevnes som talsperson etter § 14-13, skal leggje frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Tilsvarende gjelder for sakkyndig som domstolen oppnevner etter tvisteloven § 25-2 første ledd i saker etter denne loven.

Nåværende fjerde ledd blir femte ledd og skal lyde:

Personer som skal føre tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre etter § 17-3 annet ledd, skal leggje frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd.

Nåværende femte til niende ledd blir sjette til nytt tiende ledd.

IV

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endring:

§ 26 andre ledd skal lyde:

Den som skal godkjennes som mekler, skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om kravet om politiattest.

Nåværende andre til femte ledd blir tredje til nytt sjette ledd.

V

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal ny § 2 a lyde:

§ 2 a *Politiattest*

Den som skal ansettes ved et familievernkontor, skal fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som forutsetter et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

VI

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i verk de ulike bestemmelsene til ulik tid.
2. Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 19 [15:18:03]

Referat

1. (438) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i rekonstruksjonslova (forlenging av tida lova skal gjelde) (Lovvedtak 53 (2022–2023))
 2. lov om endringer i lov om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer (utvidelse av lovens virkeområde) (Lovvedtak 56 (2022–2023))
 3. lov om endringer i yrkestransportlova (fagkompetansekrav for drosjeløyvehavere og overtredelsesgebyr) (Lovvedtak 52 (2022–2023))
 - er sanksjonert under 26. mai 2023
 - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (439) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap) (Prop. 120 L (2022–2023))
3. (440) Endringer i arbeidsmiljøloven (forskriftshjemmel om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner) (Prop. 122 L (2022–2023))
 - Enst.: Nr. 2 og 3 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (441) Endringer i statsbudsjettet 2023 under Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2023 m.m.) (Prop. 119 S (2022–2023))
 - Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
5. (442) Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppjøret 2023 m.m.) (Prop. 121 S (2022–2023))
 - Enst.: Sendes næringskomiteen.
6. (443) Revidert finansieringsopplegg på Haugalandet i Rogaland og Vestland fylkeskommuner (Haugalandspakken) (Prop. 123 S (2022–2023))
 - Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten [15:18:33]: Dermed er sakene på dagens kart ferdige. Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.19.

